

Täysistunto

Torstai 23.11.2023 klo 15.59—20.04

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 20.04.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.59—18.32) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.32—20.04).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
sisäministeri Mari Rantanen
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. [Juho Eerola: Toimite-taanko nimenhuuto?] — Nimenhuuto, anteeksi. Olin liian hoppuinen. Eli suoritetaan ni-menhuuto. [Eduskunnasta: Ei pysty!] — Eikö toimi? No, yritetään uudelleen. Toimisiko tekniikka nyt? Elikkä suoritetaan nimenhuuto. Ilmeisesti nyt toimii.

Ja nyt ministerit ovatkin matkalla ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka halua-vat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-pai-niketta ja nousemalla seisomaan.

Toivottavaa on, että kysymys on kohdennettu yhdelle ministerille.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys sosiaaliturvaleikkausten vaikutusarvioista (Matias Mäkynen sd)

Suullinen kysymys SKT 62/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen, Matias.

Keskustelu

16.01 **Matias Mäkynen sd:** Arvoisa puhemies! Haluan nyt kertoa esimerkin Minnasta ja siitä, miten hallituksen politiikka hänen arkeensa vaikuttaa. Minnalla on kolmilapsinen perhe, ja hän on jäänyt työttömäksi. Hänen ansiosidonnaista työttömyysturvaansa ollaan porrastamassa ja lapsikorotus työttömyysturvasta poistetaan. 1 500 euron ansioturvasta häneltä leikataan jopa 380 euroa, ja samalla poistuu 285 euron lapsikorotus. Minnan kuukausitulot vähenevät siis jopa 37 prosenttia, yli kolmanneksen, ja tämä ei ole lopullinen arvio näistä vaikutuksista, koska kokonaisarviointeja ei ole tehty. Todennäköisesti summa on vieläkin suurempi. Pääministeri Orpo, pidättäkö te näitä Minnaan kohdistuvia leikkauksia kohtuullisina?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.02 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taas joudun muistuttamaan siitä, mihin koko hallitusohjelma rakentuu. Se rakentuu siihen, että me tavoitellaan samaan aikaan velkaantumisen taittamista, julkisen talouden tervehdyttämistä ja ennen kaikkea talouden kasvua ja työllisyyden kasvua. [Jussi Saramon välihuuto] Kun näitä kaikkia tehdään, niin se vaatii uudistuksia sosiaaliturvaan, jotta työtä kannattaa ottaa vastaan, se vaatii uudistuksia työmarkkinoille, jotta syntyy uusia työpaikkoja, jotta työllistyy useampi, mutta meidän täytyy samaan aikaan tehdä myöskin leikkauksia. Tämä kokonaisuus on tarkkaan harkittu, mikä me tehdään, ja on pyritty siihen, että on mahdollisimman tasapainoinen ratkaisu. On selvää, että joidenkin kohdalle osuu enemmän, mutta me toivotaan myöskin sitä, että me pääsemme maaliin siinä, että ne 100 000 työpaikkaa syntyvät, 100 000 kotitaloutta pääsee palkkatulojen piiriin, pois sosiaaliturvalta, ja pystyy nostamaan omaa elintasoaan. Toivon, että kuvaamasi henkilökin pystyy tähän. [Eveliina Heinäluoma: Kysymys oli, onko kohtuullista!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Mäkynen.

16.03 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): En nyt ole kyllä ihan varma, olenko ainut tässä salissa, joka ei ymmärtänyt ollenkaan, vastasiko pääministeri kysymykseen: onko tilanne kohtuullinen vai ei? [Välihuutoja]

Teillä, hyvä hallitus, ei tämä kokonaisuus ole nyt hallinnassa. Ette tiedä, kuinka nämä puolentoista miljardin euron leikkaukset kohdistuvat ja osuvat tavallisiin ihmisiin. Ette voi

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

sitä tietääkään, koska yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu. Teillä on neljä ministeriä kolmessa eri ministeriössä valmistellut näitä suuria leikkauksia, ja yhteisvaikutuksia ei ole mitattu. [Eduskunnasta: Tuo ei ole totta!] Nyt tämä kohtuuttomuuden raja on selkeästi ylittynyt esimerkiksi Minnan mutta myös monien muiden suomalaisten kohdalla. Pääministeri Orpo, onko tämä siis kohtuullista vai ei? Aiotteko korjata näitä esityksiä, jos kohtuuttomuuksia tulee, ja miksi näitä vaikutuksia ei ole selvitetty jo valmistelun aikana?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.04 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, ei ole ihan normaali tapa, että kun vastuullinen ministeri ei ole paikalla, niin kysytään sosiaaliturvasta, mutta vastaan kyllä tähän kysymykseen.

Eduskunnalle on toimitettu jokaiseen esitykseen vaikutusarviot. Jokaisesta löytyy eduskunnasta vaikutusarviot, ja näitä arviointeja tehtiin jo hallitusneuvotteluiden aikana. Me ollaan mietitty, näistä on käyty laajaa yhteiskunnallista keskustelua, ja harkinnan jälkeen nämä esitykset on tuotu eteenpäin. Kaikki tähtää siihen, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta säilytetään, ja se ei pysy millään muulla pystyssä kuin sillä, että velkaantumisen tahti taitetaan, ja sillä, että me saadaan tähän maahan työtä, että me saadaan tänne talouskasvua. Hallitusohjelma on kokonaisuus näistä. Ja kyllä, me joudumme myöskin säästämään, koska meidän julkiset menot, pysyvät julkiset menot, ovat pysyvästi niin paljon korkeammalla tasolla kuin ne pysyvät tulot. Me joudumme siksi tekemään näitä leikkauksia myös. Ja kyllä, mielestäni tämä on kokonaisuus, joka me ollaan esitelty eduskunnalle, ja me uskomme, että tämä on hyväksi kaikille suomalaisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru.

16.05 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te, herra pääministeri, lupasitte useita kertoja julkisuudessa, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia, ja sanoitte useissa haastatteluissa, että vaikutusarviot käydään läpi ja pyritään estämään täysin kohtuuttomat tilanteet. Aivan oikeutetusti me kysymme teiltä, herra pääministeri: pidätkö te teidän ministerienne eri ministeriöissä tekemiä erilaisia leikkauspäätöksiä, joiden kokonaisarvioita nyt arvioidaan täällä eduskunnassa, kohtuullisina vai kohtuuttomina? Teidän puheistanne ei ottanut selvää muuta kuin ehkä sen, että ne voisivat olla kohtuullisia. Moni julkisuudessa on epäillyt, että ne ovat täysin kohtuuttomia. Nyt eduskunta tekee teille kuuluvaa työtä. Me tarvitsemme myös perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kokonaisarviot käyttöömmee tänne eduskuntaan. Älkää kierrelkö ja kaarrelko. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tulevatko ne, ja tuleeko hallituksen puolelta raja, missä kohtuullisuus on kohtuullisuutta ja missä kohtuuttomuus on kohtuuttomuutta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri, vai? — Ministeri Purra.

16.07 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun hallitus toi budjetin tänne lähetekeskusteluun ensi vuodelle, me toimitimme myös vaikutusarviot ensi vuoden toimista, ja teemme nämä samat vaikutusarviot seuraavien vuosien budjeteille. Toisin kuin oppositio täällä jatkuvasti pelottelee, nämä vaikutusarviot, jotka huomioivat sekä hallituksen tekemät veropäätökset että sosiaaliturvaan liittyvät

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

esitykset, ne tulokset olivat varsin maltillisia. Niiden mukaan noin 85 prosenttia suomalaisista kuuluu kotitalouksiin, joiden käytettävissä olevat tulot eivät muutu tai jopa nousevat. Ainoastaan kolme prosenttia on sellaisia, joiden tulonmenetykset ovat merkittäviä eli yli kymmenen prosenttia. [Välihuutoja] Nämä arviot ovat staattisia, eli ne eivät ota huomioon sitä, että hallitus pyrkii siihen, että nämä ihmiset työllistyvät ja voivat itse vaikuttaa käytettävissä oleviin tuloihinsa. Mielestäni nämä vaikutusarviot ovat hyvin maltillisia ainakin suhteutettuna teidän pelotteluunne. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys sosiaaliturvaleikkausten vaikutusarvioista (Li Andersson vas)

Suullinen kysymys SKT 63/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li. [Hälinää] — Maltetaan kuunnella, hyvät edustajakollegat.

Keskustelu

16.08 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Me haluamme kuulla pääministerin ja valtiovarainministerin vastauksia näihin kysymyksiin, koska kuten täällä on todettu, pääministeri ja valtiovarainministeri Purra ovat molemmat luvanneet, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Näin te olette suomalaisille pienituloisille luvanneet. Onko, valtiovarainministeri Riikka Purra, maltillinen lopputulos, että teidän budjettinne pelkästään ensi vuonna pudottaa 17 000 uutta lasta köyhyysrajan alapuolelle? Onko maltillinen lopputulos se, että jo ensi vuonna tuhannet pienituloiset perheet tulevat menettämään satoja euroja — siis satoja euroja — kuukausittaisista tuloistaan teidän leikkauksienne seurauksena? Ja nämä ovat ne tiedossa olevat vaikutukset ensi vuoden osalta, mutta, valtiovarainministeri Purra, niistä vaikutusarvioinneista, mitä te olette toimittaneet eduskunnalle, puuttuu sosiaaliturvaleikkauksia, sieltä puuttuu toimeentulotukeen tehtävät heikennykset, puuttuu kuntoutu- setuuksiin tehtävät heikennykset ja ennen kaikkea puuttuu vaikutukset koko hallituskau- den aikana. Me emme edes [Puhemies koputtaa] vielä tiedä, kuinka kohtuuttomiin tilantei- siin [Puhemies koputtaa] yksittäiset pienituloiset tulevat joutumaan tämän kauden aikana. [Puhemies: Aika!] Onko tämä teidän mielestänne kohtuullista?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra.

16.09 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhe- mies! Nämä vaikutusarviot on tosiaan tehty STM:ssä ja VM:ssä virkavastuulla, niihin ei liity mitään poliittista ohjailua tai sitä, että hallitus haluaisi saada tietynlaisia tuloksia. Te tiedätte sen kyllä varsin hyvin itsekin. Sen sijaan minä en kykene teidän kanssanne lähte- mään kilpailuun siitä, mitä tarkoittaa missäkin määrin ”kohtuullinen”. Me katsomme näitä kokonaisuuksia, joista meillä on selvää dataa, meillä on niistä lukuja. Mitä tulee minun salkkuuni — sosiaaliturvasta vastaava ministerihän ei ole paikalla — niin näkisin, että myöskään meidän julkisen talouden tila ei ole erityisen kohtuullinen, etenkin tulevien su-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

kupolvien kannalta. Me olemme tällä hetkellä Euroopan unionissa Italian ja Belgian ohella ainoa yli 60 prosentin velka-asteen maa, jonka velka edelleen on voimakkaassa kasvussa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh! — Vasemmalta: Tehkää jotain!] näidenkin kunnanhimoisten toimien jälkeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

16.10 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Anderson toi esille, STM on tehnyt vaikutusarviointeja, mutta sieltä puuttuu useita näistä leikkauksista, ja sen takia me haluamme ja vaadimme, että me saamme vaikutusarvioinnin, joka on kokonaisvaikutusarviointi, ei osavaikutusarviointi. Hallitus on tosiaan tekemässä nytten Suomen historian jopa suurinta leikkausta sosiaaliturvaan eikä näköjään aio teettää tästä 1,5 miljardin euron paketista riittävää kokonaisarviointia.

Arvoisa puhemies! SDP vie tämän asian sosiaali- ja terveyslautakunnan ratkaistavaksi. Me vaadimme, että hallitus tuo ihmisoikeuksiin ja perusoikeuksiin liittyvän selvityksen viipymättä valiokunnan käsiteltäväksi. [Juho Eerolan välihuuto] Pääministeri Orpo, voitaisiinko nyt sopia, että näistä vaikutusarvioista tehdään sosiaali- ja terveystoimikunnassa päätös, mikäli te ette aio tätä vaikutusarviointia meille tuoda?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.11 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten aikaisemmin on todettu, eduskunta on saanut vaikutusarvioit jokaisesta esityksestä, [Krista Kiuru: Ei ole saanut!] ja eduskunta tekee nyt työtään, ja sen jälkeen eduskunta tekee päätöksiä. Hallitus on oman esityksensä antanut. Tässä matkan varrella näihin esityksiin on vielä lausuntopalautteen perusteella, vaikutusarvioiden perusteella tehty muutoksia — muun muassa alkuperäisiin asumistukiesityksiin tehtiin muutoksia. Sen lisäksi hallitus tekee myöskin parannuksia, kuten perhepaketin.

Ja sitten täytyy sekin muistaa, että kaikkein pienituloisimpien etuuksiin, kuten toimeentulotukeen tai vaikka vammaisetuuksiin, ei kosketa. Meidän yksiselitteinen linjamme on se, että jos me saamme kannusteet kuntoon ja ihmisille työpaikkoja, joihin lähteä, autetaan heitä siihen, niin 100 000 ihmistä työllistyisi enemmän. Se on parasta työtä köyhyyden, näköalattomuuden estämiseksi. Hallituksen linja on tässä aivan selkeä, ja sitä me viemme eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

16.12 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnissa tosiaan käsitellään parhaillaan todellista kurjistamispakettia. Jos sosiaaliturvaan tehdyt lakiesitykset hyväksytään, voi samoihin henkilöihin kohdistua jopa neljä erillistä leikkausta: yleisen asumistuen leikkaukset, työttömyysturvan leikkaukset, etuuksien indeksijäädytykset ja toimeentulotuen heikennykset. Eduskunnalle ei ole annettu kunnollisia edellytyksiä arvioida näiden kohtuullisuutta tai kohtuuttomuutta, koska tosiaan se yhteisvaikutusten asianmukainen arviointi puuttuu. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Sen kuitenkin tiedämme, että köyhyys tulee lisääntymään, myös lapsiköyhyys, joka on kaikkein kestäättömimpiä tämän hallituksen tietoisista päätöksistä. Nyt kysyisin rehellisyyden nimissä, ihan rehellisesti.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

sesti, hallitukselta: onko teidän mielestänne todellakin puhdas talouspoliittinen välttämättömyys toteuttaa nämä kurjistavat toimenpiteet, vai olisiko olemassa joitain vaihtoehtoja, jos päättäisitte tehdä toisenlaisen arvovalinnan? [Ben Zyskoviczin välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.14 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me ollaan tehty se arvovalinta, että se vaihtoehto, jota teidän puolueenne viime kaudella hallituksessa toteutti, olisi johtanut Suomen vaarallisen velkaantumisen tielle, jossa me ollaan tällä hetkellä, [Hälinää] joka viime kädessä johtaa siihen, [Puhemies koputtaa] hyvät edustajat, että me menetämme suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan, joka pystyy pitämään huolta heikommistaan. Edelleen pelkästään niillä toimilla, joita hallitus esittää ensi vuodelle budjetissaan ja muilla toimillaan, arvioidaan, että voi syntyä jopa 60 000—65 000 uutta työpaikkaa, uutta työllistä Suomeen. Kuinkahan monta lapsiperhettä siellä esimerkiksi on, joiden elämä ja toimeentulo paranevat? Teidän pitäisi katsoa kokonaisuutta. [Krista Kiuru: 60 000 työllistä ja 200 000 työtöntä! — Hälinää]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

16.14 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä suomalaiset ymmärtävät vaikeiden päätösten päälle, ja me ollaan keskustassa sitä mieltä, että leikkauksiakin pitää tehdä mutta ne pitää tehdä oikeudenmukaisella tavalla, ja jos leikataan yhteiskunnassa kaikista heikoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä, sosiaaliturvan varassa eläviltä ihmisiltä, niin silloin pitää katsoa myös, miten me hyvätuloiset, hyväosaiset, ollaan mukana tässä kökässä — ja erittäin huonosti ollaan mukana teidän vaihtoehdonne pohjalta. Te annatte veropoliittisesti erittäin löysän, epämääräisen veronalennuksen, puoli miljardia, teidän talousvaihtoehdossanne ja pystytte tekemään sellaisen uskomattoman superkaksarin, että samaan aikaan leikkaatte kaikista köyhimmiltä ja otatte lähes 12 miljardia lisää velkaa.

Arvoisa puhemies! Keskusta julkisti tänään oman, paremman vaihtoehdon, joka on täysin hallituksen käytössä. [Juho Eerola: Olisitte käyttäneet sitä viime kaudella!] Kysynkin nyt valtiovarainministeri Purralta: Oletteko valmiita perumaan lapsiin ja perheisiin kohdistuvat leikkauksenne, ja oletteko valmiita lunastamaan lupauksenne, minkä annoitte keväällä? Te lupasitte olla leikkaamatta heikommilta. [Puhemies koputtaa] Miksi olette rikkomassa sen lupauksen [Puhemies koputtaa] näin pahasti?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra.

16.16 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuulin tänään, että keskusta on julkaissut vaihtoehtobudjettinsa, ja ehdottomasti aion siihen perehtyä — vielä en ole sitä tehnyt. Haluan katsoa, miten te ratkaisisitte asian — laskisitte velkaa, tekisitte leikkauksia ja järkevää veropolitiikkaa — ja tämän vielä oikeudenmukaisesti. Perehdyn tähän ehdottomasti, ja ensi viikollahan me näitä muistaakseni täällä salissakin käsittelemme.

Sen sijaan tähän varsinaiseen kysymykseen. Ei, hallitus ei ole peruuttamassa leikkauksiaan, hallitus ei ole peruuttamassa näitä toimenpiteitä, [Antti Kurvinen: Puhuttiin velas-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

ta!] joita me teemme Suomen hyväksi ja sen eteen, että meillä tulevaisuudessakin olisi mahdollisuus tähän hyvinvointijärjestelmään ja sen ylläpitämiseen. Meidän on välttämättä saatava tätä kroonista epäsuhtaa, rakenteellista epäsuhtaa, tulojen ja menojen välillä korjattua. [Antti Kurvinen: Te otatte lisää velkaa!] Sen sijaan minä näen, että kun me nyt elämme hyvin epävarmoissa oloissa, joissa meille jatkuvasti tulee ikään kuin uusia pommeja — teidän sote-rahoituslakinne myötä meille tuli uusi pommi jopa kuntien valtionosuuksiin liittyen [Ben Zyskowicz: Kiurun perintö!] — niin tämä valitettavasti edellyttää sitä, että me kykenemme korjaamaan näitä, että me löydämme päinvastoin lisäsäästöjä. [Hälinää]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Arvon kollegat, kyselytunnilla on tarkoitus myös kuunnella. Elikkä toivon, että ei synny sellaista yleistä isoa huutoa, jonka jälkeen kukaan ei kuule, mitä kukakin sanoo, olipa kyse sitten edustajista tai ministereistä. — Edustaja Saramo.

16.17 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedossa on, että teidän leikkausten seuraukset ovat ainakin kymmeniätuhansia ihmisiä lisää toimeentulotulla. Te työnnätte ihmisiä pois työelämästä. Työllisyys heikkenee ja velka kasvaa, kun te annatte veronalennuksia. Sanotte, että kaikki osallistuvat talkoisiin. Yritysten omistajille ja yrityksille te annatte 700 miljoonaa lisää. Suurituloisimmat saavat ylimääräiset veroalet. Eniten osallistuvat köyhien yksinhuoltajaperheiden lapset, palvelualojen työntekijät, sairaat ja vammaiset. He osallistuvat teidän talkoosiinne. Niille, kenellä kaikkein eniten on, te annatte lisää. Te annatte enemmän veronalennuksia kuin te leikkaatte, eli te lisäätte velkaantumista. Lopettakaa jo se velkaan nojaaminen, kun te ette selvästi siitä välitä.

Arvoisa puhemies! Kun te heikennätte työnteon kannustimia, kun tulee nyt lisää työttömiä erityisesti palvelualoilta, kun te poistatte suojaosan ja leikkaatte asumistukea — miksi koko ajan ministeri pudistelee päätä, te olette tekemässä niin — niin miten näissä perheissä muka toimeentulo kasvaa, [Puhemies koputtaa] kun te vähennätte heidän toimeentuloaan? [Ben Zyskowicz: Enemmän veronalennuksia kuin säästöjä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

16.19 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysyjälle, mutta nyt täytyy sanoa, että ihan en päässyt kyllä selville tuosta ajatuksenkulusta, kun väitettiin, että me heikennämme työnteon kannustimia, vaikka juuri päinvastoin toimitaan. [Välihuutoja vasemmalta] Juuri sen takia alennetaan tuloverotusta, erityisesti pieni- ja keskituloisten tuloverotusta. Työttömyysvakuutusmaksua kevennetään ja työttömyysturvaa uudistetaan myös sen vuoksi, että kannattaa ottaa vastaan työtä sosiaaliturvan sijasta ja kannattaa ottaa vastaan myös kokoaikatyötä osa-aikatyön sijasta. Sen takia esimerkiksi tähän suojaosaan puututaan. Eli juuri niin toimitaan, jotta me päästään niihin työllisyystavoitteisiin, ja nyt on jo laskettu, että näiden uudistusten vaikutus kaikkineen on noin 78 000 työpaikkaa pelkästään näitten sosiaaliturvaan liittyvien asioiden osalta, ja siten on vielä työelämän uudistukset erikseen. [Vasemmalta: Luku nousee koko ajan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

16.20 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näissä työttömyysluvuissa ja työllisyyslukuissa on paljon epävarmuuksia. Jos katsotaan tätä taloustilannetta, missä nyt ollaan, niin nyt maa makaa tosi huonossa talouskehityksessä, nollan pinnassa, työttömyys kasvaa kovaa vauhtia, ja ne vaikuttavat näin hallituksen työllisyyslukuihin varmasti, ja se on selvä asia.

Sitten tässä on monia sellaisia tilastollisiakin juttuja, jotka tässä tulevat vastaan ja jotka näissä ovat mukana: Sama Liisa, työnhakija, on laskettu työllistyväksi, kun leikataan asumistukea, kun leikataan työttömyysturvaa, esimerkiksi korotusosat, ja sitten lapsikorotukset poistetaan. Sama Liisa on kolme kertaa työllistymässä näitten laskelmien kautta. Tällaisia taustoja me haetaan täällä: mitkä ovat ne oikeat ja kokonaisvaikutukset näissä työllisyyslukuissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

16.21 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on tietenkin totta, että työllisyyden kokonaistason vaikuttavat monet sellaiset asiat, joihin me emme voi vaikuttaa, kuten vaikka korkotason kehitys tai meidän vientimarkkinoiden kehitys tai se, mitä tapahtuu Ukrainan sodassa. Mutta kyllä minä silti ihmettelen sitä puheenvuoroa, jossa äsken yritettiin ymmärtääkseni kyseenalaistaa tätä valtiovarainministeriön virkamiesarviota siitä, että työn kannusteiden parantaminen tulee luomaan 41 000 työpaikkaa pelkästään tähän työttömyysturvaan liittyvänä, [Krista Kiurun välihuuto] nämä muut ovat sitten erikseen, ja kun meillä tällä hetkellä on työttömiä ja jos lasketaan toimenpiteissä olevat, reilut 350 000, niin se ei ihan valtava määrä siitä joukosta ole. Pidän tätä arviota kyllä hyvinkin realistisena, varsinkin kun muistetaan se, minkä Eva on laskenut, että Suomessa on 136 000 ihmistä, joilla kokoaikatyön saaminen nostaa tuloa alle 20 prosenttia. Eli kyllä näitä kannustimia on saatava muutettua. [Timo Harakka: Kertokaa se K-kaupalle!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

16.22 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen toimien vuoksi meillä tulee olemaan Suomessa lähes 17 000 köyhää lasta ja nuorta lisää. Indeksijäädytykset sekä työttömyysturvan heikennykset sekä asumistukeen kohdistuvat leikkaukset lisäävät köyhien määrää kokonaisuudessaan 68 000 ihmisellä. Suomessa tulee olemaan jatkossa yhteensä 140 000 köyhää lasta. Se on enemmän kuin Kuopiossa on asukkaita. Me tiedämme jo lama-ajoista, että mikäli nämä lapset kokevat köyhyyttä pitkään, se johtaa siihen huono-osaisuuden periytymiseen, mielenterveyshaasteisiin ja myös matalaan koulutusasteeseen. Onneksi viime hallitus sentään ehti tehdä oppivelvollisuuden pidentämisen.

Pääministeri Orpo, sanoitte keväällä, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, mitä tässä nyt on kysytty. Mutta eikö meidän pitäisi toimia niin, että tämä kurjistumisen kierre saataisiin katkaistuksi lasten osalta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.23 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä, mihin edustaja lopetti, tämä kurjistumisen kierre, sehän tässä nimenomaan pitää saada poik-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

ki. Tämä maa on 15 vuotta kurjistunut, [Antti Kurvinen: Kurjistuu vielä enemmän!] talous ei ole kasvanut, tähän maahan ei ole tullut investointeja. Ollaan hyvässä tarkoituksessa kehitetty meidän hyvinvointiyhteiskuntaa sellaiseksi, että ihmisten ei kannata ottaa työtä vastaan. Meillä on kannustinloukuissa kymmeniätuhansia ihmisiä, joiden ei kannata lähteä töihin — samaan aikaan, kun meillä on yrityksiä ja julkista sektoria, joissa on huutava pula työvoimasta. Tämä yhtälö ei toimi, tämä ei vaan kerta kaikkiaan toimi. Hallitus muuttaa tämän. [Krista Kiurun välihuuto]

Me pistämme työn kannusteet kuntoon, me laitamme investointiympäristön kuntoon, että yritysten kannattaa sijoittaa Suomeen, investoida, palkata Suomessa. Meidän on saatava tämä kone toimimaan, jotta meillä on varaa pitää huolta heikommista. Jos me jatkaisimme teidän politiikkaanne, niin se olisi epäoikeudenmukaista ja kohtuutonta meidän lapsille, nuorille, heikoimmassa asemassa oleville, koska me menetämme tämän hyvinvointiyhteiskunnan. Siksi nämä uudistukset on tehtävä. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

16.24 **Ville Merinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä sain hyvän idean tässä kuunnellessa — pitää antaa ideoita — näistä yhteisvaikutuksista. Se on helppo ratkaisu meille kaikille. Tosiaan minä ehdotan huomenaamuna sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että järjestetään kuuleminen tästä asiasta [Naurua] ja se on avoin kansalle, julkinen kuuleminen. Eikö ole hyvä idea, pääministeri Orpo? [Perussuomalaisen ryhmästä: Perustakaa työryhmäkin vielä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.25 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on normaalit vakiintuneet käytännöt. Hallitus tuo tänne esitykset perusteluineen, ja valiokunnat alkavat niitä käsittelemään. Valiokunnat päättävät, ketä ne kuulevat, ja perustuslakivaliokunta viime kädessä sitten arvioi lainsäädäntöä. Näin nytkin toimitaan. Valiokunnissa tehdään päätökset. [Timo Heinonen: Kuulostaa järkevältä! — Oikealta: Tuo on eduskuntaoppaassa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

16.25 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se ongelma, minkä takia me perätään tätä, on se, että tämä 1,5 miljardin leikkaus kohdistuu samoihin ihmisiin. Se kohdistuu pienituloisiin duunareihin ja työttömiin, ja se ei koostu yksittäisestä leikkauksesta vaan monesta eri leikkauksesta, joiden yhteisvaikutus on kohtuuton. Jos me mietitään työttömäksi jäänyttä perhettä, jossa toinen puoliso työskentelee osa-aikaisesti ja on kaksi lasta, niin ensi vuonna arviolta vähintään neljä- ja puolisataa euroa jää vähemmän rahaa käteen kuukaudessa. Ja tämä on se, mitä me, pääministeri Orpo, teiltä kysymme, että onko tämä teidän mielestänne kohtuullista. Samaa aikaan te helpotatte ja kevennätte suurituloisten ihmisten verotusta ja pienituloisten duunarien ja työttömien selkänahasta viedään yhä enemmän rahaa. Tässä taloudellisessa tilanteessa kysymme nyt edelleen sitä, onko tämä kohtuullista ja pitäisikö teidän mielestänne näistä teidän leikkauksis-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

tanne tehdä selkeät vaikutusarviot, että te tietäisitte, [Puhemies koputtaa] miten tämä vaikuttaa ihmisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.26 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme hallituksena arvioineet kokonaisuuden, jonka me olemme eduskuntaan antaneet. Meidän mielestämme kokonaisuus on kohtuullinen ja se on välttämätön, koska me haluamme pelastaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja sen palvelut. [Krista Kiurun välihuuto]

Mitä tulee tähän veropolitiikkaan, niin hallitus ensinnäkään ei kevennä veroja velaksi. Me nostamme veroja toisaalla sen, mitä me kevennämme ansiotulojen verotusta. 500 miljoonaa, puoli miljardia, [Annika Saarikon välihuuto] käytetään työtulovähennyksen parantamiseen, joka tulee kaikkiin tuloluokkiin painottuen pieni- ja keskituloisiin. Veropolitiikka on järkevää, mutta täytyy sekin sanoa jonkun ääneen, että tämä maa tarvitsee myöskin osajia ja siksi sille progressiolle, joka tässä maassa on, on pakko tehdä jotakin. Me tarvitaan se, että me pidämme Suomessa ne korkeakoulutetut, osaavat ihmiset, mutta meidän täytyy myöskin houkutellessa osajia maailmalta tänne, ja meidän progressiomme on erittäin kireä. [Vasemmalta: Kyllä, te vaikeutatte sitä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

16.27 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee näitä äärimmäisen eriarvoistavia sosiaaliturvaleikkauksia työllisyydellä. Kun täälläkin on kuultu, kun ministeri Satonen on sanonut, että hän ei ymmärrä tätä opposition kritiikkiä, niin minä yritän nyt vielä kerran selittää. Ensinnäkin monet näistä ihmisistä, joilta te leikkaatte, ovat jo töissä. Nämä leikkaukset siis lisäävät eli te lisäätte työssäkäyvien köyhien määrää. [Välihuutoja] Toinen asia on se, että kun te leikkaatte nämä asumistuen ja työttömyysturvan suojaosat pois, niin te vaikeutatte osa-aikatyön tekemistä. Samalla te pudotatte ihmisiä toimeentulotuella. Tästä on olemassa selvityksiä, että suojaosat ovat lisänneet osa-aikatyön tekoa vähentämättä kokoaikatyön tekoa. Työministeri Satonen, miksi hallitus haluaa lisätä työssäkäyvien köyhien määrää ja heikentää työnteon kannusteita viemällä nämä suojaosat pois?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

16.29 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti en pääse vieläkkään kärryille. Siis on totta, että tietysti nämä eri leikkaukset vaikuttavat eri tavalla, [Välihuutoja vasemmalta] mutta jos nyt puhutaan tässä työttömyysturvasta, niin ensinnäkin kysymykseen siitä, kun suojaosa leikataan: siitä huolimatta jatkossakin on mahdollista saada samaan aikaan työttömyysturvaa ja palkkaa sovitellulla päivärahalta. Ja jos väitetään, että vain suojaosan verran on näitä töitä tarjolla, niin miten oli niin, että kun suojaosaa nostettiin korona-aikana 300 eurosta 500 euroon, yhtäkkiä meillä olikin paljon ihmisiä, jotka tekivät 500 eurolla? Ja jos katsotaan sitä, kuinka paljon meillä osa-aikatyön määrä on kasvanut, se on kasvanut ihan valtavasti myös niillä toimialoilla, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa, joilla meillä on erittäin paljon kokoaikaisia töitä tarjolla. Aivan varmasti on kannustimissa joitakin ongelmia, jos työpaikat eivät täyty. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

16.30 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luimme eilen uutisia UPM:n lomautuksista, jotka koskevat 2 000:ta työntekijää. Hallituksen suunnitelmien mukaan ansiosidonnaista päivärahaa ollaan porrastamassa, lapsikorotus on lähtemässä pois, ja tämä porrastus ja lapsilisäkorotuksen poistaminen tarkoittavat kahden kuukauden jälkeen jopa 500—600 euron leikkausta sille duunarille. No, paikkakunnilla, joilla näitä lomautuksia joudutaan tekemään, omakotitalon myyminen ei esimerkiksi kahdessa kuukaudessa onnistu — harvemmin kahdessa vuodessakaan.

Haluatteko ajaa nyt nämä duunarit toimeentulotuelle, vai millekä tuelle haluatte nämä ajaa? Vai pitääkö heidän hakea nyt sitä työtä jostakin muualta siksi aikaa, kunnes vientiteollisuus rupeaa uudelleen nousemaan? Mikä on se kohtuullisuus, kun 30 prosenttia tästä ansiosidonnaisesta päivärahasta ollaan leikkaamassa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

16.30 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä lomautuksiin tulee, on totta, että lomautusten määrä on tällä hetkellä jo tuplaantunut siitä, mitä se oli vuosi sitten, ja se tietysti kuvaa tätä talouden tilannetta. Mutta se, että ne ovat nimenomaan lomautuksia eivätkä irtisanomisia, myös tarkoittaa, että uskotaan, että tulevaisuutta on, ja on tärkeää, että he ovat käytettävissä. Tässä työttömyysturvan muutoksessa se ensimmäinen porrashan tulee kahdeksan viikon jälkeen, ja se koskee ainoastaan niitä lomautuksia, jotka ovat tätä pitempiä. Sinne tulee se pieni muutos. [Vasemmalta: 30 prosenttia!]

Mitä sitten tulee näihin lapsikorotuksiin, [Hälinää] niin on hyvä muistaa, että palkkaa ei makseta sen mukaan, paljonko ihmisillä on huollettavia, jolloin siellä on erityinen kannustinloukku silloin, kun lapsikorotusta saa, ja tämän vuoksi esimerkiksi Ruotsissa ei tunneta työttömyysturvassa minkäänlaisia lapsikorotuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

16.32 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näistä lapsista: Kun YK:n lasten oikeuksien komitea on suositellut, että meidän ei täällä eduskunnassa tule tehdä köyhyysvaarassa oleviin lapsiin kohdistuvia etuusleikkauksia, niin hallitus jäärapäisesti ei tästäkään halua luopua — ei tästä suosituksesta, vaan leikkaa kokonaan pois työttömyysturvan lapsikorotusten osan. Lapsikorotus on lapsiperheköyhyyttä eniten vähentävä perheiden turva, ja juuri sitä halutaan leikata teidän toimestanne. Ja nyt te, pääministeri Orpo, sanoitte, että teistä nämä leikkaukset ovat kohtuullisia. Edellisessä puheenvuorossa te näin totesitte. Eli kaksi ansiosidonnaista saavaa vanhempaa voi menettää jopa 450 euroa kuukaudessa. Tämä ei ole kohtuullista lapsen kannalta. [Eduskunnasta: Eikä kenenkään!] Ettekö te nyt ihan oikeasti voi ajatella tätä tulevaisuutta, meidän tulevaisuutta, meidän tulevaisuuden lasten kannalta? Te olette leikkaamassa heiltä ja ajamassa perheet köyhyyteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

16.33 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun vastasin, niin sanoin, että se kokonaisuus, joka me ollaan tuotu, on arvioitu kohtuulliseksi, ja se on vastuullinen. Kohtuutonta olisi olla tekemättä. [Välihuutoja vasemmalta — Timo Harakan välihuuto] Kohtuutonta olisi olla tekemättä rakenteellisia uudistuksia, jotka olisi pitänyt tehdä jo kauan sitten. Se, että me ei olla uudistettu suomalaista yhteiskuntaa, sen työmarkkinoita, sosiaaliturvaa, palveluita, on johtanut siihen, että me ollaan täysin mahdottomassa tilanteessa. [Anna Kontulan välihuuto]

Valtiovarainministeriön entinen kansliapäällikkö Martti Hetemäki totesi kuukausi sitten, että Suomi on vaarallisesti velkaantunut, ja aika yleinen arvio on se, että juuri nämä uudistukset, kokonaisuus, mitä me esitämme, ovat oikea tie tästä eteenpäin. Me haluamme, että suomalaisilla on kannusteet lähteä töihin, [Välihuutoja] ja me halutaan, että täällä on niitä työpaikkoja. Meidän on pakko päästä eteenpäin. Se on paras tapa huolehtia lapsista, tulevaisuudesta, että me pistämme tämän maan asiat kuntoon, ja se on meidän tavoitteemme. [Vasemmalta: Ja halpaa kaljaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Viimeinen kysymys tähän tematiikkaan. — Edustaja Tuppurainen.

16.34 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpo, te vastaatte hallituksen politiikan kokonaisuudesta. Teillä on vastuu ja velvollisuus huolehtia eri ministeriöiden tekemän politiikan koordinoinnista, ja nyt, niin kuin me olemme kuulleet, esimerkiksi kahden työttömän vanhemman perheessä, lapsiperheessä, teidän politiikkanne seurauksena tulonmenetykset voivat olla jopa 450 euroa kuukaudessa, [Krista Kiuru: Vähintään!] siis lähes 500 euroa kuukaudessa, ja te sanotte, että teidän politiikkanne on teidän mielestänne kohtuullista. No, tällaisista menetyksistä me olemme täysin eri mieltä, ne ovat täysin kohtuuttomia, ja pääministeri, ehkä teidänkin silmiänne voisi avata se, että te tekisitte politiikastanne kokonaisvaikutusarvioinnin. Kysymys ei ole yksittäisten lakiesitysten vaikutusarvioinneista vaan yhteisvaikutusten arvioinnista. Sitä emme ole teiltä saaneet, sen te olette kieltäneet, sitä ette ole halunneet antaa. Mutta täällä edustaja Merinen esitti, että me voisimme tehdä sen täällä eduskunnassa teidän puolestanne. Voisimmeko lyödä nyt kättä päälle, että teille sopii se, että eduskunta teettää nämä kokonaisvaikutusten arvioinnit ja me saamme aidosti käsiteltäväksemme nämä yhteisvaikutukset? [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.35 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joka ainoasta esityksestä on vaikutusarviot täällä eduskunnassa, ja eduskunta käsittelee näitä esityksiä. Minä korostan edelleenkin sitä, että se kokonaisuus, joka pitää sisällään kaikki ne uudistukset ja lakihankkeet ja vielä laajennettuna sen, mitä on hallitusohjelmaan kirjattu, on kohtuullinen, koska se on se, millä me saamme Suomen eteenpäin.

Ja jos mennään yksittäisiin kysymyksiin, niin on varmasti niin, että jossakin kohtaa nämä osuvat — ja kipeästi osuvatkin, sitä en yhtään epäile — [Vasemmalta: Paitsi hyvätuloisille!] mutta meidän pitää ymmärtää se, että vain tätä tietä me pystymme huolehtimaan hyvinvointiyhteiskunnasta, sen palveluista ja heikoimmista. Me olemme tehneet kylä valintoja. Me emme niihin kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten etuuksiin

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

koske. [Li Andersson: Ei pidä paikkaansa!] — Ei me kosketa, ei toimeentulotukeen, ei vammaisten etuuksiin, ei rintamalisiin, ei tule indeksijäädytyksiä. — Me ollaan tehty koh- tuullistamisia sen perusteella, [Krista Kiurun välihuuto] kun näitä vaikutusarvioita on tut- kittu ja kun keskustelua on käyty. Eli voitte rauhoittua, asiat menevät hyvällä mallilla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys valtion velkaantumisesta (Markus Lohi kesk)

Suullinen kysymys SKT 64/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraava kysymys. — Edustaja Lohi.

Keskustelu

16.36 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Isänmaan tilaa ei pidä koskaan perusteetto- masti synkistellä. Heikkoina aikoina tarvitaan erityisesti toivoa, mutta tosiasiat pitää tun- nustaa. Tältä maalta on loppumassa rahat ja yhä useammalla työt. Jos suuntaa ei muuteta, edessä on Suomen vararikko.

Koska velkaantumisongelma on yhteinen, julkaisimme tänään keskustassa vaihtoehdon hallituksen budjetille ja linjalle, ja siinä on neljä keskeistä eroa hallituksen politiikalle: 1) emme laske veroja velaksi, emme kuitenkaan kiristä kenenkään työn ja yrittäjän verotusta, 2) emme leikkaa sote-palveluista, 3) emme leikkaa yhdeltäkään lapsiperheeltä, ja 4) kai- ken kukkuraksi keskustan vaihtoehdossa velkaannutaan vähemmän kuin hallituksen vai- toehdossa.

Arvoisa pääministeri, te lupasitte ennen vaaleja, että velkaantuminen pysäytetään. Se oli aika rohkea lupaus. Nyt te arvostelitte edellisen hallituksen velkaantumista, että se oli vaa- rallista, ja te olette tuoneet eduskuntaan hallituksen suunnitelman, jossa velkaannutaan enemmän kuin edellinen hallitus. [Puhemies koputtaa]

Kysyn teiltä, arvoisa pääministeri: voitteko kuvailla tämän hallituksen velkaantumista erittäin vaaralliseksi? [Juho Eerolan välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.38 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin aina myöskin sitä, että puhutaan niin kuin asiat ovat. Olemme sanoneet aivan selkeästi vaa- lien alla ja vaalien jälkeen, että velkaantuminen pitää saada taitettua. [Keskeltä: Se ei to- teudu!] Me olemme perustaneet aivan rehellisesti, hallitus ja hallituksessa olevat puolueet — puhun kaikkien puolesta — politiikkamme siihen, että teemme kuuden miljardin sopeu- tuksen. Minä en ole ehtinyt teidän vaihtoehdoanne lukemaan, mutta olen ymmärtänyt kom- menttien perusteella, että tämä teidän sopeutuksenne jää aika reilustikin sen alle.

Eli valtiovarainministeriön virkamiesten ennen vaaleja antama arvio oli se, että jotta Suomi saadaan tasapainon tielle, se vaatii ensi kaudella, tällä kuluvalle kaudella, kuuden miljardin sopeutuksen ja vielä seuraavalla kaudella kolmen. Toivottavasti olette pitäneet

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

tästä kiinni. Tulen ja tulemme varmasti perehtymään teidän vaihtoehtoonne, ja uskon, että sieltä varmasti löytyy hyviä elementtejä.

Arvostan kovasti sitä työtä, mitä oppositiossa tehdään, ja katsotaan, onko asioita, joita yhdessä voimme edistää. Se olisi kaiken tämän keskellä hyvin ilahduttavaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Lohi.

16.39 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyin teiltä, arvoisa pääministeri, että kun velkaannutte selvästi enemmän kuin edellinen hallitus, niin voitteko tunnustaa, että velkaantumisen taso on erittäin vaarallinen ettekä kykene sitä taittamaan. Tämä maa ei nouse pelkästään säästöillä ja veroilla, tarvitsemme talouskasvua, ja nyt tarvitaan nopeita toimia hallitukselta talouskasvun luomiseksi. Keskustan vaihtoehtobudjetti sisältää Turun tunnin junalle vaihtoehtoisen kasvupaketin, joka luo nopeata kasvua kaikkialle maahan — joka puolelle Suomeen, korjausrakentamiseen, Itä-Suomi-paketti, Pohjois-Suomen paketti. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Arvoisa pääministeri, kun tilannekuva on muuttunut ja talouden taivaalla on poikkeuksellisen synkkiä pilviä, tarvitaan nopeita kasvutoimia. Oletteko pitämässä edelleen kiinni tuosta kannattamattomasta Turun tunnin junasta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.40 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa pääministeri! [Naurua] Ymmärrän, että tämä on populistisesti oikein mukava... — Anteeksi. Rouva puhemies! — [Hälinää ja naurua] Ymmärrän, että tämä on mielekäs populääri tapa ilmaista asioita, mutta jos nyt mietitään, mitä tällä Turun tunnin junalla tällä hallituskaudella tarkoitetaan, niin se tarkoittaa parempaa raideyhteyttä Espoosta Lohjalle, sen käynnistämistä, ja toisaalta Turun suunnasta Kupittaaalle, ja tämä on se kuuluisa tunnin juna tällä kaudella. Ne tehdään myymällä valtion omaisuutta toisaalla, ei velaksi.

Ja mitä tulee tähän velkaantumisen tasoon, niin jos tätä muutosta ei tehtäisi koko hallitusohjelman voimin, joka on neljän vuoden ohjelma, niin velkaantuminen räjähtäisi käsiin vaarallisella tavalla.

Valtiovarainministeriön virkamiesten arvio on se, että tämä hallituksen ohjelma on tässä tilanteessa oikea ja riittävä. Se riittää siihen, että velkaantuminen saadaan taistuttamaan. Viime hallituksen jäljiltä Suomi oli vaarallisesti velkaantunut. Velkaantumisen kasvu oli niin huimaa, [Krista Kiurun välihuuto] että se vaatii tämän muutoksen. Mutta olette oikeassa, siihen tarvitaan talouden kasvua. Siksi me teemme uudistuksia työmarkkinoille, verotukseen, sosiaaliturvaan. Laitetaan investointien edellytyksiä kuntoon, yrittämisen edellytyksiä kuntoon — sieltä se talouskasvu tulee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

16.42 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan ja hallituksen välinen merkittävä näkemusero liittyy siihen, että me todellakin olemme rakentaneet vaihtoehdon, joka velkaannuttaa Suomea vähemmän. Ja yksi keskeinen syy siihen

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

on se, että me emme keventäisi tässä olosuhteessa veroja hyväosaisilta, velaksi tulevaisuuteen. Se ei ole mielestämme oikein.

Toinen iso näkemys ero liittyy kasvun merkitykseen. Tämä Suomi, joka on taloudellisesti erittäin syvässä ahdingossa, ei nouse vain sillä, että leikataan. Tarvitaan koko Suomen kasvutoimia.

Kohdistan kysymykseni valtiovarainministerille. Riikka Purra, te totesitte, että tarvitaan nopeasti lisäleikkauksia, kenties jo ensi vuoden päätöksenteossa. Tähän mennessä hallituksen leikkaukset ovat pohjautuneet pitkälti sellaisiin arvovalintoihin, joissa suurin kohdeyhmä vaikeissa päätöksissä on ollut lapset ja nuoret. Siinä on kolmas keskeinen näkemys. Me emme leikkaa lapsiperheiltä maassa, jossa on historiallisen alhainen syntyvyys. Arvoisa valtiovarainministeri, millaiselle arvopohjalle rakennatte suunnitelmanne lisäleikkauksista? Tiedän, että olette antanut toimeksiannon virkamiehille, mutta teillä täytyy olla päättäjänä arvopohja. Keneltä leikataan seuraavaksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra.

16.43 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskusta nostaa jälleen esiin — ymmärsin teidän kysymyksestänne — tämän niin sanotun solidaarisuusveron alarajan nostamisen [Annika Saarikko: Ei kun kysyin, mistä seuraavaksi leikataan!] — puhuitte näistä kaikkein hyvätuloisimmista — joka aivan rehellisesti kohdistuu niille erityisen hyvätuloisille.

Kuten olen täällä viime päivinäkin useaan kertaan vastannut, tämän kustannusarvio on hieman yli 60 miljoonaa [Keskustan ryhmästä: Keneltä leikataan seuraavaksi?] olettaen, että se ei itse rahoita itseään lainkaan, kuten se esimerkiksi Ruotsissa sosiaalidemokratian johdolla tehtynä huomattavasti suurempana muutoksena teki. Tämä 60 plus miljoonaa on siitä ensi vuoden alijäämästä, velanotosta, noin 0,5 prosenttia. Te ette tällä, tätä peruuttamalla, vielä pääse kovin pitkälle. [Jussi Saramo: Kysymys, vastaa kysymykseen!]

Hallituksen arvopohja julkisen talouden korjaamisessa on se, että me haluamme, että meillä on tulevaisuudessakin hyvinvointijärjestelmä, että meillä on koko maassa mahdollisuus asua, että meillä on riittäviä palveluita ja että tämä maa kantaa sen, mitä se tarjoaa. Se tarkoittaa juuri sitä, että meidän tulot ja menot ovat tasapainossa. [Vasemmalta: Keneltä leikataan? — Puhemies koputtaa] Oleellinen arvopohja liittyy vielä siihen, että tämä maa on erityisesti suomalaisten maa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lintilä.

16.44 **Mika Lintilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me olemme tässä nyt käyneet keskustelua parina päivänä talouden tilanteesta, ja sieltä aitiosta kuulee erittäin usein sanan ”sopeuttaminen”. Hallitus sopeuttaa aika monella eri sektorilla ja laajasti. Mielellään kuulisin sieltä paljon enemmän, mitkä ovat ne keinot, millä hallitus tekee kasvua, [Sinuhe Wallinheimon välihuuto] koska kasvua tämä maa tarvitsee: kasvua, kasvua, kasvua. Teillä se on sopeuttaminen, sopeuttaminen, sopeuttaminen.

Tässä äsken kuultiin jo niitä toimia, joita tapahtuu. Te kevennätte verotusta velaksi. [Jani Mäkelä: Ei pidä paikkaansa!] Te panostatte Turun junaan tällaisessa taloudellisessa tilanteessa. Valtiovarainministeriön ennusteet ovat jo vanhentuneet. Me tiedämme kaikkien sen, että ne ennusteet eivät tule toteutumaan. Milloin tulee seuraava valtiovarainministeri-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

ön ennuste tästä muuttuneesta tilanteesta? Kaikki indikaattorit näyttävät tällä hetkellä alaspäin: konkurssit lisääntyvät, työttömyys lisääntyy. Te nimittäin tarvitsette niitä ennusteita [Puhemies koputtaa] päätöstenne tekoon, koska ne ovat tällä hetkellä [Puhemies koputtaa] hyvin höttöisellä pohjalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rydman.

16.46 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lintilän kysymys oli erinomaisen hyvä. Olisi todella paljon mukavampaa puhua niistä kasvun mahdollisuuksista kuin pelkästään leikkauksista, mutta me täällä ministeriaitiossa luonnollisesti vastaamme niihin kysymyksiin, joita salin puolelta esitetään, [Hälinää — Naurua] joten toivon enemmän Lintilän kaltaisia kysymyksiä, niin saadaan sitten vastauksiakin.

Mutta on täsmälleen näin, että tällä hallituksella on kahtalainen tehtävä. Yhtäältä meidän pitää kyetä sopeuttamaan julkista taloutta, koska esimerkiksi edellinen hallitus otti velkaa kuvitellen, että korot pysyisivät aina alhaalla. Nyt korot ovat nousseet, ja sen takia meidän on paljon hankalampaa hallita sitä velkataakkaa, mitä on. Samaan aikaan meidän on panostettava kasvuun. Teemme sen erittäin haastavassa ympäristössä, koska globaalisti tällä hetkellä suuret pelaajat sekä EU:ssa että EU:n ulkopuolella kilpailevat investoinneista investointituilla, ja meillä on paljon vähäisemmät mahdollisuudet siihen kilpaan vastata juuri sen takia, että edellisillä hallituskausilla velkataakka on näin paisunut. Mutta me teemme parhaamme senkin suhteen: teollisuuspoliittisen strategian laatimisella, myöskin valtion erityisrahoitusyhtiöiden fuusioinnilla, [Puhemies koputtaa] resurssien tehokkaammalla käytöllä. Uskomme, että se myöskin alkaa pikkuhiljaa kantaa hedelmää, [Puhemies koputtaa] sen ohella, että laitetaan työnteon ja yrittämisen kannusteita kuntoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

16.47 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi todella on vaarallisen velkaantunut, ja siksi velkasuhteen kasvu on saatava taittumaan. Me olemme sen omassa vaihtoehtobudjetissamme tehneet ja sen tänään esitelleet: 400 miljoonaa vähemmän velkaa jo ensi vuonna. Mutta se ei ole ainut ero, joka erottaa keskustan vaihtoehtoon hallituksen linjasta. Me ymmärrämme, että säästöjäkin tarvitaan, mutta me kohdentaisimme ne osin eri tavalla. Me emme leikkaisi hyvinvointialueilta eli terveyskeskuksista, neuvoloista, hoivakodeista. Me emme myöskään leikkaisi kaikkein pienituloisimmilta perheiltä. [Juho Eerolan välihuuto] Toivon todella, että hallitus aidosti pohtisi tätä arvovalintaa vielä uudelleen.

Mutta kyllä, kyse on myös siitä, mihin me sitten kohdistaisimme ne yhteiset varat, yhteiset veronmaksajien eurot, yhteisen valtion omaisuuden. Ja siksi ei kannata yhtään vähentellä tätä Turun tunnin junaan liittyvää puolen miljardin euron pääomitusta. Me kohdistaisimme ne eurot tasapuolisemmin, oikeudenmukaisemmin koko maan kasvuun, koko maan kehittämiseen ja elinvoiman luomiseen. [Puhemies koputtaa] Tai jos ei sitten muuta, niin eikö olisi järkevämpää vaikka [Puhemies: Aika!] vähentää sitä velkaa sillä puolella miljardilla eurolla? [Antti Kurvinen: Hyvä ehdotus!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ranne.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

16.48 **Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen neljän miljardin investointipaketti kohdistuu koko Suomeen: kolme miljardia liikenneinfraan, yli 400 miljoonaa sinne Itä-Suomeen — huomioikaa, yli 400 miljoonaa. Tämän lisäksi me käynnistämme pohjoisen ohjelman, itäisen vision toteuttamisen. Me huolehdimme näistä verkkokuuluvuuksista, [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksi keskusta vastustaa?] me luomme edellytyksiä sille, että täällä on turvallista, toimivaa, huoltovarmaa, että elinkeinoelämä pystyy toimimaan ja luomaan sitä kasvua.

Erikseen nostan vielä esiin näiden verkkojen kuuluvuuden, joka on osa sitä elinvoimaa, osa sitä turvallisuutta ja tulevaisuutta. Meillä on tällä viikolla Traficomien toimesta tehty kolmena päivänä verkkokuuluvuusmittauksia, ja ensi viikolla voitte jo odottaa toimenpiteitä, jotka tukevat sitä kasvua, joka tukee sitä hyvää tulevaisuutta Suomelle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys ympäristöhaittojen verotuksesta (Saara Hyrkkö vihr)

Suullinen kysymys SKT 65/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraava kysymys. — Edustaja Hyrkkö.

Keskustelu

16.49 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen piti lopettaa velaksi eläminen, mutta kävikin niin, että velkaa otetaan entistä enemmän. Yhtä suurta huolta on syytä kantaa myös luontovelasta ja ilmastovelasta, jonka hallitus jättää tulevien sukupolvien kannettavaksi.

Vihreät julkaisee huomenna oman vaihtoehtobudjettinsa, jossa velkaa otetaan merkittävästi vähemmän kuin hallitus ottaa, ja tämä tehdään ilman leikkauksia lapsilta tai luonnolta. [Juho Eerolan välihuuto] Vihreiden mielestä haitoilla tulee olla hinta ja työn tekemisen kannattavaa. Siksi käynnistäisimme vihreän verouudistuksen, jossa työtä verotetaan kevyemmin ja vastaavasti haittoja, kuten ympäristön tarvelemistä ja luonnonvarojen ylikulutusta, ankarammin. [Juho Eerola: Entäs ne eläkkeet?] Osana tätä vihreää verouudistusta keventäisimme ansiotuloverotusta jo ensi vuonna noin 200 miljoonaa euroa enemmän kuin Orpon hallitus esittää, ja nämä veronalennukset kohdentaisimme lapsiperheköyhyttä vähentävällä ja työllisyyttä edistävällä tavalla, siis oikeudenmukaisemmin kuin hallitus omansa.

Kysyisin hallitukselta: miksi annatte velkaantumisen jatkua entistä kovempaan, mutta ette puutu niihin ympäristöhaittoihin, jotka rasittavat sekä luontoa että taloutta? [Perussuomalaisten ryhmästä: Millä tavalla taloutta?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mykkänen.

16.51 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus kiihdyttää toimia energiantuotannon ja teollisuuden päästöjen vähentämiseksi. Myös Ilmastopaneelin arvio siitä, mitkä ovat päästöt 12 vuoden kuluttua vuonna

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

2035, on nyt se, että ne ovat alemmat kuin miltä näyttivät silloin neljä vuotta sitten, kun ilmastolakia säädettiin. [Välihuutoja vasemmalta]

Luonnonsuojelupuolella me ollaan parhaillaan luontoarvoja parantavia toimenpiteitä miettimässä. Erityisen tärkeänä pidän yksityisen luonnonarvorahoituksen kanavoimiseen liittyviä järjestelyjä ja luonnonarvomarkkinan kehittämistä. Vapaaehtoisen suojelun ohjelma Metso ja luonnon ennallistamisohjelma Helmi jatkuvat. Toki meillä määrärahopaineita on jokaisella hallinnonalalla, mutta 100 miljoonaa euroa luonnonsuojeluun ensi vuonnakin käytetään kaiken tämän paineen keskellä. Jokainen voi arvioida, onko se sitten liian vähän, liian paljon tai jotain siltä väliltä. Luontoa arvostetaan Suomessa ja sen eteen tehdään töitä. Ja tämä puhdas siirtymä, joka mahdollistaa päästöjen vähenemisen, hiilineutraalisuuden Suomessa, talouskasvun ja samalla sen, että meillä työpaikat lisääntyvät ja ollaan kestäväällä, kilpailukykyisellä polulla, on meidän strategiamme. [Vasemmalta: Väheneekö liikennepäästöt?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyydän niitä, jotka haluavat lisäkysymyksiä, painamaan V-painiketta. — Edustaja Mikkonen.

16.52 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, hallitus ei lisää vain taloudellista velkaa, vaan hallitus lisää myös ilmasto- ja luontovelkaa. Näiden molempien ratkomiseenhan on työkaluja, jotka hyödyttävät molempia, ja siksi ihmetyttää, että hallitus ei omassa budjetissaan ole verotusta hyödyntänyt työkaluna, jolla voimme toisaalta vähentää ympäristöhaittoja ja toisaalta myös saada talouteen lisää rahaa. Sen takia me vihreät omassa vaihtoehdossamme haluamme nimenomaan vauhdittaa vihreää verouudistusta, siten että pystymme työnteon verotusta keventämään mutta keräämme veroja sitten ympäristölle haitallisesta toiminnasta, ja samalla myös edesautamme sitä, että aina, kun teemme erilaisia toimia, me huolehdimme siitä, että ympäristölle haittaa aiheuttavasta joutuu maksamaan. Ja tähän on tietysti fiksua sekä sen ympäristövelan, luonto- ja ilmastovelan, lyhentämiseksi että myös taloudellisen velan lyhentämiseksi. Siksi kysynkin hallitukselta: miksi te ette tartu [Puhemies koputtaa] tähän keinoon?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mykkänen.

16.53 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tietysti mene verotuksen osalta yksityiskohtiin, mutta sanon tässäkin, että erittäin mielelläni tutustun tähän vaihtoehtobudjettiin, kun se ilmeisesti nyt lähiaikoina julkaistaan. On helppo puhua ympäristöhaitallisista verotuista tai tuista yleensäkin, ja se on myös tarpeellista, mutta tosiasiallisesti kaikki helpot kivet on käännetty, ja vaikeita kannattaa tarkastella aika matalilla äänenpainoilla, koska niillä on myös sivuvaikutuksia. Suurimmat mittaluokat liittyvät siihen, laitetaanko verolle vaikkapa suomalaisen bioenergian käyttö. Tiedän, että siihen voi laskea satoja miljoonia, mutta se tarkoittaa kuluja kaukolämpölaitoksille, jotka ovat juuri investoineet pois venäläisen fossiilisen käytöstä. Sitten voidaan puhua siitä, pitäisikö maatalouden työkoneissa maksaa enemmän polttoöljyn käytöstä, onko suomalainen bensavero liian kevyt, vaikka se on jo korkeimpia Euroopassa. Eivät nämä ole sellaisia helppoja valintoja. Tämä hallitus lähtee siitä, että hiilineutraaliin Suomeen edetään suuret savupiiput edellä, teollisuuden investoinnit edellä, siten että arjen kustannukset eivät kohtuuttomasti nouse eikä kilpailukyky heikkene.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys puhtaaseen energiaan investoimisesta (Otto Andersson r)

Suullinen kysymys SKT 66/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Otto Andersson.

Keskustelu

16.55 **Otto Andersson r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Toivon, että vihreiden huomiossa vaihtoehtobudjetissa tunnustetaan selvästi, miten voimakkaasti hallitus edistää juuri vihreää siirtymää. Se on erittäin tärkeätä, koska se on yksittäisistä keinoista kaikkein vaikuttavin, jolla saadaan meidän päästötavoitteet kuriin. Samalla se luo työpaikkoja, se luo uusia yrityksiä, se luo kasvua, se on äärimmäisen iso mahdollisuus meidän elinkeinoelämälle. Yksi edellytys vihreälle siirtymälle on kotimaisen puhtaan energian riittävä saataavuus. Se on muuten myös todella tärkeätä kuluttajan sähkölaskun kannalta. Voisitteko, ministeri Mykkänen, kertoa kaikki ne keinot, miten hallitus tekee Suomesta puhtaan energian mallimaan — ainakin ne kolme tärkeintä? [Naurua — Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mykkänen.

16.56 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuudessa viikossa kirjoitimme Puhtaan energian Suomi -luvun hallitusohjelmaan, taisi tulla kolmisenkymmentä sivua. Sitä en tässä lue enkä ehdi, mutta kerrotaanpa ajankohtainen esimerkki, joka on myös mittakaavaltaan ehkä yksittäisistä suurin.

Tänään yhdessä ministeri Essayahin kanssa julkistimme tänään tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen, jolla puhtaan, päästöttömän sähkön tuotanto Suomessa voisi kasvaa niin paljon, että meillä olisi yli puolitoista kertaa nykyisen sähköntuotantomme verran sähköä, eliikä seuraavat viisi merituulivoimaloiden huutokauppa-alueita. Puhutaan siis moninkertaisesta määrästä mihinkään yksittäiseen ydinvoimalaan verrattuna. Puhutaan yli kymmenen miljardin investoinnista Pohjanlahden alueelle, kymmenistä tuhansista henkilötyövuosista ja suomalaiselle konepajateollisuudelle valtavista mahdollisuuksista. Tätä on puhdas siirtymä. Eteenpäin mennessähän me tarvitaan kyllä myös sitten esimerkiksi ydinvoimaa, jonka lainsäädäntöä nyt kehitämme hallituksessa nopeasti ja siten, että pystymme tuottamaan sopivan määrän puhdasta perus- ja säätövoimaa mutta sitten merituulivoimalla voimakkaasti moninkertaistamaan sähköntuotantoa ja siitä jalostavalle [Puhemies koputtaa] teollisuudelle sitten jalustaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

16.57 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja hyvä hallitus! Talouden vahvistuminen vaatii myös positiivisia näkymiä, uusia innovaatioita ja osajia, vinnin kasvua. Kouluissa rakennetaan joka päivä hyvinvointivaltiota ja myös taloutemme peruskiveä. On pettymys, että Orpon hallitus ei torppaa leikkauksia kunnille eli juuri lasten ja

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

nuorten palveluihin, koulutukseen. Panostukset osaamistason nostoon ovat aivan liian pieniä, yhteenlaskettuna jopa negatiivisia. Meidän osajapula, työntekijäpula vaatisi korkeakoulutettujen määrän nostoa 50 prosenttiin väestöstä Tanskan ja Ruotsin tasolle. Tämä vaatisi uusia aloituspaikkoja, useiden satojen miljoonien panostuksia, ja mielellään tietysti niille alueille, missä meillä asuu paljon lapsia ja nuoria. Haluankin kysyä hallitukselta: Mitä te teette osajapulalan ratkomiseksi? Miten vastaatte tähän?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Multala.

16.58 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä kysymys. Maassa, jossa väki vähenee ja vanhenee, tarvitsemme enemmän koulutettua väestöä. Jokaisen nuoren tulisi suorittaa vähintään se toisen asteen tutkinto, tätä hallitus tavoittelee. [Välihuuto vasemmalta] Lisäksi tavoittelemme sitä, kuten aiemmatkin hallitukset, että mahdollisimman moni nuori saavuttaisi myös korkea-asteen tutkinnon.

Tähän tarvitaan toki lisää aloituspaikkoja, mutta se ei ole ainoastaan riittävä keino, sillä tiedämme aiempien hallituskausien päätöksistä, että vaikka aloituspaikkoja on lisätty, niistä yhtään suurempi osa ei ole kohdentunut ensimmäistä korkeakoulututkintoaan suorittaville. Siitä huolimatta lisäämme aloituspaikkoja erityisesti näille aloille ja alueille, joilla pula on suurin ja myös työvoimapula on suurin. Sen lisäksi valmistelemme meidän ministeriössämme OKM:ssä kehysriiheen mennessä toimenpidekokonaisuuden, jolla pyritään kohdentamaan entistä suurempi osa aloituspaikoista ensimmäistä korkeakoulututkintoaan suorittaville.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys suurpetojen metsästyksistä (Timo Vornanen ps)

Suullinen kysymys SKT 67/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Viimeinen kysymys. — Edustaja Vornanen.

Keskustelu

16.59 Timo Vornanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suurpetojen eli suden, karhun ja ilveksen metsästys on joutunut Suomessa erittäin ikävään tilanteeseen muun muassa karhulupien kaaduttua oikeudessa. Tämä herättää laajasti huolta niin metsästäjien kuin myös maaseudulla asuvien ihmisten ja elinkeinonharjoittajien piirissä.

Suomalaiset pelkäävät nyt, että metsästys loppuu, minkä seurauksena peto-ongelmat kasvavat ja myös karhun ja suden ihmisarkuus menetetään. Tämä historian metsästysmyönteisin hallitusohjelma linjaa hyvin, että suurpetojen metsästys tulee nimenomaisesti turvata. [Välihuutoja]

Hyvä ministeri Essayah, eikö olekin niin, että hallitus tekee tarvittavia toimia kaikilla rintamilla niin kansallisesti kuin EU-tasolla, jotta perinteikäs ja äärimmäisen tärkeä suur-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

petojen kannanhoidollinen metsästys jatkuu myös tulevaisuudessa? [Annika Saarikon välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Essayah.

17.00 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella näin hallitus aikoo tehdä, ja tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriö on antanut 28 suden kannanhoidolliseen metsästykseseen liittyvän asetuksen, joka on tällä hetkellä lausunnoilla 1.12. asti ja tulee sitten voimaan sen jälkeen todennäköisesti tuossa itenäisyyspäivän viikolla.

Minä uskon, että suomalaiset kaiken kaikkiaan — ja uskon, että hyvin moni tässäkin salissa — ajattelevat niin, että totta kai suurpedot kuuluvat Suomen luontoon, ne ovat upeita eläimiä, mutta ne eivät kuulu ihmisten kotipihoihin, ne eivät kuulu lampoloihin, ne eivät kuulu eläinten pitopaikkoihin. Sen takia me tarvitsemme paitsi vahinkoperusteista myös kannanhoidollista metsästystä.

On todella tärkeää, että me näitten eläinten kohdalla huolehditaan siitä suotuisasta suojelun tasosta mutta samalla myöskin sosiaalisesta hyväksyttävyydestä. Sosiaalisen hyväksyttävyyden eteen suurpetojen ihmisarkuus on myöskin syytä säilyttää, ja tämä kannanhoidollinen metsästys muun muassa tähtää siihen. [Juho Eerola: Ei olisi edelliseltä hallitukselta onnistunut!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Pääministerin ilmoitus rajaturvallisuudesta

Pääministerin ilmoitus PI 1/2023 vp

Keskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus rajaturvallisuudesta. Pääministeri Petteri Orpon puheenvuoron jälkeen puhemies myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskustelulle varataan aikaa noin puolitoista tuntia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 **Pääministeri Petteri Orpo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen itärajalla on vakava rajaturvallisuuden häiriötilanne. Venäjältä Suomeen on elokuun alun jälkeen eilisiltaan mennessä saapunut 803 kolmannen maan kansalaista, joilla ei ole ollut viisumia tai oleskelulupaa Suomeen. Kyse on järjestäytyneestä toiminnasta ja siten kansallisesta turvallisuudesta. Viimeisten viikkojen aikana ilmiö on kiihtynyt ja tilanne on koko ajan vaikeutunut.

Häiriötilanne alkoi vaikeana Kaakkois-Suomessa. Valtioneuvosto päätti nopeasti rajanylityspaikkojen väliaikaisesta sulkemisesta ja kansainvälisen suojelun hakemisen kes-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

keyttämisestä 18.11.2023 alkaen kolmeksi kuukaudeksi. Päätöksen mukaisesti itärajalla suljettiin Vaalimaan, Nuijamaan, Imatran ja Niiralan rajanylityspaikat ja kansainvälisen suojelun hakeminen keskitettiin Vartiuksen ja Sallan rajanylityspaikoille. Valtioneuvoston tekemä rajavartiolain mukainen rajanylityspaikkojen sulkemispäätös on tehnyt tilanteesta hallitun Kaakkois-Suomen ja Pohjois-Karjalan rajanylityspaikoilla.

Nämä toimet eivät kuitenkaan valitettavasti pysäyttäneet ilmiötä itärajallamme. Päinvastoin on kasvavassa määrin merkkejä siitä, että tilanne on pahenemaan päin. Venäjän viranomaiset eivät ole toimintaan puuttuneet, vaan pikemminkin avittaneet sitä. Ihmisiä on kuljetettu kohti pohjoisempia itärajan rajanylityspaikkoja. Vaikein tilanne on kuluvalla viikolla ollut Kainuussa ja Lapissa. Vartiukseen ja Sallaan on viikon aikana saapunut 238 henkilöä, mikä on erittäin poikkeuksellista.

Kävin maanantaina Kuhmossa Vartiuksen raja-asemalla. Halusin tutustua itärajan tilanteeseen ja viranomaisten toimintaan paikan päällä. Rajavartiolaitoksen, Puolustusvoimien, Tullin ja poliisin henkilöstö on osaavaa ja toimii ammattimaisesti, rauhallisesti ja luottamusta herättävästi. Viranomaisten työ, samoin kuin viranomaisten välinen hyvä yhteistyö, ansaitsee meiltä kaikilta kiitoksen.

Hallituksen tehtävä on antaa viranomaisille kulloiseenkin tilanteeseen tarvittavat työvälineet ja tuki niiden käyttämiseen. Rajavartiolaitoksella ja muilla viranomaisilla on hyvä valmius näiden päätösten toimeenpanoon.

Valtioneuvosto päätti eilen 22.11. sulkea myös Kuusamon, Vartiuksen ja Sallan rajavartioasemat. Päätös tulee voimaan perjantain vastaisena yönä, ja se on voimassa 23. joulukuuta asti. Me seuraamme tilannetta edelleen tiiviisti, ja tarvittaessa me teemme lisää ratkaisuja.

Me toimimme, kuten Suomi on aina toiminut: ennen kaikkea edistäen Suomen ja suomalaisten turvallisuutta sekä hyvinvointia. Meidän toimemme ei ole suunnattu ketään vastaan, vaan oman alueellisen koskemattomuutemme turvaamiseksi ja vahvistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten turvallisuus, yleinen järjestys ja kansallinen turvallisuus ovat hallituksen prioriteetti. Suomen turvallisuusympäristö on ollut merkittävässä muutoksessa Venäjän 24.2.2022 aloittaman laittoman hyökkäyssodan johdosta. Nyt kohdattua itärajan välineellistettyä maahantuloa ja sen hallintaa tulee tarkastella tässä viitekehityksessä. Kansallisen vastauksen pitää olla selkeä ja vahva. Suomeen ei voi vaikuttaa. Suomea ei voi horjuttaa.

Venäjä on pyrkinyt jo vuosia aiheuttamaan eripuraa, horjuttamaan yhtenäisyyttä Euroopassa ja heikentämään läntistä liittoumaa sekä kansainvälistä, sääntöpohjaista toimintaa. Tämä EU-rajalla tapahtuva on yksi episodi, yksi näytös tässä näytelmässä.

Välineellistetty maahantulo on tyypillinen vaikuttamisen väline. Sen pyrkimyksenä voi olla suomalaisen yhteiskunnan horjuttaminen luomalla epävarmuutta ja aiheuttamalla yhteiskunnan jakautumista. Samalla Venäjä pyrkii muistuttamaan, että Suomi on välineellistetyn maahantulon kohdemaana, Venäjän toiminnasta riippuvainen ja niille haavoittuva. Yleisempi pyrkimys on heikentää länsimaiden tukea Ukrainalle viemällä huomio pois Venäjän edelleen jatkamasta julmasta ja laittomasta sodasta Ukrainassa.

Arvoisa puhemies! Kokonaisvaltaisesti tarkastellen, turvallisuustilanteen ollessa jännittynyt, ovat nyt tehdyt päätökset ja itärajalla nähdyt toimet harkittu perustelluiksi sekä oikeasuhtaisiksi. Tehdyt päätökset ovat välttämättömiä, ja niiden välttämättömyyttä tarkastellaan jatkuvasti. Tarvittaessa päätökset ollaan valmiita purkamaan, mikäli häiriötilanne päättyy ja yleinen järjestys sekä kansallinen turvallisuus kyetään turvaamaan.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Rajoituspäätökset vaikuttavat tavallisiin ihmisiin ja heidän arkeensa. Se on aivan selvä asia. Siksikin hallitus valitsi heti alkuun näin järeät toimet — ilmiö on saatava loppumaan, normaali elämä palaamaan.

Ylin poliittinen johto, turvallisuusviranomaiset sekä näitä tukevat toimijat seuraavat tilannetta nyt herkeämättä. Suomi tukeutuu eurooppalaisiin mekanismeihin. Suomi on myös pitänyt puolustuksen kansainväliset kumppanit tietoisena tilanteesta. Viesti ja tuki kansainvälisiltä kumppaneilta on ollut vankka.

Olemme viestineet tilanteesta Venäjälle siinä määrin kuin se on ollut mahdollista, diplomaattisia kanavia pitkin ja myös rajan normaalina yhteydenpitona. Venäjä on tämän tilanteen aiheuttanut ja Venäjä voi sen myös lopettaa.

Suomen päätöksenteko asiassa on ollut avointa. Viranomaiset viestivät avoimesti ja muun muassa tiedotusvälineillä on ollut vapaa pääsy rajanylityspaikoille.

Valtioneuvosto ja viranomaiset ovat valmistautuneet myös tilanteen vaikeutumiseen tästä. Tarvittaessa lain sallimat keinot käytetään täysimääräisesti hyväksi. Samalla huolehditaan oikeusturvasta ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevista.

Rajavartiolain tarkoittamalla tavalla huolehditaan myös siitä, että kansainvälisen suojelun hakeminen Suomesta on mahdollista, mutta emme saa ajautua tilanteeseen, jossa ulkopuolisen painostuksen ja psykologisen vaikuttamisen seurauksena kansallinen turvallisuus ja ihmisoikeudet nähdään toistensa vastakohtina. Silloin keskustelu muuttuu jyrkäksi sisäiseksi vastakkainasetteluksi. Siitä hyötyisi vain ja ainoastaan Venäjä, eivät rajalle tulleet ihmiset emmekä me suomalaiset ja Suomessa asuvat ihmiset.

Venäjän narratiivi on, että rajan sulkeminen on ”Venäjän vastaista politiikkaa”, joka on tarkoitettu hankaloittamaan Suomen ja Venäjän välillä elävien ihmisten arkea. [Ben Zyskowitz: Mikä vale!] Siitä ei todellakaan ole kysymys. Jokaisen päätöksen tavoitteena on, että tilanne rajalla palaa normaaliksi mahdollisimman pian. Se on myös Venäjän etu.

Olemme Suomena olleet varautuneita siihen, että Naton jäsenenä meihin voi kohdistua erilaisia ilkeyksiä. Yllättyneitä me emme tästä ole. Meillä on sitkoa siihenkin, että tilanne voi kestää.

Tässä kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeässä kysymyksessä meillä on myös yhtenäinen eduskunta. Kiitän oppositiopuolueita siitä tuesta, jota olette hallituksen päätöksille ja viranomaisillemme antaneet. Siksi haluan vielä tässä toistaa meidän yhteisenä viestinä: Suomeen ei voi vaikuttaa, Suomea ei voi horjuttaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja nyt vielä muistutan, että vastauspuheenvuoron voi pyytää V-painiketta painamalla. — Edustaja Peltokangas.

17.11 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Me tiedämme nyt, että tilanne rajalla ei ole turvapaikkakysymys vaan se on kansallisen turvallisuuden kysymys. Hallitus on toiminut erittäin väkevästi Suomen rajalla. Tällä hetkellä Suomen ja Venäjän rajalla on ainoastaan yksi raja-asema auki. Sieltä ovat lähteneet Vaalimaa, Nuijamaa, Imatra, Niirala, Vartius, Kuusamo ja Salla — kaikki ovat kiinni. Näin on tullutkin toimia. Venäjän räikeää toimintaa ei voida hyväksyä. Tästä kuuluu kiitos koko valtioneuvostolle, vastuuministerille, pääministerille: erinomaista työtä, ripeää ja erinomaista työtä.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Ajankohtaista on myös kiinnittää huomiota tietoverkkoihin ja siihen infraan sekä tietenkin koko kriittiseen infraamme ja sen tilanteeseen. Kysynkin hallituksen vastuuministeriltä: mikä on tilanne siltä osin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

17.12 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Venäjä on häikäilemätön roistovaltio, joka käy nyt Suomea vastaan vihamielistä hybridivaikuttamista, jossa se väärinkäyttää siirtolaisia aseena Suomea vastaan. Tällaisessa tilanteessa meidän kaikkien — kaikkien, myös juristien — on pantava sivuun kaikkinaisen sinisilmäisyys ja naiivius. Tämä ei tietenkään tarkoita Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten siuuttamista.

Apulaisoikeuskanslerin tulkinta siitä, että koko itärajaa ei voisi sulkea, on oikeudellisesti hämmäntävä. Perustuslakivaliokunta, joka meidän järjestelmässä viime kädessä päättää Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten tulkinnasta, nimittäin torjui rajalakia säädettäessä apulaisoikeuskanslerin nyt käyttämät argumentit. Perustuslakivaliokunta totesi, että erittäin poikkeuksellisissa oloissa koko itäraja voidaan sulkea. [Petri Honkonen: Näin on!] Kun nyt tapahtuu jotain toiseen kertaan 80 vuodessa, niin eivätkö kyseessä ole erittäin poikkeukselliset olosuhteet? [Timo Heinonen: Kyllä on!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

17.14 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen rajan tilanne on muuttunut isolla tavalla. Venäjän muuttunut käytös rajaliikenteen valvonnassa on kiusantekoa ja vastenmielistä ihmisten hyväksikäyttämistä, jota meidän ei pidä sallia. On tärkeää, että pystymme torjumaan Venäjän toiminnan yksiselitteisesti, puolustamaan omaa rajaturvallisuuksiamme ja myös ehkäisemään sitä, että näissä olosuhteissa vieraan toimijan omiin tarkoituksiin käytetään ihmisiä. Hallituksen on hyvä pitää mahdollisuus myös lisätoimiin, jos tilanne edelleen heikkenee. Samalla on tärkeää korostaa, että suomalaisilla osaavilla viranomaisilla on tilannekuva ja tilanne hallussa. Kysynkin sisäministeriltä: miten turvallisuusviranomaisemme ovat varautuneet tällaiseenkin hyvin poikkeukselliseen tilanteeseen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

17.15 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällaisessa kansallisesti vaarallisessa tilanteessa yksimielisyys on tärkeää, ja kiitän hallitusta jämerästä toimesta itärajan suhteen tähän mennessä.

Todellakin, Suomi on oikeusvaltio ja sitoutunut kansainvälisiin sopimuksiin, jotka tarjoavat muun muassa mahdollisuuden hakea turvapaikkaa. Nyt on kuitenkin näin, että nämä sopimukset on laadittu ajassa, jolloinka ei tunnettu termiä hybridivaikuttaminen eikä hybridisodankäynti. Ja näitä sopimuksia on tulkittava myöskin omassa viitekehyksessään. Ei ole olemassa myöskään ennakkotapausta siitä, että maassa, jolla on yli tuhat kilometriä, 1 300 kilometriä, yhteistä maarajaa, sellaista rajaa suljettaisiin kokonaan.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Kannustankin hallitusta löytämään oikeudellisen tien, jolla, kunnioittaen Suomen kansainvälisiä velvoitteita, voimme sulkea koko itärajan — uskon, että sellainen tie on löydetävissä — ja huolehtimaan Suomen turvallisuudesta sen kautta.

Kysynkin pääministeriltä: aiotteko osana Suomen EU-vaikuttamista hoitaa tätä asiaa, jotta EU-oikeutta voidaan tulkita Suomen kannalta tarpeellisella tavalla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

17.16 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos pääministerille tiedoksiannosta.

Venäjä on Ukrainassa brutaalia hyökkäyssotaa käyvä valtio, joka on käynnistänyt itärajalla Suomea kohtaan painostusoperaation. Raukkamaisesti Venäjä on ottanut operaatiossa välineeksi turvaa hakevat ihmiset. Se on törkeää, mutta Suomi on hyvin varautunut. Suomalaiset viranomaiset esimerkiksi siellä rajalla tekevät tälläkin hetkellä tärkeää työtä virkavastuullaan. Venäjän toimien vuoksi kärsivät tällä hetkellä viattomat ihmiset. Venäjä altistaa heitä rikollisuudelle, ihmiskaupalle ja ohjaa heitä myös painostuksen keinoin Suomen rajoille. Venäjän toiminnan kärsijöinä ovat myös kaksoiskansalaiset ja he, joiden läheisiä on nyt rajan toisella puolen.

Venäjän toiminta on täysin tuomittavaa, ja se on saatava loppumaan. Vihreät ymmärtävät hallituksen päätöstä toimia tilanteessa ja pitävät tärkeänä, että Suomi reagoi. Venäjän toimet pyrkivät suomalaisen oikeusvaltion horjuttamiseen, ja Suomen vastatoimien tuleekin turvata ne arvot, joihin suomalainen yhteiskunta rakentuu. Tämä voidaan tehdä samalla, kun huolehditaan Suomen turvallisuudesta — kuten nyt on tehty.

Arvoisa pääministeri ja arvoisa hallitus! Kysyisin, onko osana keinovalikoimaa mietitty, että humanitääriseen viisumin ja turvapaikan hakeminen voitaisiinkin järjestää Suomen edustustoissa ulkomailla, mikä lievittäisi painetta Suomen rajalla ja turvaisi siten myös turvapaikan hakemisoikeuden toteutumisen. Onko tällaista esitystä harkittu tuotavaksi eduskuntaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson.

17.17 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää teitä, pääministeri, siitä, että te puolustitte apulaisoikeuskanslerin asemaa julkisuudessa. Laillisuusvalvojalla on tärkeä rooli suomalaisessa yhteiskunnassa, ja on äärimmäisen tärkeää, että hän voi tehdä omaa työtään ilman painostusta.

Kuten tässä on kuultu, tilanne on haastava. Suomella on oikeus ja velvollisuus valvoa omaa rajaansa, mutta samalla meidän pitää myös noudattaa niitä velvoitteita, mitkä meillä on EU-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden nojalla, kuten se, että pitää turvata tosiasiallinen mahdollisuus hakea turvapaikkaa. [Sheikki Laakson välihuuto]

Pitää muistaa, että monenkeskinen sääntöperustainen järjestelmä on Suomen kaltaisen pienen valtion ehdoton etu. Meidän intressissämme ei missään nimessä ole se, että me täällä keskenämme alamme kyseenalaistaa kansainvälisiä sopimuksia tai jopa meidän omia oikeusvaltiorakenteitamme. [Sheikki Laakson välihuuto] Ratkaisuja voi ja pitää tehdä oikeusvaltion periaatteita kunnioittaen ja hakien tasapainoa niiden velvoitteiden välillä, mitä Suomella on. Sellaisia ratkaisuja mekin vasemmistoliitossa [Puhemies koputtaa] olemme valmiita tukemaan.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Biaudet.

17.19 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On väliä sillä, millaista kieltä käytämme rajan tilanteesta keskusteltaessa. Ihmisoikeusvastaiset ja ihmisvihamieliset sanavalinnat ja purkaukset kuluneella viikolla niin sosiaalisessa mediassa kuin valtamediassa huolestuttavat minua syvästi. Meidän on voitava luottaa ministerien kriisin- ja paineensietokykyyn ja siihen, että he sitoutuvat myös ihmisoikeusvelvoitteisiin, jotka ovat osa meidän turvallisuusrakennettamme.

Suomella on perustuslaki ja ihmisoikeussitoumukset. Olemme demokraattinen oikeusvaltio, ja oikeusvaltion varjeleminen edellyttää päättäjien tietoista kunnioitusta oikeusjärjestelmään ja aivan erityisesti, että itsenäisiä ylimpiä lainvalvojia kunnioitetaan. Kiitos pääministerin kannanotosta tässä.

Viranomaisten on huolehdittava siitä, että yksilön perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat kaikissa tilanteissa. Tosiasiallinen, aito ja tehokas mahdollisuus esittää turvapaikkahakemus on ihmisoikeussopimusten edellyttämää. Palautuskielto ja joukkokarkotusten kielto ovat EU-oikeuden ja Suomen oikeusjärjestyksen keskeisiä periaatteita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Päivi.

17.20 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on toiminut linjakkaasti Venäjän masinoimaa hybridioperaatiota vastaan. On kyllä julmaa ja surullista, että tässä käytetään välineinä — käytetään ikään kuin aseina — ihmisiä, joita on myös johdettu harhaan. Haluan kiittää myös oppositiota, sillä kansallinen yhtenäisyys tällaisessa tilanteessa on tärkein voimavaramme Venäjän hybridihyökkäyksiä vastaan.

On myös tärkeää, että säädökset tarvittavista järjestelykeskuksista saadaan ripeästi aikaan. Kysyn: millä aikatauluilla näistä tuodaan esityksiä? Ja myös pidän tärkeänä, että emme ole sinisilmäisiä niiden henkilöiden suhteen, joita tässä käytetään välineinä. Millaiset valmiudet viranomaisilla, esimerkiksi suojelupoliisilla, on selvittää tulijoiden taustat?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kopra.

17.21 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan esittää suuret kiitokset hallitukselle siitä jämerästä ja ripeästä toiminnasta, jolla tätä tilannetta on otettu haltuun. Venäjä kyynisesti yrittää vahingoittaa Suomea hyödyntämällä meidän hyväntahtoisuuttamme ja oikeusjärjestelmäämme, ja hallitus on taitavasti tilanteen kehittyessä asteittain tiukentanut ruuvia. Hyvä on siis, että rajoitustoimia on tehty, mutta nyt kun seuraa tietoja, mitä kantautuu, niin näyttää valitettavasti siltä, että kyllä se raja vielä ennen pitkää joudutaan kokonaan, tyystin sulkemaan. Venäjä käyttää siirtolaisia hyväkseen ja on luonut itse tämän tilanteen, joka uhkaa Suomen kansallista turvallisuutta. Venäjä on tämän aloittanut, ja Venäjä voi tämän lopettaa. Asia on heidän käsissään. On kuitenkin varauduttava siihen, että tämä voi olla pitkäkestoinen kriisi. Tämä ei välttämättä lopu ihan heti, ja siksi myös Suomen on varauduttava siihen, että näitä torjuntatoimia ja valmiutta ylläpidetään pitkään.

Haluan myös osoittaa osaltani kiitokset niille ihmisille, jotka tuolla rajalla työskentelevät ja osaltaan turvaavat tänäkin päivänä ja tällä hetkellä isänmaan turvallisuutta. Yhtyisin tähän kysymykseen näistä järjestelykeskuksista: millä tavoin otetaan tilanne haltuun siten,

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

etteivät nämä maahantulijat sitten vaaranna kansallista turvallisuutta liikkumalla vapaasti Suomen valtakunnan alueella?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.23 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos myös tosiaan hallitukselle ripeästä toiminnasta, ja kiitokset myöskin oppositiolle tuesta, jota hallituksen ripeät toimet ovat sieltä saaneet.

Tämä tilanne tosiaan tuolla rajalla on kansalliseen turvallisuuteen liittyvä kysymys enemmänkin kuin mikään maahanmuutto- tai turvapaikkakysymys. Mutta nyt kun Venäjä kuitenkin toimii häikäilemättömästi ja käyttää hyväksi paitsi näitä hädänalaisia ihmisiä myöskin näiden ihmisten auttamiseksi tarkoitettuja kansainvälisiä sopimuksia, niin olisiko syytä tarkastella kansainvälisesti, edes Euroopan tasolla näiden sopimusten sisältöä ja käytäntöä, vähän kuten edustaja Honkonen tuossa aiemmin viittasi? Kuten täällä parissakin puheenvuorossa aiemmin todettiin, nämä sopimukset on aikoinaan laadittu ihan toisena maailmanaikana, [Li Andersson: Niin kuin aika moni muukin kv-sopimus!] jolloin ei tunnettu tällaista hybridisodankäynnin muotoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

17.24 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjä jatkaa häikäilemätöntä toimintaa, jossa se käyttää hyödyksi hädänalaisia ihmisiä ja pyrkii siten vaikuttamaan Suomeen, horjuttamaan turvallisuutta ja saamaan täällä aikaiseksi eripuraa ja riitoja. Tässä tilanteessa on tärkeää, että tähän reagoidaan nopeasti, tässä tilanteessa on tärkeää, että Suomi reagoi tähän päättäväisesti ja, arvoisa puhemies, tässä tilanteessa on tärkeää, että Suomi reagoi tähän yhtenäisesti ja ennen kaikkea yksituumaisesti tässä salissa. Tuki hallituksen toimille tähän asti. On tärkeää, että Venäjälle lähtee selkeä viesti, että Suomi ei antaudu tämän edessä.

Arvoisa pääministeri, minusta se viesti, jonka te tässä totesitte, että Suomi torjuu tämän tilanteen ja kaikissa tilanteissa myös kunnioittaa kansainvälisiä sopimuksia, on oikea. Se laki, joka viime vaalikaudella täällä yksituumaisesti, siis yksimielisesti salissa hyväksyttiin, antaa hyvän pohjan, ja mielestäni tätä yksituumaisuutta tarvitaan ja niitä välineitä tarvittaessa käytetään niin, että viesti lähtee selvästi tästä eteenpäin: Suomi ei antaudu tämänlaisen vaikuttamisen edessä. Tämä on tärkeää myös humanitäärisestä näkökulmasta, ettei yhä useampaa ihmistä Venäjä pääse tällä tavalla käyttämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

17.25 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin siitä, että me yhdessä, koko eduskunta, nyt pääministerin ilmoituksen kautta voimme käydä tätä keskustelua. Tämä oli toiveemme, ja kiitos, että tästä halutaan yhdessä puhua ja linjata.

Tismalleen samaa mieltä pääministerin kanssa: Suomeen ei voi vaikuttaa, Suomea ei voi horjuttaa. Keskusta tukee hallitusta myös tarvittavissa lisätoimissa tilanteen rauhoittamiseksi. Haluan myös erikseen alleviivata, että tämänkaltaisten hybridiopeeraatioiden yksi keskeinen muoto on tavalla tai toisella ennen pitkää, etenkin tilanteen jatkuessa ja mahdol-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

lisesti monimutkaistuessa, asettaa meidät toisiamme vastaan. Sitä kannattaisi yrittää välttää viimeiseen asti, koska sellaisessa tilanteessa meitä olisi helpompi horjuttaa. Tässä asiassa jos jossakin ei kannata olla maassa hallituksen ja opposition välisiä rajoja. Tämä on meidän yhteinen ongelmamme, ja Suomi aikoo tämän yhdessä myös hoitaa.

Arvoisa pääministeri, kysymykseni liittyy Suomen venäläisiin. Me tiedämme, että Venäjällä yksi tapa vaikuttaa hybridioperaatioissa on tavannut olla myös vaikuttaminen omien, toisessa maassa olevien kansalaistensa kautta. Näemmekö tästä jo merkkejä, ja mikä viesti maan hallituksella on Suomessa olevalle laajalle venäläistaustaiselle joukolle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

17.27 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajallamme tapahtuu Venäjän hybridivaikuttamista. On tarpeen, että Suomessa kaikilla pää pysyy kylmänä ja oikeusvaltio vahvana. On tärkeää muistaa, että turvapaikanhakijat eivät sinänsä uhkaa turvallisuuttamme. Nyt saapuvat määrät tarkoittaisivat vuodessa noin 15 000:ta tulijaa, jonka viranomaisemme pystyvät tarvittaessa ilman haasteita myös ottamaan vastaan. On tärkeää, että Suomen rajalla turvapaikanhaku onnistuu eikä kenelläkään ole hengenvaaraa, vaikka syypää tilanteeseen onkin Venäjä.

Oikeuskanslerilla ja apulaisoikeuskanslerilla sekä rajavartijoilla on oltava toimivalta. Heillä on vahva osaaminen niin kansainvälisten sopimusten osalta kuin turvallisuutemme osalta. Pitkjänteisen ratkaisun löytymiseksi toivon minäkin hallitukselta ratkaisuja turvapaikanhakuun myös maamme rajojen ulkopuolella. Tämä voisi vähentää painetta Suomen rajalla, tällainen vaikuttaminen kun voi valitettavasti jatkua pitkään.

Toivon myös lisäresursseja näiden nyt tulneiden lupien käsittelyyn, jotta säilöönnotot ja lupaprosessit eivät veny.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Otto.

17.28 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ärade talman! Valtioneuvosto, Rajavartiolaitos ja muut viranomaiset ovat toimineet päättäväisesti ja ripeästi itärajan tilanteen osalta — kiitos siitä. Toivon, että sisäministeri välittää koko eduskunnan kiitoksen Rajavartiolaitoksen osaavalle henkilökunnalle. Heidän ammattitaitonsa myötä meidän on kaikkien helpompi olla.

On välttämätöntä, että Suomi antaa Venäjälle selkeän viestin, että se ei voi käyttää hyväksi viattomia ihmisiä oman hybridivaikuttamisen välineenä ja omien synkkien tarkoituksperiensä edistämiseksi. Luotan siihen, että valtioneuvosto yhteistyössä Rajavartiolaitoksen ja muiden viranomaisten kanssa seuraa tilannetta ja samalla arvioi mahdollisia lisätoimenpiteitä ja reagoi tarvittaessa tilanteen vaatimalla tavalla perustuslain, muun kansallisen lainsäädännön sekä kansainvälisten sopimusten puitteissa. Oikeusvaltio Suomi ei tai-vu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

17.29 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle päättäväisestä toiminnasta Suomen ja suomalaisten turvallisuuden suojaamiseksi. Kiitos ja arvostus myös rajaviranomaisille työstä rajalla.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Maamme ihmisten oikeus turvallisuuteen on perustuslain ja myös kansainvälisen oikeuden turvaama perus- ja ihmisoikeus. Sitä tulee voida suojata Venäjän rikolliselta toiminnalta. Se rajapykälä, jonka nojalla hallitus on nyt sulkenut turvapaikanhaulta kaikki paitsi yhden rajanylityspaikan, säädettiin vasta viime kesänä täällä eduskunnassa. Rajapykälä sai lopullisen, tehokkaan muotonsa nimenomaan eduskuntakäsittelyssä silloisen hallintovaliokunnan työn johdosta. Silloin oppositiossa olleet kokoomus ja perussuomalaiset ja silloin hallituksessa olleet puolueet tekivät yhteistyötä, ja tällä yhteistyöllä se pykälä teho-kaaksi säädettiin. Se osoitti päättäväisyyttä eduskunnalta silloin, ja uskon, että sitä päättäväisyyttä löytyy myös nyt, jos hallituksella on tarvetta lisätyökaluille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

17.30 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomeen on kohdistunut Venäjän epäasiallinen ja ilkeämielinen sekä riidanhakuinen hybridihyökkäys, jolla pyritään epävakauttamaan Suomen sisäinen tilanne. On surullista, että hyökkäys on selvästi välineellistetty ja siinä käytetään ihmisiä julmasti hyväksi ja heitä avustetaan Venäjän valtion toimesta, mikä ei varmasti ole jäänyt kenellekään epäselväksi.

Kyse on operaatiosta, jossa ei mitä todennäköisimmin ole kyse aidosti turvapaikkaa hakevista ihmisistä, vaan Venäjän epäinhimillisestä toiminnasta, jossa taustalla on järjestelmällistä rikollisuutta ja ihmisten hyväksikäyttämistä tässä. Sitä kuvaa se, että näitä ihmisiä laitetaan tuonne pakkaseen ja hankkeen kokeilemaan, miten nopeasti Suomi reagoi ja saa rajansa kiinni tai miten lakimme sekä kansainväliset ihmisoikeussopimukset taipuvat tähän tilanteeseen.

Arvoisa pääministeri ja valtioneuvosto, toivon, että tänään vastaamme tähän Venäjän asiattomaan hybridihyökkäykseen, jolla pyritään hajottamaan kansan rivit, ja vahvistamme entisestään yhteistä viestiämme Venäjän suuntaan.

Kysynkin: Mitä toimenpiteitä on aikomus tehdä lisää, joilla toimenpiteillä tehostamme tätä viestiämme Venäjälle ja myös niille ihmisille, ettei pakkaseen kannata lähteä, ja saamme tämän tilanteen pysähtymään? Ja onko meillä valmius tehdä kovempia toimenpiteitä?

Kiitän vielä valtioneuvostoa hyvin tehdystä työstä, ja kiitos sisäministerille, joka on ollut rauhallinen [Puhemies koputtaa] ja määrätietoinen vakavaa ja vaikeaa asiaa hoitaessaan. Tarvitsemme hänelle kaiken tuen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyritään pitämään puheenvuorot siinä minuutissa, niin useampi ehtii käyttämään puheenvuoron tämän keskustelun yhteydessä. — Edustaja Kiljunen.

17.32 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin pääministerille kiitos siitä, että olette tämän ilmoituksen tuoneet näinkin nopeasti tänne eduskuntaan, ja minä arvostan myöskin sitä, että hallitus näin kokonaisvaltaisesti on tässä läsnä kuuntelemissa tämän tärkeän keskustelun.

Tässä ei nyt ongelmana itse asiassa ole se turvapaikanhakijoiden tai siirtolaisten määrä sinänsä, vaan ongelma on se, että tässä on taustalla valtiollinen toimija, joka on välineellistänyt tämän turvapaikkahakujärjestelmän. Hallituksen toimet ovat olleet tarpeen, ja ne ansaitsevat kaiken kiitoksen ja eduskunnan tuen.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Tämä Venäjän häikäilemättömyys näkyy kolmesta eri kulmasta: Ensimmäinen kulma on se, että tuotetaan epäjärjestystä rajallemme ja turvattomuuden tunnetta suomalaisille kansalaisille. Toiseksi tässä käytetään hyväksi haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä — myöskin inhimillinen kulma on tässä järkyttävä. Kolmanneksi Venäjä näillä toimillaan on murtamassa sitä kansainvälistä suojelujärjestelmää, joka Geneven sopimuksella 1951 luotiin tähän maailmaan, ja tämäkin on häikäilemätön toimi.

Tämä raja, mistä on kysymys, [Puhemies koputtaa] ei ole vain Suomen itäraja, se on EU-raja, ja haluaisin kysyä hallitukselta: minkä tyyppisiin toimiin te nimenomaan tämän kansallisen turvapaikkajärjestelmän kehittämisen kannalta [Puhemies koputtaa] olette Euroopan unionissa valmiita?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaikkonen.

17.34 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjä käyttää näitä ihmisiä, siirtolaisia, kiusanteon välineenä Suomea kohtaan. Tämä on ala-arvoista toimintaa. On hyvä, että hallitus on toiminut asiassa, ja niin kuin tämäkin keskustelu osoittaa, niin täältä kyllä tulee tuki toimille, millä vahvistetaan Suomen turvallisuutta ja pidetään siitä huolta.

On toivottavaa, että nämä tehdyt toimenpiteet riittävät, mutta ajat ovat sellaiset, että siihenkin pitää varautua, että eivät riitä, ja haluan siltä varalta kannustaa hallitusta valmistelemaan pykälät sen itärajan viimeisenkin raja-aseman sulkemiseksi. Ja haluan yhtä lailla kannustaa siihen, että varaatte riittävät resurssit Rajavartiolaitokselle ja muille turvallisuusviranomaisille tämän tilanteen hallitsemiseksi. Isänmaan turvallisuus on nyt kaikista tärkeintä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

17.35 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää määrätietoisesta toiminnasta teitä, pääministeri Orpo, sisäministeri Rantanen, puolustusministeri Häkkänen ja koko valtioneuvosto. Naapuriamme voi valita mutta onneksi ystävämme voimme.

Luin sisäministeriön rajavartio-osaston muistion, jossa todetaan: ”Poliisin arvion mukaan maahan saapuvien ihmisten mukana Suomeen todennäköisesti saapuu sisäistä turvallisuutta vaarantavia henkilöitä, joista osalla voi olla rikostausta”. Ja he jatkavat: ”rikoksiin syyllistyneitä henkilöitä, rikollisjärjestöjen jäseniä, siviileiksi tekeytyneitä sotilaita. Suuri hakijamäärä mahdollistaa myös erilaisten kansallista turvallisuutta vaarantavien henkilöiden tai joukkojen tarkoituksellisen lähettämisen Suomeen.”

Kysyisin teiltä, sisäministeri Rantanen, miten nyt tulleiden henkilöiden kohdalla varmistetaan, että siellä ei näitä sisäministeriön esille nostamia henkilöitä ole?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen. — Ei, anteeksi. — Edustaja Vigelius.

17.36 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, tällainen nähty hallitsematon siirtolaisuus niin Välimerellä kuin sitten meitä vastaan nyt Venäjän väli-neellistämänä siirtolaisuutenakin on molemmissa hyvin viheliäinen ilmiö. Siinä on sijais-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

kärsijöinä tavallisia ihmisiä mutta sitten myös täällä vastaanottavalla puolella me valtioina, meidän järjestys, meidän viranomaisresurssit, meidän sisäinen ja ulkoinen turvallisuus.

Hallitus on nyt poikkeuksellisesti sulkenut suuren osan itärajaa, ja se on ollut oikeasuuntainen toimi. Tuleva näyttää, tuleeko se riittämään vai onko meidän tehtävä enemmän. Sen takia meidän täytyy pitää käytössämme, mahdollisuuksien rajoissa, myös koivemmat toimet — sellaiset toimet, mitä on nähty myös muissa EU:n ulkorajamaissa. Meidän on muistettava, että sinne, missä liha on pehmeää, myös veli venäläisen pistin löytää, ja siksi meidän on uskallettava olla kovia tämän uhkan edessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

17.37 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että eduskunta ehti muuttaa lakia ja päivittää sen toimivaksi myös välineellistetyin maahanmuuton osalta, ja on hyvä, että hallitus on näitä keinoja järjellä käyttänyt. Pääministeri totesi, että tässä on koetettu avata myös diplomaattisia kanavia ja on tiedossa, että rajavaltuutettujen ainakin tällainen muodollinen yhteys toimii edelleen.

Kun edellisen kerran, seitsemän vuotta sitten, Venäjä teki tämän harjoitusluontoisen vastaavan operaation Norjan ja Suomen pohjoisosien kautta, niin silloinhan se saatiin juuri näitten korkean tason yhteyksien avulla katkeamaan. Nyt kysyisin lähinnä sitä, minkä hallitus arvioi syyksi sille, että tämä tällä kertaa on kohdistettu pelkästään Suomeen eikä Norjaan. Onko Norjan kanssa ollut yhteistyötä, yhteyksiä, että meillä sitten tämän mahdollisesti jatkuessa on kuitenkin yhteiset toimintalinjat ja yhdessä myös näitä [Puhemies koottaa] diplomaattisia kanavia pystyttäisiin käyttämään?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kulmuni.

17.39 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös minä yhdyn luonnollisesti niihin kiitoksiin, mitä pääministerin ilmoitus saa, ja myös siihen tukeen, mitä oppositio on hallitukselle tässä asiassa osoittanut. On erittäin tärkeää, että tällaisissa vakavissa kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä koko eduskunta voi olla mahdollisimman yhtenäinen.

Aina kannattaa varautua kuitenkin pahimpaan, ja varautumisesta ei varmasti ikinä ole mitään haittaa. Täällä on viitattu viime vaalikaudella hyvässä yhteistyössä tehtyyn lainsäädäntöön, mutta tuolloinhan kuitenkin tämä rajamenettely ei sitten lopulta menestynyt hallintovaliokunnan käsittelyssä. Se olisi varmasti seuraava askel, joka olisi nyt syytä saada voimaan. Joten kysynkin arvoisalta sisäministeriltä: missä aikataulussa te tavoittelette tuon rajamenettelyn tuomista eduskuntaan siten, että se myös eduskunnan seulan läpi pääsisi? Kannustan kyllä EU-vaikuttamisessa Suomea ottamaan erittäin tiivistä yhteistyötä EU:n ulkorajavaltioiden kanssa, koska me emme ole ainutkertaisessa tilanteessa. Vastavaa toimintaa on valitettavasti nähty muuallakin EU:n ulkorajoilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.40 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): [Mikrofoni ei avaudu] Lähtihän se. — Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Kiitän hallitusta ja kaikkia toimijoita erinomaisesta työstä. Nyt on maamme kansallinen turvallisuus uhattuna. Järjestys ja turvallisuus,

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

isänmaan turvallisuus on uhattuna. Toimimme nyt riittävästi, tehokkaasti ja nopeasti. Nyt on erityisen poikkeukselliset olosuhteet. Välineellistäminen, hybridi-isku on käynnissä. Nyt on tehostettava rajavalvontaa, mihin liittyy olennaisesti raja-asemien sulkeminen ja rajan sulkeminen ja liikkeen, liikenteen estäminen. Isänmaan turvallisuus on nyt ykkösasia. Tämä ei ole pelkkä turvapaikkakysymys, tämä on meidän maamme turvallisuuskysymys. Tämä ei ole ideologinen eikä hallitus- ja oppositiokysymys, tämä on yhteinen asia. Olemme valmiit ja varautuneet. Meidän poliitikkojen tärkein tehtävä on varmistaa Suomen turvallinen arki. Nyt tarvitaan sitä tärkeintä ominaisuutta, rohkeutta, joka on välttämätöntä. Kysyn: onko kansainvälisiä sopimuksia syytä tarkistella? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laakso.

17.42 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta on liki yksimielinen paria puoluetta lukuun ottamatta. Kansa on käytännössä katsoen vielä enemmän samaa mieltä siitä, että meidän pitäisi laittaa raja kiinni ja tämä tietynlainen hässäkkä oikeasti loppuisi. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Kysynkin: onko hallituksen tarkoitus tämä laki jatkossa korjata, ettei yksittäinen ihminen pääse leikkimään tämän lain tulkinnalla ja tee meidän hyvistä, rajallakin olevista virkamiehistä jopa naurettavia? [Li Andersson: Täysin asiatonta!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

17.42 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin pääministeri totesi tässä omassa ilmoituksessaan, toimiva ja vakaa raja on niin Suomen kuin Venäjän etu. Tähän näkemykseen on helppo yhtyä. Me sosiaalidemokraatit, niin kuin puolueemme puheenjohtaja Lindtman tuossa totesi aikaisemmin, tuemme hallitusta tämän raja-asian asiallisessa hoitamisessa ja annamme sille kaiken tukemme. Vakaa ja toimiva raja on tässä tasavallassa meidän kaikkien kansanedustajien yhteinen asia.

Haluamme myös kiittää meidän rajoilla toimivia viranomaisia siitä työstä, jota he tälläkin hetkellä rajojen suojaamisessa tekevät tuolla ulkona pakkasessa. Haluaisin sanoa, arvoisa pääministeri, teille ja sisäministerille: Rajavartiolaitoksen rahoituksessa pitkällä aikavälillä on kuitenkin laskeva kehys. Rajavartiolaitoksen resurssit pitää turvata niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Tänäänkin täällä salissa, ja itse pääministerin puheessakin, annettiin ymmärtää, että tämä tilanne tuskin jää tähän, vaan odotettavissa on ilkeyksiä vielä pidemmän aikaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

17.44 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin iloinen ja ylpeä tästä eduskunnasta — siitä, että me voimme olla vaikeissa asioissa yksituomaisia ja tukea hallitusta silloin, kun on vakava paikka. Varautuminen kannattaa aina ja myös muissa kysymyksissä. Voihan olla, että hybridihyökkäys kohdistuu joihinkin muihin sektoreihin. Kysynkin ministereiltä: Miten näette ruokaturvan, energiaturvan, tämän tyyppiset kysymykset? Onko niissä nyt tehty kaikki se varautuminen, mitä tulee olla aina kotivaraneuvonnasta lähtien?

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

17.45 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Haluan tässä myöskin yhtyä kiitoksiin hallitukselle ripeästä toiminnasta mutta myöskin ennen kaikkea meidän viranomaisille, jotka tällä hetkellä myös tekevät työtä sen eteen, että rajaturvallisuus on kunnossa. Tilanne on hyvin huolestuttava, ja pidän hyvin tärkeänä sitä, että tästä salista tulee yksituumainen viesti yli hallitus- ja oppositiorajojen, että Suomea ja suomalaista yhteiskuntaa ei voi horjuttaa, ja siitä haluan myöskin omasta puolestani lausua kiitokset kaikille oppositiopuolueille.

Arvoisa rouva puhemies! Tilanne voi kuitenkin tästä eskaloitua. Jos me katsomme, miten tällaiset hybridivaikuttamisen tilanteet ovat kehittyneet esimerkiksi muissa Euroopan rajavaltioissa, niin ne ovat voineet saada hyvin huolestuttavia piirteitä. Siksi kysynkin: onko jotain lainsäädännön kohtaa, mitä pitäisi vielä täsmentää, jotta teillä hallituksessa mutta myöskin viranomaisilla olisi vieläkin vahvemmat mandaatit ja valtuudet toimia, mikäli tilanne tästä lähtee vielä pahenemaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan tähän väliin pääministerin, sisäministerin ja eurooppaministerin vastaukset, ja sen jälkeen jatketaan keskustelua. Täällä on vielä runsaasti puheenvuoroja. — Pääministeri, olkaa hyvä. Onko kolme minuuttia liian tiukka vaatimus? [Petteri Orpo: Yritetään!]

17.46 **Pääministeri Petteri Orpo:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan aloittaa kiitoksilla siitä, että tämä tuki täältä eduskunnasta kaikilta puolueilta on näille tehdyille toimille niin vahva. Se on kaiken lähtökohta, niin kuin sanoin tuossa omassa puheenvuorossanikin. Se viesti on vahva: meitä ei voi horjuttaa. Tämä on aivan oleellinen asia.

Kommentoin joitakin asioita, ja sitten muut ministerit jatkavat osaltaan.

Ensinnäkin sanon sen, että me todellakin seurataan tätä, ja me toimimme edelleenkin päättäväisesti ja vahvasti tilanteen edellyttämällä tavalla. Totta kai ensisijainen tavoite on se, että tilanne purkaantuu — se on Venäjän käsissä. Toivottavasti he tekevät sen, koska tämä haittaa tavallisten Suomessa asuvien venäläisten elämää. He ovat syyttömiä tähän, he kärsivät tästä. Edustaja Saarikko tästä kysyi, ja kyllä tämä on varmasti meidän yhteinen viesti täältä eduskunnasta. Tämä ei ole heidän vikansa.

Olisi Venäjän etu, että tämä tilanne purkaantuu. Jos tämä ei korjaannu, ja siihen on varauduttu, niin sitten me teemme lisää toimia. Kuten tiedetään, niin hallitus oli jo valmistellut vieläkin järeämmän toimen tähän vaiheeseen, mutta laillisuusvalvoja ei vielä katsonut kriteerien täyttyvän. Mutta tämä on vahva toimi, tätä ei pidä väheksyä. Tämä on erittäin jyrkevä, ja tässä on tilaa perääntyä. On hyvä myöskin, että on rahkeissa varaa tehdä enemmän. Rajavartiolaitoksella on vielä myöskin keinovalikoimassa — näidenkin päätösten puitteissa, joita on tehty — rajatilannetta pitää rauhallisena.

Ehkä omasta näkökulmastani nostan esille tämän kansainvälisen ulottuvuuden. Me ollaan koko ajan pidetty meidän naapurit ja kumppanit hyvin tietoisena. On erittäin tärkeää pitää yhteyttä Viroon ja Norjaan, jotka ovat lähimmät rajamaat Venäjän kanssa. Norjan pääministeri muun muassa viestii, miten he seuraavat erittäin tarkasti tilannetta ja ovat valmiita tekemään ratkaisuja, koska meillä on pelkästään kohta Raja-Jooseppi auki. Viron rajalla on vastaava ilmiö. Heillä on ollut viitteitä tästä. Tämä ilmiöhän on nähty jo Puolan rajalla aikaisemmin, Valko-Venäjän rajalla, Latvian rajalla, mutta Venäjän rajoista ainoas-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

taan Suomen rajalla tämä ilmiö toistaiseksi. Mutta tämä on yhteinen. Siksi tämä yhteistyö on tärkeää.

EU:n suuntaan on tiivis yhteys koko ajan, [Mika Kari: Oikein!] vahvaa tukea komissiolta ja Euroopan parlamentilta. Näistä eurooppaministeri voi vielä kertoa lisää. Tämä on hyvin huomioitu. Euroopassa ymmärretään se, että tässä ei ole nyt lukumäärästä kysymys. Nämä määrät näyttäivät varsin pieniltä, kun katsoo tuolta Etelä-Euroopan näkökulmasta, mutta he ymmärtävät, mistä tässä on kyse. On ollut tärkeää saada se viesti Eurooppaan, Euroopan unionin päättäjille, että tässä on kyse nimenomaan Venäjän vaikuttamisesta Eurooppaan Euroopan unionin rajalla.

Frontexin apua on jo luvattu, mutta me valmistellaan pyynnöstäni myöskin valtioneuvoston piirissä ikään kuin apupakettia komission puheenjohtajan kysymyksen perusteella siihen, mitä kaikkea EU voi meidän puolestamme tehdä. Totta kai se on se vahva tuki, mutta ehkä se lämmin käsi ja sanat eivät riitä, vaan mietitään myöskin, mitä konkreettista voimme sieltä saada, jos tämä tilanne pahenee. Minä luotan siihen, että me emme ole yksin tässä asiassa, mutta ensisijaisesti se vastuu on siellä rajalla, meidän ihmisillä, meidän viranomaisilla ja niillä päätöksillä, mitä me tehdään täällä.

Tähän säädösympäristöön korjauksia on tehty viime kaudella. Niitä tehtiin vuosien 15—16 kriisin keskellä, tiukennuksia ja parannuksia, mutta vielä on paljon tehtävää. Kv-sopimuksissa, kv-lainsäädännössä ja EU-lainsäädännössä on korjattavaa, mutta yleisesti ottaen pitää muistaa, että pienen valtion etu on myöskin se, että on olemassa kv-sopimuksia ja monenkeskinen sopimusperusteinen järjestelmä. Se pitää meidän muistaa myöskin täällä, kun keskustellaan. Mutta ehkä annan tästä ministereiden jatkaa. [Mika Kari: Lisää rahaa Rajavartiolaitokselle!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sisäministeri Rantanen.

17.50 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Ensin haluan myös omalta osaltani esittää kiitokset siitä tuesta, mitä oppositio on tässä äärimmäisen vaikeassa tilanteessa osoittanut. Se on jopa hyvin sydäntä lämmittävää, koska silloin, kun viimeksi tässä salissa oli näin valtava yhtenäisyys, me haimme yhdessä Natoon. Ja nyt me olemme tässä tilanteessa ja sali on todella yhtenäinen, ja minusta se on erinomaisen hyvä viesti nimenomaan tähän tilanteeseen — että naapuri näkee, että ei täällä pysty suomalaisia tällä tavalla horjuttamaan ja saamaan eripuraa aikaan. Kun me ajaudumme kriisiin, me tulemme vielä lähemmäksi toisiamme riippumatta siitä, että me hyvin kovaakin välillä debatoimme poliittisesti. Pidän sitä äärimmäisen arvokkaana. Se on se vahvuus, joka takaa sen, että Suomi ei horju tässäkin tilanteessa. Haluan siitä todella erityisesti kiittää kaikkia yli puoluerajojen.

Ja sitten seuraavat kiitokset. Oikeastaan olen ne antanut jo moneen kertaan, mutta sanon edelleen tässä, että meillä on erittäin sitoutunut ja ammattitaitoinen Rajavartiolaitos. Meillä on erittäin hyviä viranomaisia poliisissa, Puolustusvoimilla, Tullissa, Maahanmuuttovirastossa, jotka tukevat tällä hetkellä Rajavartiolaitosta työssään.

Pienen Suomen vahvuus tulee siitä, että tässä tilanteessa pystytään hyvin sujuvasti tekemään yhteistyötä näissä asioissa ja erityisesti turvallisuusasioissa. Meillä on muun muassa tässä maassa poliisin, Tullin ja rajan yhteistyö, ja on Euroopan laajuisestikin hyvin merkittävää, että meillä pystytään tällä tavalla todella hyvin tekemään työtä. Me olemme hyvin varautuneet — viranomaiset ovat varautuneet — myös tilanteen vaikeutumiseen ja pitkit-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

tymiseen, ja se tietenkin edellyttää sitä, että kaikki työskentelevät samaan suuntaan ja tuki tälle toiminnalle löytyy.

Mitä sitten tulee tähän EU-vaikuttamiseen, niin olen itsekin omia kollegojani pitänyt jatkuvasti ajan tasalla niin Pohjoismaissa kuin Baltian maissa ja muun muassa Puolassa, jotka myös ovat rajavaltioita, ja tuki sieltä on varsin voimakas. Olen myös ollut keskusteluisissa komissaari Johanssonin kanssa, ja tukea sieltä tulee.

Haluan myös todeta sen, että tämä kyseinen välineellistetty tilanne on ollut kyllä EU:ssa aika pitkään kivenä kengässä. Toimia on kyllä tehty, esityksiä on tehty. Muun muassa meidän hallitusohjelmassamme esitetään, että EU-tasolla tällaisessa välineellistämistilanteessa tulisi voida keskeyttää turvapaikkahakemusten vastaanottaminen väliaikaisesti. Tällä toimella me saisimme tämän välineellistämisen työkalun vihamielisiltä valtioilta kokonaan pois. Tätä viestiä olen kumppaneille ja yhteistyökumppaneille vienyt, ja sieltä on tullut tukea tälle ajatukselle. Se on kova toimenpide, mutta voi olla, että se on Euroopassa välttämätön toimenpide. Nyt me puhumme väliaikaisesta asiasta.

Ja, arvoisa puhemies, jos aivan pienen hetken saan vielä jatkaa, niin ehdin tässä muutamia asioita todeta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan sitten vielä uusi ministerikierros loppuun.

Tässä pääministeri jo tämän totesikin, mutta sanon sen tässäkin, että me seuraamme tätä tilannetta herkeämättä, koko ajan. Viranomaiset seuraavat, ja niin seuraavat myös ministeri ja koko valtioneuvosto. Ja mikäli tilanne edelleen jatkuu, me tulemme tekemään lisätoimia. Lisätoimet ovat kovempia toimia. Mikäli tämä tilanne purkaantuu, emme me luonnollisestikaan jätä raja-asemia kiinni. On nimittäin niin, että nyt tällä hetkellä erityisesti tämä laillinen rajanylitys, mikä on sujunut monia kymmeniä vuosia aika sujuvasti, on käytännössä katsoen aika lailla seis tässä maassa. Mutta siihen voitte luottaa, että meillä ovat silmät auki ja hanska ei tärise. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Eurooppaministeri Adlercreutz.

17.55 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz: Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää tästä rakentavasta, pragmaattisesta ja rauhallisesta keskustelusta. Se ei välttämättä ole ihan sitä, mitä siellä idässä toivottiin, mutta se on se tapa, millä me käsittelemme näitä asioita.

Edustaja Honkonen kysyi EU-vaikuttamisesta. Olin eilen ja toissa päivänä Strasbourgis- sa vaikuttamassa Suomen kannalta keskeisiin EU-kysymyksiin. Tapasin komissaareja, tapasin kaikkien suurimpien parlamenttiryhmiä johtoa, tapasin puhemiehen ja muutaman meille läheisen maan EU-ministerinkin. Kaikille vein tämän saman viestin, kerroin tilanteesta. Kaikki olivat siitä tietoisia. Kerroin toimista, mitä olemme tehneet, miksi me olemme ne tehneet. Kerroin Venäjän toiminnasta ja siitä, että tässä ei ole kysymys spontaanista tapahtumasta, vaan valtiollisesta toimijuudesta sen takana. Tuki oli kauttaaltaan vahvaa, ja sama tuki heijastui myöskin toissa päivänä parlamenttialissa käytyyn keskusteluun. Jos olen ymmärtänyt oikein, Eero Heinäluoma oli ainakin jossain määrin osasyllinen siihen, että se hyvä keskustelu syntyi, ja sekin käytiin hyvässä hengessä. Ymmärrys oli laajaa. Suomi sai jokaisesta ryhmästä tukea, ja nähtiin tilanteen vakavuus ja tuettiin meitä toimit- samme.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Puhuin myöskin komissaarien kanssa tulevaisuudesta. Meidän rajamme on siellä, missä se on. Venäjä on rajan toisella puolella. Esitin ajatuksia siitä, että erityisesti koheesiorahaa jaettaessa nämä raja-alueet tulisi ottaa kriteerinä mukaan. Ei ole Euroopankaan turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukaista, että rajalla olevat alueet tyhjentyvät ihmisistä. Siitä tulee jatkuessaan myöskin Eurooppaa koskevaa turvallisuuskysymys. [Sanna Antikainen: Kiitos tästä!] Tuntui siltä, että nämä ajatukset uusien kriteerien harkitsemisesta otettiin varsin positiivisesti vastaan. [Sanna Antikainen: Kiitos!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan edustajien puheenvuoroilla, ja sen jälkeen otetaan vielä ministereiltä puheenvuoroja. — Edustaja Kiuru.

17.58 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansallinen yhtenäisyys ja eduskunnan yhtenäisyys ovat tässä tilanteessa aivan keskeisen tärkeitä, mikä on täällä moneen kertaan todettu, mutta se kyllä lämmittää mieltä ja sen voi vielä kerran sanoa. Yhtenäisyyttä tässä eduskunnassa on harjoitettu aikaisemminkin. Nato-päätös mainittiin. 2019 saatiin tiedustelulait. Se edellytti perustuslain muuttamista ja vahvaa yhtenäisyyttä tässä salissa, ja sitä löytyi.

Tässä nopeasti muuttuvassa tilanteessa tiedustelutiedolla on tärkeä merkitys. Sitä tiedustelutietoa, mitä valtiojohto saa, ei tietenkään voi tässä kertoa, mutta sen ehkä voitte kertoa, ovatko tiedustelulain antamat mahdollisuudet riittävät. Onko laki, lait, ajan tasalla? Onko ilmennyt joitain sellaisia piirteitä, joita tarvitsisi vielä tarkentaa, jotta valtionjohto saa kaiken sen tiedon, ennakkotiedon, mitä päätöksenteon tueksi tässäkin tilanteessa tarvitaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

17.59 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Omaltakin osaltani haluan yhtyä näihin kaikkiin kiitoksiin, mitä hallitukselle on esitetty. Ripeää toimintaa. Se, että me nyt lähdetään soveltamaan ensimmäistä kertaa tätä lainsäädäntöä, on millintarkkaa työtä, mutta siitä huolimatta te olette pystyneet todella nopeasti toimimaan. Kiitos myös eurooppaministerille tästä viimeisestä tiedosta, minkä toitte. Lämmin tuki, kiitos, kun olette tehnyt tätä työtä Suomen eteen. Oppositiolle kuuluu totta kai iso kiitos, erityisesti puheenjohtajien Lindtman ja Saarikko puheenvuoroista. Niistä lähti todella yksimielinen viesti Venäjälle, ja suuret kiitokset niistä.

Tässä kun on ollut keskustelua nyt tästä apulaisoikeuskanslerin toiminnasta, niin siitä huolimatta, että viime kaudella lainsäätäjän selkeä tahto oli, että tehdään uutta lainsäädäntöä tällaista tilannetta varten, siitä huolimatta, että se on tämän eduskunnan tahtotila, siitä huolimatta, että hallitus on yrittänyt edetä ja että kansan takana mediakin on kompannut, niin meillä on kuitenkin oikeusvaltio, ja joskus se, miten se on rakennettu, voi olla yhden ihmisen varassa se tulkinta. Me kunnioitetaan sitä ja sen pohjalta mennään eteenpäin, vaikka se olisi varamies. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

18.01 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näihin kiitoksiin tässä salissa on äärettömän helppo yhtyä, mutta vielä haluan tuoda esille Kaakkois- ja Itä-Suomen tilannetta. Meillä on esimerkiksi Kouvolassa neljä prosenttia väestöstä venäläisiä, ja

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

se on meille tosi tärkeä osa meidän kaupunkiamme. Siellä on opiskelijoita, perheitä ja lapsia, ja se, mistä olen huolissani yleisessä keskustelussa, on se, että semmoinen Venäjä-viha vähän leijuu nyt siellä meidän kulmillamme. Minua huolestuttaa se, millä tavalla se vaikuttaa näitten ihmisten arkeen ja siihen, että he voivat rauhallisesti mielin olla meillä Suomessa. Toivon, että sillä samalla rauhallisella tavalla, millä tavalla, pääministeri ja sisäministeri, olette tätä asiaa kommentoineet, muistaisitte pitää myös tätä asiaa esillä, että niillä, ketkä täällä ovat, ketkä asuvat, ketkä tekevät töitä, ei ole syytä olla huolissaan ja he voivat elää ihan turvallista arkea. Sinne suuntaan on kenenkään turha kohdistaa vihaa, vaikka tilanne huolestuttaa ja ehkä pelottaa ja herää huolia siitä ajasta. Koetetaan rauhoittaa, että näillä ihmisillä on täällä ihan kaikki oikeudet olla rauhassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hanna Räsänen.

18.02 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ajassa on erittäin tärkeää toimia viipymättä ja jämerästi, ja näin on kyllä hallitus toiminutkin. Tästä vilpittömän kiitos teille. Sain olla itse viime vaalikaudellakin hallintovaliokunnan jäsenenä, ja jaan myös kiitokset täällä silloisille oppositiopuolueille, ketkä tekivät yhteistyötä meidän kanssamme siellä, ja yli puoluerajojen saatiin tämä rajavalvontalaki sitten siihen kuosiin, missä se on nyt tällä hetkellä.

Meidän pitää kuitenkin katsoa koko ajan eteenpäin, ja varmaan uudellekin lainsäädännölle on tarvetta. Kysyisinkin nyt vielä sisäministeriltä, kun on varmaan erittäin tärkeää, että mahdolliset turvapaikkahakemukset saataisiin käsiteltyä tosi nopeasti mahdollisimman lähellä rajan pintaa ja toimittaisiin sitten sen mukaisesti, onko henkilöllä oikeus turvapaikkaan vai ei, niin kysynkin, että kuinka nyt etenee tätä rajamenettelylaki ja nämä järjestelykeskusasiat, koska nehan edesauttaisivat sitten sitä, että saataisiin käsiteltyä ne asiat siellä rajan pinnassa nopeasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

18.03 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten pääministeri sanoi siinä alussa, niin Suomen itärajalla on vakava rajaturvallisuuden häiriötilanne ja Venäjä on järjestänyt Suomen rajoille satoja henkilöitä, joilla ei ole viisumia ja oleskelulupia. Kansallinen turvallisuus on yhteinen asia, ja on ollut todella tärkeää tämä keskustelu, minkä eduskunta on nyt käynyt. Kiitos hallitukselle ripeästä ja vahvasta toimenpiteestä ja kiitos eduskunnalle, kaikille puolueille tästä hyvästä keskustelusta ja yhteisestä tahtotilasta. Viesti on selvä, että tällaisessa hybridivaikuttamistilanteessa Suomea ei horjuteta ulkopuolelta. On todella tärkeää, että hallitus toimii myös tämän rajamenettelyn ja järjestelykeskusten kanssa.

Nyt on tilanne niin, että pohjoisesta tai itärajalta ainoastaan Raja-Joosepin raja on auki, ja Raja-Joosepista kun lähtee Ouluun, niin siinä menee autolla seitsemän tuntia, ja Oulusta kun lähtee autolla Helsinkiin, siinä menee seitsemän tuntia, eli matka sieltä Raja-Joosepista on Ouluun yhtä pitkä kuin täältä Helsingistä Ouluun. Ja nyt tilanne on se, että sieltä joudutaan kускаamaan ihmisiä, jokainen, melkein sata tänäänkin, Ouluun. Toivoisinkin, että sisäministeri saisi vielä mahdollisuuden vastata siihen, että miten nämä järjestelykeskus ja rajamenettelyn asiat etenevät. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedeu.

18.04 **Kaisa Garedeu ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on puolustamisen arvoinen maa, jonka suvereniteettia ja turvallisuutta meillä on vastuu ja velvollisuus suojella. Lämpimät kiitokset hallitukselle ripeistä otteista Venäjän hybridioperaation pysäyttämiseksi.

Haluan kiittää myös viime eduskuntakaudella Riikka Purran johtamaa hallintovaliokuntaa sekä perussuomalaisia, joiden sinnikkään työn tuloksena rajapykälät lopulta yksimielisesti säädettiin — luojan kiitos. Nyt on selvää, että kaikki Suomeen pyrkivät ihmiset eivät ole aitoja pakolaisia eikä heihin tule suhtautua sellaisina. On jo käynyt ilmi, että osa on antanut rajaviranomaisille virheellisiä tietoja kansalaisuudestaan. Venäjä käyttää näitä ihmisiä törkeästi ja julmasti hybridivaikuttamisen välineenä. Ainoa vaihtoehto on osoittaa selkeästi, että tämä tempu ei toimi. On hienoa kuulla, että jos tilanne jatkuu tai pahentuu, jatkotoimenpiteitä on valmisteilla Suomen turvallisuuden puolesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

18.06 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan kiittää, mutta toisin kuin täällä ehkä yksilöidymmin kiitellään vain tiettyjä, niin minä haluan kyllä kiittää ihan kaikkia puolueita ja erityisesti hallitusta nyt näistä toimista ja myös pääministeriä tiedonannosta — mutta myöskin edellistä hallitusta ja edellistä eduskuntaa siitä, että osoititte silloin sitä jämäkkää yhteistyötä, mitä rajavartiolain uudistaminen silloin edellytti. Nyt nykyinen hallitus pystyy sitten tämän rajavartiolain mukaan toimimaan.

Venäjän aloittamassa välineellistetyssä maahantulossa on kyse kansallisesta turvallisuudesta, niin kuin tässä on jo todettukin. Pelkään pahoin, että tämä välineellistetty maahan-tulo ja nämä toimet, mitä nyt olemme nähneet, ovat vain alkusoitto tässä laulussa ja olemme ehkä korkeintaan ensimmäisessä säkeistössä siinä kyseisessä laulussa. Ja jos tämä laulu lähtee etenemään epätoivottuun suuntaan, niin todellakin toivon, että tässä salissa se yhteistyö säilyy edelleen, kun pakkaneen rajoillamme kiristyy ja myöskin ne toimet todennäköisesti sieltä Venäjän puolelta [Puhemies koputtaa] kiristyvät, niin silloin myöskin hallituksen toimet toivottavasti kiristyvät. Silloin mitataan todella sitä yhteistyötä [Puhemies: Aika!] ja sitä yhteishenkeä, että Suomi ei horju [Puhemies koputtaa] eikä taivu tällaisen hybridivaikuttamisen alla. Vielä uudistan [Puhemies: Aika on ikävä kyllä päättynyt edustaja Nikkaselta!] edustaja Karin kysymyksen Rajan resursseista. Toivon ministereiltä vastausta myös tähän. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

18.08 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvin keskeistä tunnistaa naapurimme Venäjä nykyisellään diktatuurina, jossa ei kunnioiteta ihmisoikeuksia eikä noudateta kansainvälisiä sopimuksia. Tämä karu todellisuus on käynyt selväksi Venäjän käynnistämästä hyökkäyssodasta Ukrainaa vastaan ja siellä tehdyistä sotarikoksista. Venäjän vaikutus tilanteessa on arvaamaton, ja se käyttää hallitsematonta maahanmuuttoa keinona edistää omia valtapyrkimyksiään.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Suomen hallituksen päätöksenteossa näkyy päättäväisyyttä, ja vastuuviranomaiset, erityisesti Rajavartiolaitos, ovat osoittaneet väsymättömän vankan ammattitaitonsa. Haluan kiittää hallitusta ja viranomaistahoja erinomaisesta työstä, jonka avulla tässäkin tilanteessa edistetään Suomen ja suomalaisten turvallisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Antikainen.

18.09 **Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Totta tosiaan tässä nyt on kyse hybridioperaatiosta meidän maatamme kohtaan — ei siis ole kyse turvapaikkapolitiikasta, maahanmuutosta tai vastaavasta, vaan Venäjän valtion masinoimasta operaatiosta. Ainoa hyvä asia tässä tilanteessa on tämän salin laaja yksimielisyys. Kiitos teille kaikille siitä.

Venäjän toimintatapoihin on muualla kuulunut esimerkiksi se, että maa on ujuttanut tulijoiden joukossa omia turvallisuuspalveluiden viranomaisia tai henkilöstöä, ja selvää onkin, että akuutin kriisin jälkeen on varmaankin katsottava jatkotoimenpiteitä lakien ja toimivaltuusasioiden suhteen yhdessä Rajavartiolaitoksen kanssa.

Lopuksi haluaisin kiittää meidän rajamme miehiä ja naisia. Nyt kaikki todella näkevät, mitä te teette etulinjassa meidän turvallisuutemme eteen, ja rouva sisäministerille tietenkään kiitos. Ja lopuksi vielä haluaisin erityisesti eurooppaministeriä [Puhemies koputtaa] kiittää näin itäsuomalaisena, pohjoiskarjalaisena tästä Itä-Suomen asian esiin ottamisesta myös siellä Euroopassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

18.10 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne maamme itärajalla on erittäin haasteellinen ratkaista, koska naapurimme on laajentumishaluinen diktatuuri, joka on osoittanut viime vuosien aikana pyyhkivänsä pöytää kaikilla kansainvälisillä sitoumuksilla ja ehkä jopa ihmisyyden perusarvoilla. Me taas olemme sivistynyt oikeusvaltio, joka on pohjannut kaikki toimensa aina vallitsevaan lainsäädäntöön ja kansainväliin sopimuksiin, joten tässä suhteessa on selvä ristiriita siinä suhteessa, mitenkä voimme vastata näihin toimiin.

Toivon, että hallitus jatkaa edelleen sellaisen laillisen keinon löytämistä, jonka avulla koko itäraja voitaisiin sulkea. Tämä olisi painokas viesti Venäjälle Suomen päättäväisyydestä, mutta myös niille viattomille, lukemattomille ihmisille, joita Venäjä käyttää tällä hetkellä aseena Suomea vastaan, koska tällöin Venäjä menettäisi tavallaan sen kyvyn heidän välineellistämiseensä tällaiseen maahantuloon ja Suomen horjuttamiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Norrback.

18.11 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jag vill börja med att tacka våra myndigheter, de som jobbar vid våra gränser men också de som försvarar vår rättsstat. Den här processen har visat att vi har en välfungerande statsmakt. Jag vill också tacka regeringen för att man beslutsamt har gått framåt. Det är viktigt att vi tydligt signalerar var vi står i de här frågorna.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu tänään on tärkeä. Se on tärkeä monilta osin. Meille kansanedustajille on suotu mahdollisuus näyttää, että Suomi on näissä asioissa yhtenäinen. Se on viesti, tietysti Venäjälle ensisijaisesti, mutta myös Euroopalle ja koko maailmalle, että tämä maa on meille rakas ja me olemme yhtenäisiä siinä suhteessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

18.12 **Ville Valkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvostolle ja muulle ylimmälle valtionjohdollemme: terästä selkärankaan! Suomea koetellaan, mutta me kestämmme, olemme selvinneet paljon pahemmastakin.

Maa on saapunut synkkään aikaan, jota voi hyvin kuvailla toiseksi kylmäksi sodaksi. Venäjä harjoittaa häikäilemätöntä hybriditoimintaa, joka ulottuu laittomasta tiedustelusta kyberhyökkäyksiin, salamurhiin, talousrikoksiin, vaalivaikuttamiseen, ihmiskaappauksiin — Virossa tällainen on tapahtunut — muuttoliikkeen välineellistämiseen ja suurella todennäköisyydellä myöskin kriittisen infran tuhoamiseen. Koko keinovalikoima on käytössä. Venäjän presidentti Vladimir Putin on kansainvälisen rikostuomioistuimen etsintäkuuluttama henkilö.

Näinä aikoina on äärimmäisen tärkeää: 1) toimia nopeasti ja ennakkoiden, kaikkeen varautuen, 2) yhtenäisesti omia pelisääntöjämme kunnioittaen mutta ei sinisilmäisesti ja 3) yhdessä liittolaisten kanssa, yhdessä rintamassa ja väkevästi tähän idän uhkaan vastaten.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

18.14 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos pääministeriltästä rajaturvallisuusilmoituksen tuomisesta eduskunnalle. Kiitos koko hallitukselle järeästä toiminnasta, rajaturvallisuuden turvaamisesta tähän asti. Erityisesti kiitos ministerit Orpo, Rantanen ja Häkkänen, ja tietysti ministerit Purra, Ranne ja Adlercreutz. Kiitoksen ansaitsee myös opposition tuki ja rajalla toimivien viranomaishenkilöiden osaava työpainos.

Venäjä toimii todella häikäilemättömästi, kuten tässä on todettu, käyttää siirtolaisia hyväkseen. Se on karua toimintaa ja tuomittavaa. Mutta tässä on kysymys suomalaisten turvallisuudesta. Entä jos tilanne eskaloituu? Kysynkin hallitukselta: miten kansainvälisiä sopimuksia silloin tulkitaan, jos tulee oikein karu tilanne tuolla rajalla ja massat tulevat? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.15 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on toiminut tässä määrätietoisesti ja oikeasuhtaisesti, ja kiitokset siitä. Hallituksella on luonnollisesti myös eduskuntaa parempi tilannekuva, ja erilaisia skenaarioita on käyty läpi.

Minulla on ihan konkreettinen kysymys, joka liittyy siihen, että meillä on valmiuslaki. Nyt haluan korostaa, että minun mielestäni emme ole lähelläkään tilannetta, jossa me tarvitsisimme poikkeusolojen julistamista, mutta meillä on valmiuslaki, jonka 3 §:n 6 b kohta määrittelee itse asiassa rajaturvallisuutta koskevia asioita ja 122 c §:ssä on kerrottu ne toimenpiteet, joihin silloin voimme ryhtyä, mutta se edellyttää tietysti silloin tilannetta, jota täällä ehkä kollegat ovat kuvanneet eskaloitumiseksi tai että ei olla enää alkusoittotilanteessa vaan ollaan paljon pahemmassa tilanteessa. Eli ei kysymys ole enää siitä, että tulee

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

rajoilta 1 000 tai 2 000, vaan pannaan nolla perään siihen. Eli haluan tällä korostaa sitä, että en ole penäämässä nyt valmiuslain käyttöönottoa, vaan pyydän tulkintaa siitä, että onko se siellä viimekätisenä keinovalikoimassa mukana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

18.16 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä tilanteessa kaikista tärkeintä on huolehtia rajojemme turvallisuudesta, luottaa toisiimme sekä huolehtia maamme eheydestä.

Hallitus on toiminut tässä tilanteessa ripeästi, ja iso kiitos siitä hallitukselle. Olemme myös useamman vaalikauden ajan laittaneet lainsäädäntöämme kuntoon, ja meillä on erinomaiset turvallisuusviranomaiset ja myöskin hyviä kumppaneita, kuten on tullut esille, esimerkiksi meri- ja rajavartiosto Frontex. Nämä hallituksen tekemät päätökset osoittavat, että Suomessa päätöksenteko toimii. Lainsäädäntömme on kunnossa ja voimme vastata nopeasti erilaisiin uhkiin, ja erityisesti se, mikä on meille nyt valjennut: meillä on erinomainen Rajavartiosto, joka kykenee toimimaan ketterästi.

Venäjän toiminta aiheuttaa ymmärrettävästi ihmisissä hämmennystä, huoltakin. Samalla Venäjä myös testaa meidän suomalaisten keskinäistä luottamusta. Kaikissa tilanteissa meidän on pidettävä pää kylmänä [Puhemies koputtaa] ja luotettava toisiimme sekä turvallisuusviranomaisiimme ja vaalittava tätä kansallista yhtenäisyyttä, [Puhemies: Aika!] mikä tässäkin salissa on tänään tullut hyvin esille. Sisäinen hajaannus sataisi vain Venäjän laariin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joonas Räsänen.

18.18 **Joonas Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hienoa kuunnella tätä keskustelua ja oikein käsin tuntee se yhtenäisyys, joka tässä asiassa on vallinnut. Se on paitsi tässä salissa myös ehkä laajemminkin yhteiskunnassa meidän paras tae myös sille, että tästä asiasta pidemmälläkin aikavälillä selviämme — vähän pahoin pelkään, että tämä ei taida ihan huomenna olla loppumassa. Valitettavasti joudumme todella todistamaan Venäjän muuttunutta käytäntöä, jossa he todella välineellistävät ihmisiä, käyttävät nyt sitten hybridisodankäynnin välineinä, mikä nyt sitten meillä tuolla rajalla näkyy. On varmasti niin, että kohtuullisen yksituumaisesti on otettu huomioon se, että keinovalikoiman pitää olla kunnossa, ja hallitus sitä tähänkin mennessä on hienosti käyttänyt. Mutta on selvää, että pitää huolehtia myös resursseista, koska just nythän se paine on näillä rajanylityspaikoilla mutta varmasti jossain vaiheessa, jos eskaloitumista tapahtuu, sitä tulee myös maastorajalle, jolloin tarvitaan varmasti myös erilaisia resursseja, jotta kykenemme rajat kokonaisuudessaan turvaamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

18.19 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvokas kiitos vastuuministereille ja koko valtioneuvostolle vahvasta ja ripeästä puuttumisesta Suomen turvallisuustilanteeseen itärajalla. Kiitos myös kaikille niille henkilöille, jotka turvaavat maatamme tälläkin hetkellä eri tehtävissä. On tärkeää, että olemme kaikki tässä salissa yhdessä takaamassa turvallisuutta suomalaisten arjessa. Suomalaiset tarvitsevat nyt

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

vahvaa tiedottamista, ja tietoahan sisäministerimme ja pääministerimme ovat kansalaisillemme välittäneet.

Toivon, että voimme tarkastella myös henkistä huoltovarmuutta ja kriisinkestävyyttä. Toimintakykymme kriiseissä on tärkeä osa sitä, kuinka me selviämme. Kysynkin: kuinka valtioneuvosto aikoo toimia vahvistaakseen kansalaistemme henkistä huoltovarmuutta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt kaikki, jotka ovat pyytäneet puheenvuoroa, ovat saaneet ainakin yhden puheenvuoron, niin että lopun ajan käyttäisin ministereiden vastauksiin, koska tässä on tullut aika paljon kysymyksiäkin. Ja käsittääkseni puheenvuoron haluavat käyttää ministerit Ranne, Rantanen ja Häkkänen ja pääministeri. Haluaako pääministeri vastata ensin vai käyttää viimeisen puheenvuoron? — Selvä. Elikkä mennään kahden minuutin puheenvuoroilla, niin että pääministerille jää aikaa. — Ministeri Ranne.

18.20 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Suomen turvallisuutta uhkaava Venäjä-operaatio yhdistää meitä suomalaisia. Tämä on se kaikkein suurin viesti, eli me rakastamme Suomea, ja kaikki olemme nyt Suomen puolella, ja kaikki olemme yhtenäisiä.

Kriittinen infra — ne näkymättömät ja näkyvät verkot ja niiden toimintakyky — kuuluu meidän, liikenne- ja viestintäministeriön, alaisuuteen, ja toki me olemme olleet koko ajan tilanteen tasalla. Meidän Liikenne- ja viestintävirasto Traficom alaisuudessa toimiva Kyberturvallisuuskeskus tuottaa koko ajan tietoturvallisuuden tilannekuvaa, antaa ohjeita, on laajasti yhteydessä muihin viranomaisiin, ja tätä työtä tehdään koko ajan. Olemme hyvinkin tietoisia siitä, että kyberhyökkäykset, tätä kautta meihin vaikuttaminen ja turvallisuuden horjuttaminen ovat yksi keino, johon Venäjä myös on valmis.

Me olemme myöskin varmistaneet koko ajan — itse asiassa viittaen tähän henkiseenkin kestävyYTEEN — että meidän nettiyhteytemme toimivat. Tästä, niin kuin tuossa kyselytunnilla jo nostin esiin, meillä on tällä viikolla tehty mittauksia, ja varmistetaan, että myöskin idässä ne toimivat, jotta voimme olla yhteyksissä ystäviimme, kaikkiin tärkeisiin, jotta ne arjen tavalliset asiat pyörivät. Se tuottaa myöskin sitä henkistä turvallisuutta ja varmuutta siitä, että asiat ovat hyvin.

Meillä on koko ajan ollut myöskin tiedossa ja pidämme siitä huolta virkavastuulla, että satamat ovat kunnossa, että meidän jäänmurtoimme on kunnossa, että meillä liikkuvat ne kriittiset asiat: ihmiset, apu, kriittiset aineet — myöskin liittyen nyt sitten meidän kokonaishuoltovarmuuteen. Eli kyllä me, kaikki hallituksen ministerit ja hallinnonalat, olemme koko ajan erittäin aktiivisia ja ajan tasalla näistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Häkkänen.

18.23 Puolustusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut entistä pahempaan suuntaan, ja on aivan varmaa, että tämä tilanne ei tästä ihan lähiaikoina tule helpottumaan, ei Suomen kohdalla, ei muiden kohdalla. Venäjä on monen vakavan ja vähän vähemmän vakavan asian takana, kuten arvata saattaa, ja tietysti muidenkin autoritääristen maiden operointi maalla, merellä, ilmassa ja kyberissä näkyy meille enemmän tai vähemmän kasvavassa määrin tulevina vuosina. Mutta Suomi on varautunut hyvin. Meillä on vahvat omat puolustuksen kyvyk-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

kydyt ja siviiliviranomaisten kyvykkyydet torjua erilaisia ilkeyksiä. Kuulutaan Natoon, kuulutaan Euroopan unioniin, ja meillä on vahva kansallinen yhtenäisyys. Ihmiset ovat valveutuneita ja sivistyneitä ymmärtämään, mitkä asiat ovat oikeita uhkia ja vaaroja ja mitkä ovat ehkä kenties jotakin bluffia.

Tässä tapauksessa haluan osoittaa suuren kiitoksen erityisesti oppositiopuolueiden edustajille. Puheenjohtajat Lindtman ja Saarikko osoittivat hyvillä puheenvuoroilla, että tämä sali on yhtenäinen ja päättäväinen, vaikka meitä yritetään vähän horjuttaa. Oikeusvaltioilla ja avoimilla yhteiskunnilla on aina erilaisia haavoittuvuuksia, eikä niistä ikinä pääse täysimääräisesti, mutta niiden avulla tavoite on juuri saada sekaannusta aikaiseksi, hämmennystä aikaiseksi.

Tämä pelikirja on vanha. Nyt käytetään vain uusia keinoja. Ja me emme ole ainoa. Eri puolilla maailmaa on kymmeniä maita, joissa havaitaan samansuuntaisia piirteitä. Tiedetään, että jopa Wagner-joukot operoivat Afrikassa saadakseen siirtolaisvirtoja liikkeelle. Kyse on siis paljon suuremmasta pelikirjasta, jonka läpi meidän pitää nähdä. Ei pidä olla naiivi. Pitää olla oikeusvaltion raameissa, mutta ei pidä olla naiivi. Tämän yhtälön yhteensovittaminen on meille kaikille haastava tehtävä, koska tämä tilanne ei todennäköisesti tule päättymään vielä tähän.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rantanen.

18.25 Sisäministeri Mari Rantanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan ensin tästä kysymyksestä tiedustelulaista. Meillä on hallitusohjelmassa kirjattukin se, että tiedustelulakia uudistetaan, erityisesti ensin palomuurisääntelyä, mutta myös muita havaittuja pieniä justeerauksia, joita viime kauden tiedustelulainsäädäntöä koskevan selonteon yhteydessä käsiteltiin ja havaittiin. Tämä työ tehdään kaksiosaisesti. Se on jo, tämä hanke, aloitettu sisäministeriössä siten, että ensimmäisessä vaiheessa korjataan tämä palomuurisäännös, joka on kiireellisin, ja toisessa vaiheessa perässä tulevat sitten nämä muut pienet muutokset ja korjaukset, joita sinne tarvitaan.

Sitten kysyttiin tästä järjestelykeskusten perustamisesta. Se tehdään niin pian kuin mahdollista rajamenettelyn osalta. Sitäkin olen ministeriössä kiirehtinyt. Se on jo tekeillä mahdollisimman tiukkana direktiivin raamissa, mutta siinä jonkun aikaa vielä menee, ja voipa olla, että siitä ei suoraan tähän tilanteeseen olisi ollut välttämättä aivan kaikkia keinoja kuitenkaan käytössä, vaikka lain nimi, rajamenettely, kuulostaakin lähtökohtaisesti ihan hyvältä.

Mutta sitten haluan ehkä sanoa sen, että me katsomme nyt tämän ilmiön taakse. Tämä ei ole turvapaikkapoliittinen, tämä ei ole maahanmuuttopoliittinen kysymys, tämä on turvallisuuskysymys. Ja kun me katsomme sinne ilmiön taakse, että mitä siellä tapahtuu, niin vieras valtio on osallisena siinä, että ihmisiä tuodaan ja tuotetaan Suomen rajoille, ja silloin tämä ilmiö on saatava seis. Sitä ei ratkota petipaikoilla, sitä ei ratkota järjestelykeskuksilla, se ratkotaan sillä, että Suomi päättäväisesti katkaisee tämän ilmiön, ja tämä on myöskin hyvä tässä yhteydessä ymmärtää.

Sitten aivan lopuksi haluan vielä alleviivata sen, että varmasti tätä keskustelua tullaan käymään näitten erilaisten oikeuksien punninnassa, mutta haluan tässä kohtaa muistuttaa kyllä siitä, että Suomen suvereniteettia ja Suomen kansallista turvallisuutta ei arvota kukaan muu korkeammalle kuin suomalaiset itse, ja se on hirvittävän hyvä muistaa myöskin siinä kohtaa, jos joskus joudumme hankalampaan tilanteeseen.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

18.28 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä vieläkin kerran haluan kiittää tästä laadukkaasta keskustelusta ja tästä yhteisestä hengestä, mikä täällä salissa vallitsee. Se on kaiken perusta. Seuraava perusta sitten onkin se, että kun me täältä annamme mandaatin, lainsäädännön eli työkalut, niin meidän erinomaiset viranomaiset hoitavat tätä asiaa. Vaikka tämä on huolestuttavaa ja meidän pitää jatkossakin olla varautuneita vielä ikävämpiin ilmiöihin tämän ympärillä, niin kuitenkin suomalaisille voimme lähettää sen viestin, että meidän viranomaiset ovat erinomaisia. Eli koko ketju — Raja, Tulli, poliisi, Puolustusvoimat ja siellä taustalla vielä hyvinvointialueet — toimii kaikissa tilanteissa ja pyrkii löytämään ratkaisuja, ja yhteistyö on sujuvaa.

Siitä päästään tähän resurssikysymykseen. Haluan toistaa vielä, että Rajavartiolaitoksen osalta voi eduskunta luottaa siihen, että hallitus huolehtii Rajavartiolaitoksen riittävästä resursseista. Jos tämä tilanne pahenee, niin on aivan selvää, että silloin me ollaan poikkeuksellisessa tilanteessa ja silloin pitää osoittaa tarvittaessa siihen lisärahoitustakin. Me toimitaan myöskin ajassa ja katsotaan tämä, mutta resurssien pitää olla kunnossa. Se kannattaa huomioida, että hallitus on ohjelmassaan ja ensi vuoden budjetissa osoittanut merkittävää lisärahoitusta poliisille, Puolustusvoimille ja oikeusviranomaisille, eli tätä ketjua on sinänsä vahvistettu. Se on ollut yksi keskeisistä valinnoista, mitä hallitusohjelmaneuvoittelussa tehtiin, ja se auttaa tässä tilanteessa. [Oikealta: Hyvä niin!]

Sitten vielä jälleen tähän kansainväliseen ulottuvuuteen. Meidän todellakin pitää muistaa ja painottaa, että kyseessä on EU-raja ja Nato-raja, ja me emme ole yksin tämän asian kanssa. Meillä pitää olla selkeä näkemys siitä, millaista apua me halutaan, mikä meitä auttaa. Ja siihen me valmistellaan, niin kuin sanoin aikaisemmin, hyviä vastauksia. Mutta meidän pitää pystyä herättämään Euroopan unioni siihen, että täällä on 1 300 kilometriä EU:n ulkorajaa ja että EU:lla on myöskin oikeasti vastuu tukea Suomea mahdollisesti pahenevassa tilanteessa. Sanat ovat olleet vahvoja, tuki on ollut vahva, mutta tarvitaan se herääminen siihen, että tämä on aidosti vakava ongelma. Se on maaraja, se on sillä tavalla erilainen hallittava kuin esimerkiksi Välimeri, joka on pikkuisen erilainen kysymys. Mutta luotan siihen, että me tässä asiassa ei olla yksin, ja se on hyvä asia.

Mutta ehkä on hyvä päättää, arvoisa puhemies, vielä siihen, että kiittää eduskuntaa tästä keskustelusta. Hallituksen puolelta lupaan, että me olemme hereillä, me teemme tarvittavat toimet ja pidämme eduskunnan ja suomalaiset koko ajan tietoisina siitä, mikä on tilannekuva ja miten kussakin tilanteessa toimitaan. Ja toivotaan, että viesti täältä menee nyt tuonne rajan toiselle puolelle ja tämä tilanne saadaan loppumaan. [Sebastian Tynkkynen: Tusen tack!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset pääministerille, että toitte tämän ilmoituksen.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 21/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 4/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Puisto, esittelypuheen vuoro.

Keskustelu

18.32 **Sakari Puisto ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on talousvaliokunnan mietintö koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta. Esittelen mietinnön.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annettua lakia sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksista annettua lakia. Ensin mainittuun lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi ympäristövaikutusten arviomenettelyä edellyttävien sähkölinjojen ja kaasun, öljyn ja kemikaalien siirtoputkien johtoreitin valintaa ja hankkeen toteuttamistapaa koskevat säännökset, jotka täydentäisivät kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaista lupaharkintaa. Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettuun lakiin tehtäisiin tästä johtuvat muutokset.

Ehdotuksen taustalla on tarve täydentää tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin kansallista täytäntöönpanoa. Suomi vastaanotti komissiolta vuonna 2019 virallisen huomautuksen, jossa komissio katsoi, ettei useita direktiivin säännöksiä ole pantu asianmukaisesti täytäntöön. Puutteet koskevat muun muassa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn eli yva-menettelyn soveltamisalan määräytymistä, yva-menettelyn tulosten huomioon ottamista lupamenettelyissä sekä päätösten perustelemiseen ja muutoksenhakuoikeuteen liittyviä kysymyksiä. Komissio katsoi Suomen kansallisen sääntelyn olevan puutteellista osin myös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn piirissä olevien sähkölinjojen ja kaasun siirtoputkien lupamenettelyiden osalta. Hallituksen esitys vastaa vähäisin muutoksin ja tarkistuksin eduskunnalle annettua ja sittemmin rauennutta hallituksen esitystä 109/2022 vp.

Valiokunta pitää ehdotettua sääntelyä keskeisiltä osin perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin perusteluin ja muutoksin:

Arvoisa puhemies! Yva-direktiivin sääntely edellyttää, että luvassa on voitava antaa ympäristöä koskevia määräyksiä, määräysten noudattamista on valvottava ja niiden rikkomisesta on määrättävä sanktio. Kyse olisi yva-menettelyn piiriin kuuluvien sähkölinjojen ja siirtoputkien lunastuslupaharkintaa täydentävistä säännöksistä. Lakia sovellettaisiin hankkeisiin, joiden tarkoituksena on rakentaa joko maanpäällinen, jännitteeltään vähin-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

tään 220 kilovoltin ja pituudeltaan yli 15 kilometrin mittainen sähköjohto, kaasun, öljyn tai kemikaalien kuljettamiseen tarkoitettu siirtoputki, jonka pituus oli yli 40 kilometriä ja halkaisija 800 millimetriä, tai muu maanpäällinen sähköjohto tai kaasun kuljettamiseen tarkoitettu siirtoputki, jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenetelystä annettua lakia. Näitä hankkeita ei saisi toteuttaa ilman kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaista lunastuslupaa.

Hallituksen esityksen mukaan sähköjohto ja siirtoputki olisi rakennettava teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisella tavalla siten, että ympäristölle ja alueiden käytölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Rakentamisesta ei saisi aiheutua kenellekään enempää vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä. Laissa säädettäisiin erikseen myös saamelaiskulttuurin suojasta.

Sähköjohtoa ja siirtoputkea rakennettaessa olisi myös otettava huomioon asemakaava. Alueella, jolla on voimassa maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, sähköjohdon tai siirtoputken rakentaminen ei saa vaikeuttaa alueen käyttämistä voimassa olevassa kaavassa osoitettuun tarkoitukseen. Lunastuslupapäätöksessä on annettava hankkeesta aiheutuvien haittavaikutusten rajoittamiseksi tarpeelliset määräykset johtoreitistä, hankkeen toteuttamistavasta ja ajankohdasta sekä hankkeen vaikutusten tarkkailemisesta.

Talousvaliokunta pitää kansallisen lainsäädännön muutoksia yva-direktiivin täytäntönnäpön kannalta välttämättöminä. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota asiantuntijakuulemisessa esille nousseisiin sekä nyt ehdotettua sääntelyä että laajemminkin lupakäsittelyitä ja niiden yhteensovittamista koskeviin huolenaiheisiin.

Hallituksen esityksessä on todettu, ettei muutoksilla arvioida olevan vaikutusta hankkeiden tai lunastuslupamenettelyssä käsiteltävien asioiden määrään. Lupaharkintaan esitetyt muutokset lisäisivät kuitenkin työtä hakemuksen laatimisvaiheessa, lupamenettelyssä ja mahdollisesti muutoksenhakuvaiheessa. Tästä aiheutuvat kustannukset kohdistuisivat pääasiallisesti toiminnanharjoittajalle. Ehdotettujen säännösten ei ole kuitenkaan arvioitu lisäävän sanottavasti hankkeiden toteuttamiskustannuksia nykyisestä.

Ehdotetun sääntelyn mukaan sähköjohtoa ja siirtoputkea rakennettaessa on otettava huomioon asemakaava. Valiokunta pitää tärkeänä, että arvioitaessa sähköjohdon tai kaasuputken sijoittamista kiinnitetään huomiota asemakaavan keskeisten periaatteiden toteutumiseen sekä hankkeen edellyttämän alueen ja hankkeen vaikutusalueen käyttämiseen asemakaavassa osoitettuun käyttöön. Sääntely ei saa johtaa tilanteeseen, jossa yhteiskunnallisesti tai puhtaasti siirtymän kannalta merkittävä hanke voi estyä tai viivästyä esimerkiksi tilanteissa, joissa hankkeella olisi vain pieniä vaikutuksia asemakaavan toteuttamiseen. Valiokunta korostaa, että ehdotettu säännös mahdollistaa esimerkiksi voimajohtolinjan sijoittamisen asemakaavan aluevarausmerkinnästä ja kaavan määräyksestä riippumatta edellyttäen, että rakentaminen ei estäisi asemakaavan keskeisten periaatteiden ja tarkoituksen toteuttamista, kunnioittaen samalla kuntien valtaa päättää alueensa maankäytöstä.

Ehdotetun sääntelyn vaikutusten osalta keskeinen kritiikki koskee sen mahdollisia vaikutuksia lupamenettelyn keston. Samoin uhkana on nähty, että muutos jatkossa lisäisi lunastusluvista muutoksenhakutuomioistuimille jätettävien valitusten määrää sekä niissä käsiteltävien oikeuskysymysten laajuutta. Valiokunta toteaa, että esitetyt lupamääräykset ja jälkivalvonta voivat edellyttää toiminnanharjoittajilta uusia raportointivelvollisuuksia tai muita toimenpiteitä, jotka voivat aiheuttaa lisäkustannuksia.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää keskeisenä investointihankkeiden lupamenettelyiden laaja-alaista sujuvoittamista ja nopeuttamista ja korostaa lupakäsittelyn riittävän resur-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

soinnin, ohjeistuksen ja käsittelyn ennakoitavuuden merkitystä. Samalla varmistettaisiin, ettei esityksellä luoda kansallista sääntelytaakkaa yli EU-sääntelyn asettamien vaatimusten.

Talousvaliokunta pitää keskeisenä myös edistää toimivaa investointiympäristöä ja tasa-puolisia kilpailuedellytyksiä EU:n tasolla puhtaan siirtymän edellyttämien investointien turvaamiseksi. Valiokunta korostaa, että sääntelyn vaikutuksia, yhteensopivuutta edellä to-dettujen tavoitteiden kanssa sekä mahdollisia muutostarpeita on tarkoin seurattava ja arvi-oitava. Myös ely-keskukselle valvontatehtävään esitettyjen resurssien riittävyyttä on arvi-oitava. Nyt käsiteltävä sääntely ei ratkaise esimerkiksi korvausten tasoon liittyviä kysy-myksiä, jotka tulevat arvioitaviksi hallitusohjelmaan sisältyvien, lunastuskorvauksia kos-kevien uudistusten yhteydessä.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä hallitusohjelmaan kirjattua lunastuslain uudistamista omaisuudensuojaa vahvistavalla tavalla. Valiokunnan mielestä myös voimasiirtolinjojen lunastuksesta maksettavia korvauksia tulee parantaa hallitusohjelman mukaisesti, ja valio-kunta esittääkin eduskunnan hyväksyttäväksi tähän liittyvän lausumaehdotuksen.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta esittää pykälän 1 momentin säännöstä muutetta-vaksi siten, että saamelaisten kotiseutualueelle tai kolttala-alueelle sijoittuva tai vaikutuksel-taan sinne ulottuva hanke ei saisi olennaisesti heikentää saamelaisten oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan ja harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan ja kolttien elinolosuhteita tai mahdollisuuksia harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja kolttala-alueella. Pykälän 3 momentin sääntelyä esitetään täsmennettäväksi siten, että lupapäätöksessä ase-tetut määräykset voisivat liittyä vain merkittäviin haitallisiin vaikutuksiin ja että määräyk-set rajattaisiin välttämättömiin. Tarkoituksena on muun muassa välttää kansallista lisä-sääntelyä.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy yhden lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä eduskunnan käsiteltäväksi lunastuslain uudistuk-sen, jolla omaisuudensuojaa vahvistetaan muun muassa korottamalla lunastuskorvauk-sia.” Mietintöön sisältyy kaksi vastalauseita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Seuraavaksi edus-taja Meriluoto.

18.42 **Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen pääasiallisena tar-koituksena on ehkäistä eräiden sähköjohtojen sekä kaasun, öljyn ja kemikaalien siirtoput-kien rakentamisesta ympäristölle aiheutuvia haittoja. EU-komissio on asettanut Suomen rikkomusmenettelyyn, koska useita asiaa koskevan yva-direktiivin säännöksiä ei ole pantu asianmukaisesti täytäntöön. Puutteet koskevat muun muassa ympäristövaikutusten arvi-ointimenettelyä ja muutoksenhakua. Esitys on siten paitsi perusteltu myös välttämätön.

Talousvaliokunta kuitenkin heikentää mietinnössään hallituksen esitystä sekä saame-laisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumisen että ympäristön kannalta haitallisen toi-minnan rajoittamisen osalta. Kun hallituksen esityksessä säädetään, että saamelaisten ko-tiseutualueelle tai kolttala-alueelle sijoittuva tai vaikutuksiltaan sinne ulottuva hanke ei saa vähäistä suuremmassa määrin heikentää saamelaisten oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan ja harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan ja kolttien elinolosuhteita tai mahdolli-suuksia harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja kolttala-alueella, valiokun-nan enemmistön kannan mukaan tätä kynnystä nostetaan niin, että hanke ei saa olennaises-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

ti heikentää sanottuja oikeuksia. Tällainen heikennys alkuperäiskansa saamelaisten oikeuksiin ei ole perusteltu, emmekä siten voi sitä kannattaa.

Samalla tavalla valiokunnan enemmistön kanta heikentää hallituksen esityksen säätämää ympäristönsuojelun tasoa. Hallituksen esityksen mukaan lunastuslupapäätöksessä on annettava hankkeesta aiheutuvien haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi tarpeelliset määräykset johdon tai putken reitistä, hankkeen toteuttamistavasta ja ajankohdasta sekä hankkeen vaikutusten tarkkailemisesta. Talousvaliokunnan mietinnössä kynnystä lupamääräyksien antamiselle on nostettu niin, että merkittävien haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi on mahdollista antaa välttämättömät määräykset. Tämä vaikeuttaa luvitusviranomaisten työtä ja rajaa mahdollisuuksia antaa lupamääräyksiä, joilla hankkeiden haitallisia ympäristövaikutuksia rajoitetaan. Nämä heikennykset ovat perusteettomia ja haitallisia, ja ne tulee perua.

Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaiset muutosehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni.

18.45 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kuten valiokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuorosta ja itse asiassa äskeisestäkin puheenvuorosta tuli esille, tässä on siis kysymys yva-vaikutusten arviointia koskevan direktiivin kansallisesta toimeenpanosta, josta Suomi on kyllä saanut huomautuksia, että jo sikäli meidän täytyy saattaa tämä asia kuntoon ja voimaan. Pääpiirteissään haluan toki kiittää talousvaliokunnan työskentelyä tässä asiassa.

Ehkä tarkennus vielä tuohon edelliseen puheenvuoroon: alkuperäiskansan oikeuksiaan tähän asiaan liittyen ei ole itse asiassa koskaan aikaisemmin tällä tasolla säädelty. Joten se, että nyt myös siitä säädetään, on ehdottomasti parannus heidän oikeudelliseen asemaansa, ja se on perusteltua.

Mutta sitten tähän laajempaan kuvaan. Monilla ihmisillä menee ehkä sekaisin tämä kyseinen laki eli lunastuslupalaki ja sitten lunastuslaki. Haluankin kiittää talousvaliokunnan enemmistöä siitä, että saimme sinne tärkeän lausuman sitä ajatellen, kun hallitus sitten jossain vaiheessa tuo eduskunnan käsittelyyn myös tuon lunastuslain. Se on pitkään, jo siis 70-luvulla säädetty laki, ja vuosikymmenten myötä siihen on eittämättä jäänyt korvaustasoissa jäämää, joka ei ole enää tämän päivän tasoa vastaava. Ihmiset, keiden maiden kautta menee isoja siirtolinjoja tai pienempiä sähköjohtoja, voimalinjoja, joutuvat kyllä monesti lunastusmenettelyyn, ja korvaukset ovat erittäin pieniä. Joten pidän todella tarpeellisena, että nyt vihdoinkin tällä vaalikaudella tuo asia sitten toivottavasti tulevaisuudessa saadaan kuntoon. Joten se lausuma on kyllä paikallaan, ja siitä olen erittäin tyytyväinen.

Sen sijaan tähän liittyy yksi ongelma, jonka etenkin Kuntaliitto on ottanut esille, ja se liittyy tähän 4 §:ään. Sen sijaan, että asemakaavat ja sitä kautta kunnallinen itsehallinto olisi ainoastaan ”otettava huomioon”, teen vastalauseessa 2 olevan pykälämuutosesityksen tuohon 4 §:n 2 momenttiin. Keskustan mielestä näitä sähköjohtoja ja kaasun siirtoputkia ei saisi rakentaa asemakaavan vastaisesti. Tuo momentti jatkuu tuossa meidän vastalauseessamme 2 vielä hieman pidemmästi. Joten teen tämän vastalauseessa 2 olevan pykälämuutosesityksen.

Nämä piuhat ja linjat tietenkin voivat olla hyvin vaihtelevia, siis muutaman kilometrin mittaisia, pienempiä tuulivoimasta tulevia yhteyksiä tai valtavia satojen kilometrien mittaisia voimalinjoja. Joten siksi on tietenkin tärkeää, että tämä isompi, lunastuslakia koske-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

va kokonaisuudistus saataisiin tällä vaalikaudella aikaiseksi. Talousvaliokunta varmasti sitten perehtyy sen asian käsittelyyn ja odottaa sitä malttamattomana

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

18.48 **Lotta Hamari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle asian esittelystä. Vihreän energian luvitusten vauhdittaminen on tietysti tärkeä asia, mutta yhtä tärkeää on tietysti arvioida hankkeiden ympäristölle aiheuttamia haittoja.

Valiokunnan mietintö on muuten hyvä, mutta se valitettavasti heikentää hallituksen esitystä saamelaisten oikeuksien osalta sekä ympäristönsuojelun tasoa. Siten kannatan edustaja Meriluodon esittämää vasemmistoliiton esitystä eli vastalauseen 1 mukaisia muutossehdotuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

18.48 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustan tekemä vastalause tähän asiaan on erittäin hyvä ja perusteltu, ja sitä lämpimästi kannatan. Totean vielä lisäksi sen, että edustaja Kulmunin esittämä perustelu siitä, että asemakaava-alueella pitäisi noudattaa sitä eikä mennä ohittamaan jotakin kunnan yhteisesti tekemää päätöstä siitä, miten omaa aluetta kehitetään, on ihan tervetullut muutos, ja ajatus on todella hyvä. Toivoisin, että se toteutuisi.

Toinen asia sitten on tämä oikeudenmukaisten korvausten saaminen esimerkiksi sähkölinja-alueilta. Tiedän kotikunnastani yhden tapauksen, jossa yhden samaisen tilan kohdalle sattui kaksi suurjännitelinjaa, ja kun on kysymyksessä pieni tilallinen, niin iso osa hänen tilansa maasta jäi alle, kun uusi sadan kilovoltin linja rakennettiin taas sen saman maanomistajan tilan yli. Hän menetti suurimman osan tilansa metsätuotosta, kun se hakattiin tietenkin aukeaksi, ja korvaus, mikä siitä tulee, on lähinnä muodollinen. Onneksi näihin on tulossa parannusta. Mutta toivoisin, että tulevina vuosina, kun rakennetaan esimerkiksi tuulivoimaa, tästä päästäisiin pikkuisen pidemmälle, sillä tänä päivänä tuulivoiman rakentajilla, jotka lunastavat niitä johtokatuja siitä voimalaitokselta sinne valtakunnan jakeluverkkoon, korvaukset ovat lähinnä muodollisia.

Meillä puhutaan tässä kaupungissa ja tässä talossa hyvin paljon tästä metsäkadosta. Metsäkatoa ei maaseutukunnissa esiinny missään muualla kuin näissä tämmöisissä, joissa rakennetaan näitä johtokatuja esimerkiksi tuulivoiman rakentamisen takia. Siellä on sitä metsäkatoa, mutta täällähän se metsäkato tarkoittaa sitä, että rakennetaan johonkin muuhun tarkoitukseen ja se on ikuisesti menetetty se alue sitten metsämaasta.

Keskustan tekemä esitys tässä vastalauseessa tässä asiassa on hyvä, ja sitä lämpimästi kannatan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kangas.

18.50 **Antti Kangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitän talousvaliokunnan puheenjohtajaa erittäin asiantuntevasta esittelystä. Talousvaliokunnan mietintö aiheesta on mielestäni erittäin perusteltu ja hyvä.

En voi jakaa vasemmistoliiton huolta saamelaisten oikeuksista. Aiemmin tätä saamelaisasiaa ei oltu huomioitu lainkaan, ja nyt se siellä huomioidaan. Meidän täytyy muistaa

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

se, että saamelaisten oikeudet ovat tärkeitä, mutta saamelaisalueesta ei tietääkseni Suomen laissa ole kuitenkaan tehty ulkoilmamuseota, mitä nyt kaikesta päätellen oppositiopuolueet joka lakivalmistelussa haluavat tehdä.

Lisäksi muistuttaisin vasemmistoa siitä, että kaikki rakentaminen sisältää ympäristövaikutuksia, kaikissa rakennushankkeissa on haitallisia ympäristövaikutuksia. Se on aivan sama, mitä rakennetaan, niin aina tulee vähäistä merkittävämpää haittaa ympäristölle. Se, kuinka se lakiteknisesti sanotaan, on toinen asia, mutta käytäntö on tämä.

Tämä muutos oli välttämätön vuonna 2019 annetun rikkomusmenettelyn johdosta. Meillä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin säätää tämä laki, ja sen sisältö on kuitenkin olennainen parannus entiseen, joten tuen mietinnön sisältöä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

18.52 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan lämpimästi edustaja Kulmunin vastalause-esitystä.

Ihmettelen sitä, että kun perussuomalaiset maakunnissa ovat antaneet ymmärtää, että he ovat niittenkin kansalaisten puolella, jotka tuulivoiman haitat näkevät, niin nyt edes kuntien asemakaavoituksella, kuntien yhteisellä päätöksellä, ei olisi mitään merkitystä siinä, miten siirtolinjat sijoitetaan. Se on hyvä, jos mennään enempi kohti maakaapelointia, mutta nämähän ovat juuri niitä asioita, mitä kaavapäätöksissä voidaan määrittää, ja jos kunnilla ei enää ole mahdollisuutta tehdä tällaisia, niin me mennään sillä vanhalla siirtolinjakäytännöllä, joka on sieltä vuosikymmenten takaa, jolloin lunastuskorvaukset ovat muutamia satoja euroja hehtaarilta. Jokainen teistä voi kuvitella, että jos teillä on kaupungissa hehtaarin tontti ja joku pakkolunastaisi sen muutamalla satasella, niin miltä tuntuisi — ihan järkyttävää omaisuuden ryöstöä. Tämä on perua siltä ajalta, kun ihmiset halusivat sähkön kotihinsa. He olivat valmiita antamaan linjan pohjat ilman edestä, jopa toivat omat puut metsästä, että ne sähköt sinne saatiin. Mutta nythän on kyse ylikansallisista yhtiöistä, jotka tahkoavat miljardivoittoja näistä tuulivoimapuistoista. Se olisi oikein ja kohtuullista, että paikalliset voisivat vaikuttaa.

Ja toivon myöskin, että jossain vaiheessa tulee se teidän lupaamanne tuulivoimalaki, jossa sitten näitä korvauksia asianmukaisesti käsitellään. Pelkällä lunastuslain muutoksella, 10 tai 20 prosenttia näihin hintoihin, kun siellä ei juuri kasvuarvoakaan metsästä huomioida, ei ole mitään merkitystä, vaan sillä, että siitä olisi erillissopimukset, aivan kuten tuulipuistoalueilta. Tämä vähentäisi paljon sitä epäluottamusta, mitä tuulivoimaa kohtaan maaseudulla on, ja välttyttäisiin myös ristiriidoilta.

Muutoin laki on oikein hyvä, mutta kannatan tätä edustaja Kulmunin esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vestman.

18.54 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitos talousvaliokunnan puheenjohtajalle asian eli mietinnön esittelystä.

Tässä ollaan siis muuttamassa lunastuslupalakia siten, että sillä vastataan siihen komission tulkintaan, mitä yva-direktiivi vaatii ja jonka itse asiassa edellinen hallitus on ymmärtääkseni hyväksynyt. Tämä laki on edellisen hallituksen häntiä. Direktiivin sääntely siis edellyttäisi sitä, että luvassa on voitava antaa ympäristöä koskevia määräyksiä. Suomessa

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

on nyt valittu tavaksi nämä velvoitteet toteuttaa siten, että tämä määräystenantomahdollisuus tuodaan tuonne lunastuslupalakiin.

Kuten edellisistä puheenvuoroista on käynyt ilmi, niin talousvaliokunta teki tärkeitä muutoksia siihen hallituksen esitykseen, eli itse asiassa alun perin Marinin hallituksen esitykseen, joka täällä eduskunnassa viime kauden lopussa pääsi raukeamaan. Nämä muutokset ovat tärkeitä sen takia, että emme tietenkään halua aiheuttaa ylimääräistä hallinnollista taakkaa, joka mahdollisesti sitten vaikeuttaisi näitä puhtaan energian investointeja.

Nämä kolme tärkeitä muutosta, joita talousvaliokunta tuonne lakiesitykseen esittää, ovat ensinnäkin tosiaan se, että lupaehdot rajoitettaisiin näihin merkittäviin, haitallisiin ympäristövaikutuksiin, eli se yva-direktiivin minimitaso täytetään. Toiseksi nämä lupaehdot rajoitetaan välttämättömiin lupaehtoihin. Kolmanneksi tosiaan muutos suhteessa hallituksen esitykseen tulisi siihen, että saamelaiden oikeuksia koskevaa säännöstä täsmennetään koskemaan nimenomaan hankkeita, jotka voisivat olennaisesti heikentää saamelaiden ja kolttien oikeuksia. Kuten monista edellisistä puheenvuoroista on käynyt ilmi, tämä saamelaisoikeuksia koskeva säännös on siis parannus nykytilaan, ei lainkaan heikennys, kuten tuossa joku edustaja taisi aivan virheellisesti väittää.

Haluan myös korjata sitä edustajan edellä esittämää väitettä, jonka mukaan tämä laki ajaisi suoraan asemakaavan yli ja sen kunnan tahtotilan yli. Tämähän ei pidä paikkaansa. Tässä valiokunnan mietinnön mukaisessa pykälämuotoilussa sanotaan, että ”sähköjohtoja ja siirtoputkea rakennettaessa on otettava huomioon asemakaava” — on otettava huomioon. Se on tällaisessa oikeusharkintaisessa muodossa, ja nähdäkseni se kyllä kunnan itsehallintoa turvaa.

Lopuksi vielä kiinnitän huomiota siihen valiokunnan lausumaesitykseen, jossa tuetaan hallitusohjelman kirjausta siitä, että lunastuskorvauksia korotetaan. On todella aika siihen, että Suomessa ruvetaan suojaamaan omaisuutta tehokkaammin ja siirrytään täyden korvauksen menettelyyn. Ja on todella hienoa, että keskustan edustajat täällä tälle hallitusohjelman linjaukselle antavat tukensa. Kuten edustaja Kulmuni aivan oikein kuvasi, niin lunastuslaki on vanhentunut näiden korvausten määräysperusteiden osalta. Tämä laki on todella sieltä 70-luvulta ja vaatii päivitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako edustaja Meriluoto käyttää vastauspuheenvuoron tähän?

18.58 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vain.

Se hyvä puoli on, kun kirjoittaa omat puheensa joskus etukäteen, niin ei tarvitse edes videolta tarkistaa, mitä on sanonut. Eli toisin kuin edustaja sanoi, niin en väittänyt, että tulisi heikennyksiä nykytilanteeseen, vaan sanoin, että talousvaliokunta heikentää mietinnössään hallituksen esitystä. Ja näinhän tässä nyt näiden lukemieni perusteiden perusteella on tapahtumassa suhteessa saamelaiden oikeuksiin ja ympäristön kannalta haitallisen toiminnan rajoittamisen osalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kangas.

18.58 **Antti Kangas ps:** Kiitos, rouva puhemies! Olisin halunnut tähdentää sellaista asiaa, mikä keskustan riveistä tuli, että asemakaavalla tulisi voida ohjailla johtokäytävien sijain-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

tia. Meidän kaikkien tässä salissa tulisi tietää se, että kaikkia johtokäytäviä ei voida asemakaavoituksella säätää. Siitä tulisi äärimmäisen raskas menettely. Se, että laki velvoittaa ottamaan huomioon asemakaavan, on hyvin painokas ja velvoittava mietintö. Se luo painetta ottaa se asia huomioon. Mikäli me vaadittaisiin sitä, että asemakaavalla säädettäisiin johtokäytävien määrä, se lisäisi valtavasti byrokratiaa, valtavasti hallinnollista taakkaa, valtavasti kustannuksia ja hidastaisi luvitusta.

Lisäksi haluaisin tähdentää sitä, että tämä ei ole lunastuslain uudistus. Tämä on lunastuslupalain uudistus. Nämä termit menevät keskustelussa hyvin usein sekaisin, ja on erittäin tärkeää — mihin talousvaliokuntakin otti kantaa — että lunastuslaki itsessään uudistetaan mahdollisimman pian. Mutta se ei ole tämä laki. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni.

19.00 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Perustelen vielä hetken tätä meidän vastalauseessa 2 olevaa pykälämuutosesitystämme ja miksi sen tein, koska kyllä keskustassa tämä asia nähdään nyt ennen kaikkea kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta. Onhan tietenkin hieman erikoista, että se lausunnoilla ollut versio oli siis sen kaltainen, jossa tosiaan sanottiin, että sähköjohtojen ja kaasun siirtoputkea ”ei saa rakentaa asemakaavan vastaisesti”, mutta sitten kuitenkin eduskuntaan tuli versio, jossa tämä on muuttunut muotoon, että ”on otettava huomioon asemakaava”. Joku voi pitää tätä ajatusta semanttisesti pieneenä, mutta kyllä minusta sillä on kansanvallan ja kunnallisen itsehallinnon ja lähidemokratian periaatteiden näkökulmasta aika isokin merkitys. Jos todella kävisi niin, että kunta ja valtio ajautuisivat konfliktiin siitä asiasta, että no, saako jotakin siirtoyhtiötä tai -linjaa miten rakentaa, ja jos kunta olisi asiasta eri mieltä, niin valtioneuvostolla olisi siis mahdollisuus kunnan mielipiteistä huolimatta rakentaa se, jos se ei kuitenkaan sotisi perustavanlaatuisella tavalla sitä asemakaavaa vastaan. Teoriassa ilman tätä keskustan muutosesityksen menestymistä tässä nykyisessä talousvaliokunnan enemmistön mallissa kunta tulisi jyrättyä valtion toimesta, ja en voi tietenkään pitää sitä lähidemokratian kannalta ollenkaan hyvänä ja kunnallisen itsehallinnon kannalta perusteltuna.

Lisäksi kannattaa muistaa, että meillä on olemassa myös vastaavan kaltaista lainsäädäntöä. Meillä esimerkiksi maanteihin liittyen asemakaavan vastaisesti ei saa rakentaa ilman kunnan suostumusta, energialaitoksia ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti, joten minun mielestäni tämä olisi ollut kyllä loogista ja kronologista tehdä vähän samalla periaatteella kuin esimerkiksi siihen saamelaiskohtaan teimme tämän muutoksen, että ”ei saa olennaisesti heikentää”, koska se on se sama logiikka, mikä on vaikkapa kaivoslaissa olemassa.

Pidän kyllä tavattoman tärkeänä, että myös Ylä-Lapissa ja saamelaisten kotiseutualueella on olemassa hyvät siirtoyhteydet ja on olemassa sähköä, koska sitä tarvitsevat nykypäivän arkielämässä aivan kaikki, myös perinteisten elinkeinojen harjoittajat.

Joten siksi halusin käyttää vielä tämän toisen puheenvuoron perustellakseni tätä meidän vastalauseessa 2 olevaa pykälämuutosesitystä, koska minusta se turvaisi kunnallisen itsehallinnon paremmin kuin nyt tämä talousvaliokunnan enemmistön esittämä kanta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Hamari.

19.02 **Lotta Hamari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Sen verran myös vastaan edustaja Vestmanin puheenvuoroon, että hallituksen esitykseen on tullut heikennys, vaikka esitys

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

sinänsä on parannus. Hallituksen esitys on perusteltu ja tervetullut, ja mietinnöstähän pääsääntöisesti olimme samaa mieltä. — Että ainoastaan tämä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Vestman.

19.03 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Hamari, tästä rehellisestä puheenvuorosta. Juuri näin, tämä lakiesitys on parannus alkuperäiskansan oikeuksiin suhteessa nykyiseen oikeustilaan. Se on riidattomasti näin.

Puhemies! Tämä lakiesitys on minun mielestäni tyyppitilanne siitä, että kun Suomessa näitä EU-direktiivien velvoitteita pannaan täytäntöön, niin sinne aina laitetaan jotain Suomi-lisää. Tähän on havahduttu jo edellisellä kaudella, ja meillä on tuolla talousvaliokunnassa muitakin lakiesityksiä käsittelyssä, joissa on samantyyppistä ongelmaa — siis että hallituksen esityksessä sanotaan alun perin, että tämä laki on säädettävä, koska direktiivi velvoittaa, ja sitten, kun sitä asiaa ruvetaan siellä valiokunnassa tutkimaan, niin havaitaan, että itse asiassa tässä ollaan menty yli sen, mitä direktiivi minimissään edellyttää. Ajattelen, että tämä on semmoinen suomalaista lainvalmistelua vaivaava piirre, joka olisi hyvä korjata. Ei meidän ehdoin tahdoin tarvitse EU-velvoitteita implementoitaessa laittaa sinne tällaista Suomi-lisää, joka sitten näyttyy meidän yrityksille, elinkeinoelämälle, ylimääräisenä hallinnollisena taakkana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja edustaja Kalmari.

19.04 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! On tilanteita, joissa tätä lunastuslupalakia tullaan käyttämään hyödyksi siinä, että tehdään ihan tuulivoimayhtiökohtaisesti linjoja, jotka pirstovat metsälöitä, sen sijaan, että kunnat asemakaavoituksella halutessaan — ei pakosta, mutta halutessaan — voisivat ohjata siihen, että vierekkäiset tuulipuistot joutuisivat tekemään vain yhden siirtolinjan, koska se on tarkoituksenmukaista metsäkadon vähentämiseksi mutta myöskin maanomistajien näkökulmasta. Nyt tätä asiaa ei välttämättä voi hyväksikäyttää, kun pitää vain huomioonottaa. Minulla henkilökohtaisesti on sellainen tunne, että tässä nyt ministeri Mykkänen — ideologiallaan siitä, että pitää olla tällainen ohituskaista, jossa perämetsien ihmisiä ei kuulla eikä kuunnella, että saadaan sitä tuulivoimaa — käveli perussuomalaisten näkemyksen yli, tai sitten perussuomalaisten näkemys on muuttunut hyvin paljon siitä, mikä se oli ennen vaalia, ja nyt näkemys on toisenlainen. Mutta toivon, että lunastuslaissa sitten kuitenkin, ja siinä tuulivoimalaissa, joka korvaisi näiden siirtolinjojen alusasiat, asia huomioidaan vähän paremmin, jos se ohituskaistalla nyt joka tapauksessa tulee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kangas.

19.06 Antti Kangas ps: Kiitos, rouva puhemies! Vastaan edustaja Kalmarin ajatukseen siitä, että kunnat voisivat kaavoituksella määrittää siirtolinjojen paikan. Mikäli jokainen kunta kaavoittaisi omanlaisensa kaavan ja ohjaisi sillä siirtolinjan paikan, tultaisiin jossain vaiheessa siihen tilanteeseen, että tässä maassa ei voitaisi rakentaa ollenkaan siirtolinjoja. Se lisäisi valtavasti hallinnollista taakkaa, ja siihen me ei pyritä.

Ja siihen, onko kanta perussuomalaisilla muuttunut linjarakentamisen suhteen: niin ei, kanta ei ole muuttunut miksiäkään, mutta joku realismi tässä on pidettävä. Allekirjoittanut

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

on kyllä kokemusasiantuntija linjarakentamisen osalta. Pelloillani menee 2×400 kilovoltin linja ja 1×110 kilovoltin linja, joten asia on hyvin tuttu, mutta haluan pitää arki-realismien mukana tässä lainvalmistelussa. Tällainen sitova, kuntien tekemä kaavoitus halvaannuttaisi koko linjarakentamisen, eikä se poista sitä, että meillä on tarve tuulivoimalaille ja meillä on tarve lunastuslain uudistukselle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Vestman.

19.07 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on toistuvasti viitattu tuulivoimaloiden tarvitsemiin siirtoyhteyksiin, mutta nyt on kyllä tärkeää huomata, että tässä asiassahan on kysymys muustakin. Tässähän on kysymys kaikista vähintään 220 kilovoltin johdoista, eli tämä siis koskee myös koko Suomen kantaverkon rakentamista. Ja me kaikki ymmärretään, että sitä kantaverkkoa, näitä siirtolinjoja, pitää pystyä Suomessa johonkin rakentamaan, jotta turvataan sähkönsaanti joka kolkkaan Suomessa. On tärkeää, että sitä kunnallista itsehallintoa kunnioitetaan ja sitä asemakaavaa otetaan huomioon, ja se on otettava huomioon, kuten nyt esitetään. Mutta toisaalta ajattelen, että silloin, kun tämä yleisen tarpeen vaatimus täyttyy, ei ole perusteita sille, että se asemakaava muodostaa aivan ehdotonta estettä tällaisen kantaverkon rakentumiselle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni.

19.08 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä vastata siihen täällä keskustelussa tulleeeseen asiaan, että se tekisi jotenkin meidän sähkölinjojen siirtoyhteyksien rakentamisesta tavattoman monimutkaista ja vaikeaa ja hallinnollisesti sirpaleista, jos näitä kuntien asemakaavoja täytyisikin noudattaa.

Siis kyllähän jo nykypäivänäkin kunnat neuvottelevat paikallisesti ely-keskusten kanssa, mistä nämä mahdolliset yhteydet olisi syytä laittaa, ja varmasti suuri osa niistä menee ihan hyvässä yhteisymmärryksessä, mistä on järkevää laittaa. Mutta kuitenkin kun me tiedämme, että näitten sähkölinjojen siirtoyhteyksien rakentaminen on itse asiassa yksi kaikista suurin metsäkadon aiheuttaja, ja olemme vaikkapa tässä omassa vastalauseessamme ottaneet kantaa siihen, että näitä pitäisi suunnitella myös paremmin ja pidemmällä aikavälillä, niin kyllä minä pidän erittäin ongelmallisena, että kun kunnille kuitenkin on säädetty itsehallinto ja heillä on myös kaavamonopoli, niin sitten tulee korkeampi instanssi valtioneuvoston ja valtion tasolta, ja kaikissa asioissa, liittyen nyt vaikkapa tähän asemakaavaan, päätöksiä ei tarvitsisikaan noudattaa.

Minusta se on aika periaatteellinen asia, vaikka joku voi pitää sitä semantiikkana, että saako tehdä asemakaavan vastaisesti vai onko se ainoastaan otettava huomioon. Mutta kyllä kunnallisen itsehallinnon kannalta — ja sen kannalta, että ihmiset kuitenkin haluavat vaikuttaa sen oman lähiympäristönsä asioihin ja että he varmasti paikallisesti tietävät paljon paremmin, mistä niiden piuhojen pitäisi heidän mielestään mennä — se debatti on minusta syytä käydä siellä paikallisella tasolla. Kyllä tietenkin kaikki suomalaiset haluavat sähköä, ja myös kunnissa ihmiset sen ymmärtävät.

Minusta se, että kunnallista itsehallintoa ja asemakaavoja kunnioitettaisiin siten, että asemakaavan vastaisesti ei saa näitä yhteyksiä tehdä, ei kyllä tekisi tästä mitenkään hallinnollisesti sirpaleista tai monimutkaistakaan, vaan se ainoastaan korostaisi sitä paikallista päätöksentekovaltaa ja myös vastuuta.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Vestman.

19.10 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kulmunin puheenvuorosta ei muodostunut kovin oikeellinen kuva siitä, mitkä ne edellytykset tälle lunastukselle ylipääntään ovat. Kysymyshän ei ole siitä, että valtioneuvosto voisi vain jostain ylhäältä käsin tulla päättämään, mihin haluaa niitä johtoja rakennettavan. Edellytyksenä on aina tämä yleinen tarve, ja se on oikeusharkintaa, se ei ole jotakin valtioneuvoston vapaata tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Sitä on jo sidottu. Tämä on korkea kynnyks, jonka jo täytyy täytyä, jotta ylipääntään se lunastus olisi mahdollinen. Kun vielä tässä esityksessä on sitten vaadittu, että on otettava huomioon vieläpä se asemakaava, niin kyllä tässä todella sitä kunnallista itsehallintoa ja kunnan kaavoitusmonopolia turvataan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Kulmuni.

19.11 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, voi olla, että ajattelen tätä enemmän periaatteellisella tasolla kuin edellinen puhuja tässä, mutta se on kyllä ihan taivahan tosi, että se meidän vastalauseessa oleva esityksemme on toki kunnallista itsehallintoa enemmän puolustava — elikkä ei asemakaavan vastaisesti. Ymmärrän, että hallitus on ottanut lausuntokierroksen jälkeen jostain syystä tämän, että ainoastaan on ”otettava huomioon” asemakaava. Näissä on vissi ero. Se, että tuon tämän vastalauseeseen ja siihen liittyvän problematiikan esille, ei kyllä varmasti ole asian vääristelyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten vielä edustaja Kalmari.

19.12 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan konkreettinen esimerkki lyhyesti: Kyyjärvellä on päätetty, että saadakseen tuulivoimaluvan myös siirtolinjat on vedettävä maakaapelilla. Tuulivoimayhtiöllä totta kai aina on oikeusperusta siltä osin selvä, että jos tuulipuisto rakennetaan, niin se siirtolinjat täytyy jostakin antaa, mutta on aivan eri asia, joutuuko se tuulivoimayhtiö toimimaan näin vai pitääkö sen ottaa huomioon, että olisi kiva rakentaa maakaapeli, mutta tehdään sitten toisella lailla, koska se on halvempaa niin.

Tämäntyyppisistä asioista on kyse, että annettaisiin sille lähidemokratialle mahdollisuus. Ei näitä ihan huvikseen tehdä. Näistä tuulivoimapuistoista tulee valtavat voitot, ja mielestäni silloin meidän kannattaisi jättää se raha maakuntiin, alueille, mitä siitä on mahdollista jäädä. Itse asiassa monet maat rahoittavat myös kantaverkkojen rakentamista, tai tuulivoimayhtiöt osallistuvat kantaverkkojen rakentamiseen. Eikö näidenkin osalta olisi järkevää, että ei toimittaisi kuten kehitysmaissa, että paikalliset eivät saa kuin haittoja ja voitot menevät muualle? Mielestäni kannattaisi toimia täysin toisella tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Vestman.

19.14 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Se, mistä edellisten puhujien kanssa olemme varmasti samaa mieltä, on se, että niitä korvauksia pitää kerta kaikkiaan korottaa. Tässä hallituksella on hyvin vahva tahtotila, ja asia on selkeästi linjattu hallitusohjelmaan, että lunastuslakia tullaan uudistamaan siten, että se paremmin turvaa omaisuudensuojaa. Valiokuntahan on tässä mietinnössään todennut, että valiokunnan mielestä myös voiman-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

siirtolinjojen lunastuksesta maksettavia korvauksia tulee parantaa hallitusohjelman mukaisesti.

Haluan edelleenkin tästä vielä keskustan edustajia kiittää, että tälle linjalle löytyy yhteistä tukea, ja kun se esitys tänne eduskuntaan saadaan, niin todella mieluusti se tuolla talousvaliokunnassa käsitellään, kuten edustaja Kulmuni aiemmin totesi.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2024 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 34/2023 vp
Toimenpidealoite TPA 24/2023 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 8/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 8/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelua, edustaja Sarkkinen.

Keskustelu

19.15 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen budjetissa pienituloisilta leikataan ja suurituloisille jaetaan uusia veroetuja. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus kasvaa, ja köyhyys lisääntyy. Vasemmistoliitto ei voi hyväksyä näitä valintoja. Veroaste laskee tulevina vuosina merkittävästi, ja hallitus antaa veroasteen laskea. Hallituksen verolinja johtaa paitsi valtion velkaantumisen kasvuun myös eriarvoisuuden kasvuun sekä verotuksen ympäristöohjauksen heikkenemiseen.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton vaihtoehdossa suomalaisten enemmistön käteen jäävät tulot kasvavat, vaikka tuloveroasteikkoa ei kevennetä hallituksen esityksen tavoin, sillä peruisimme niin sanotun kiky-sopimuksen mukaiset sosiaalivakuutusmaksumuutokset, jotka siirsivät maksurasitusta työnantajilta työntekijöille. Sosiaalivakuutusmaksujen muutosten vastapainoksi ja valtiontalouden vahvistamiseksi vasemmistoliiton vaihtoehdossa jätetään tuloveroasteikon indeksikorotukset tekemättä, mikä vahvistaa julkista taloutta sadoilla miljoonilla euroilla. Myös ylin veroluokka pysyy esityksessämme vuoden 2023 mukaisena, eli peruisimme hallituksen niin sanotun solidaarisuusveron alarajan noston myötä tekemän kymmenien miljoonien eurojen veroalennuksen suurituloisimmille. Perusvähennystä vaihtoehdossamme kevennetään hallituksen esityksen mukaisesti pienituloisten ostovoiman parantamiseksi. Sen sijaan työtulovähennyksen muutokset perutaan.

Arvoisa puhemies! Emme näe perusteltuna jatkaa kotitalousvähennyksen korotettua tasoa. Kotitalousvähennys on pääasiassa hyvätuloisille kohdistuva kansantaloudellisesti melko tehoton verotuki. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa kotitalousvähennystä kohtuullistetaan palauttamalla sen ehdot vuoden 2020 mallin mukaiseksi. Vähennystä voi jatkossa käyttää kuitenkin myös fysioterapiaan ja toimintaterapiaan, kuten hallitus esittää. Vasemmistoliitto peruisi hallituksen esitykseen sisältyvän asunnon ja työpaikan välisiä työmatka-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

kustannuksia koskevan vähennyksen omavastuun korotuksen 750 eurosta 900 euroon. Matkakulujen omavastuuosuuden korotus nostaa työmatkaliikkumisen kustannuksia ja vähentää erityisesti pienituloisten työssäkäynnin kannusteita.

Arvoisa puhemies! Edellä olevalla perusteella esitän vasemmistoliiton vastalauseen 4 mukaiset pykälämuutosesitykset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

19.17 **Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! Kannatan tätä edustaja Sarkkisen erinomaista esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joonas.

19.18 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on ensi vuoden tuloveroasteikot ja niihin liittyvä muu lainsäädäntökokonaisuus. Erittäin laaja paketti, joka varmasti montaa veronmaksajaa kiinnostaa, miten ensi vuoden osalta tuloveroasteikot määrätään. Tässä kokonaisuudessa olisi mahdollisuus käsitellä monia asioita, mutta keskityn nyt omassa puheenvuorossani vain niihin kokonaisuuksiin, joista olemme tuloveroasteikkojen osalta hallituksen kanssa eri mieltä.

Ensimmäinen liittyy verotuksen indeksitarkistuksiin. Toisin kuin hallitus, sosiaalidemokraatit esittävät, että verotuksen indeksitarkistukset tehdään ensi vuonna täysimääräisesti. Emmekä hyväksy sitä, että sosiaaliturvamaksujen muutosten johdosta hallitus pienentää palkansaajille kohdistuvaa indeksitarkistusta, kun taas vastaavasti työnantajat saavat vastaavan sosiaaliturvamaksujen alennuksen täysimääräisenä. Tällainen periaatteellinen kysymys: kun molemmat osapuolet maksuja maksavat, niin on täysin kohtuutonta ja väärin, jos vain toiselta osapuolelta lähdetään leikkaamaan se hyöty maksualennuksista pois. Näiden täysimääräisten indeksitarkistusten vaikutuksena kaikkien palkansaajien ja varsinkin pieni- ja keskituloisten palkansaajien ja eläkeläisten verotus sosiaalidemokraattien vaihtoehdossa kevenee ensi vuonna enemmän kuin hallituksen vaihtoehdossa.

Samoin, arvoisa puhemies, esitämme, että solidaarisuusveron alaraja pidetään nykyisellä tasolla. Emme siis olisi nostamassa solidaarisuusveron alarajaa toisin kuin hallitus. On täysin kohtuutonta, että tilanteessa, jossa julkinen talous on kymmenien miljardien alijäämäkierteessä, hallitus tekee samalla mittavia säästöjä pienituloisten henkilöiden toimeentuloon jopa sadoilla euroilla kuukaudessa ja lähettäisiin samanaikaisesti keventämään sellaisten henkilöiden verotusta, jotka tienaa merkittävästi enemmän kuin keskituloinen henkilö. Varsin irvokasta tämä on siinä mielessä, että todella hallituksen politiikalla suurimmat veronalennukset kohdistuvat henkilöihin, jotka tienaa 14 000 euroa kuukaudessa. Mielestämme on väärä talouden hetki siihen, että pääministerin tuloluokassa oleville henkilöille tehdään veronkevennyksiä. Senpä takia pitäisimme solidaarisuusveron alarajan nykyisellään.

Kolmas huomio, arvoisa puhemies, josta olemme erityisen paljon eri mieltä hallituksen kanssa, liittyy asunnon ja työpaikan välisiin matkakustannuksiin ja niiden verovähennykelpoisuuteen. Edellinen hallitus laski matkakuluvähennyksen omavastuuta ja toisaalta nosti enimmäismäärää juuri sen takia, että pystyttäisiin kompensoimaan kallistuneita liikkumisen kustannuksia varsinkin heille, jotka joutuvat työn perässä liikkumaan pitkiä matkoja. Mielestämme olisi oikeudenmukaista, että samalla linjalla jatkettaisiin nykyäänkin.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Senpä takia pitäisimme sekä omavastuun että ylärajan ennallaan myös matkakuluvähennyksen osalta, mikä johtaisi siihen, että työn perässä liikkuminen SDP:n vaihtoehdossa on edullisempaa kuin hallituksen vaihtoehdossa ja sitä kautta tukee varmasti työn vastaanottamista myös pidemmän matkan päästä.

Arvoisa puhemies! Irvokkaintahan tässä tilanteessa on juuri se, että kun hallitus samalla suunnittelee keventävänsä polttoaineveroa mutta nostaa matkakustannuksia, niin yhteisvaikutuksena todella tässä yhtälössä pitkää työmatkaa ajava häviää, [Anne Kalmari: Järkyttävää!] mikä on mielestämme täysin väärää politiikkaa tässä ajassa.

Senpä takia, arvoisa puhemies, teen vastalauseemme mukaiset pykälämuutosehdotukset, jotka liittyvät juuri siihen, että indeksitarkistukset tehdään täysimääräisinä, jolloin pieni- ja keskituloiset palkansaajat ja eläkeläiset saavat enemmän käteen kuin hallituksen vaihtoehdossa. Solidaarisuusveron alaraja pidetään ennallaan, sillä nyt ei ole oikea aika keventää suurituloisten verotusta. Kolmanneksi asunnon ja työpaikan välisistä matkakustannuksista korvattaisiin nykyisellään, jolloin nimenomaan liikkuminen työn perässä olisi edullisempaa kuin hallituksen vaihtoehdossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

19.22 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Räsänenin äsken tekemiä ehdotuksia. Muutama sananen vielä tähän perustelujen taustaksi.

Minulla on edessäni tässä budjettikirjan sivut 38 ja 39, joissa on taulukkomuodossa kaikki meidän verotulot, jotka yhteensä ensi vuodelle ovat 66,8 miljardia euroa. Näistähän kaksi suurinta menolajia, toisaalta ansio- ja pääomatulovero ja sitten toisaalta arvonlisävero, muodostavat käytännössä melkein 50 miljardia euroa. Tämä ansio- ja pääomatuloverojen osuus on täällä 26,6 miljardia ja arvonlisäverot ovat 22,6 miljardia euroa. Ja edelleen tuo pääoma- ja ansiotuloverojen osuus jakaantuu niin, että progressiivinen tulovero on siitä 21,8 miljardia ja pääomatuloveron arvio 3,8 miljardia euroa ja yleisradiovero 551 miljoonaa euroa. Tässä ihan näitä peruslukuja. Eli olemme täällä todella tärkeiden, perustavaa laatua olevien budjettiasioiden kanssa nyt tekemisissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö.

19.24 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Haitoilla tulee olla hinta ja työn tekemisen kannattavaa. Siksi Suomessa tulisi käynnistää vihreä verouudistus, jolla vauhditetaan vihreää siirtymää ja kiertotaloutta, vahvistetaan julkista taloutta ja tuottavuutta sekä parannetaan ympäristön tilaa. Vihreässä verouudistuksessa verotetaan kevyemmin työn tekemistä ja teettämistä ja vastaavasti ankarammin haittoja, kuten ympäristön tarvelemistä ja luonnonvarojen ylikulutusta. Samassa yhteydessä me vihreät poistaisimme asteittain elinkeinoelämän murrosta hidastavat ja kilpailua vääristävät ympäristölle haitalliset tuet. Osana tätä vihreätä verouudistusta me keventäisimme ansiotuloverotusta jo ensi vuonna noin 200 miljoonaa euroa enemmän kuin Orpon hallitus. Kohdentaisimme nämä veronkevennykset lapsiperheköyhyyttä vähentävällä ja työllisyyttä edistävällä tavalla, siis oikeudenmukaisemmin kuin hallitus omansa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on valinnut toisenlaisen tien. Tästä kyvyttömyydestä uudistaa verotusta kärsivät niin ympäristö kuin talouskin. Hallituksen tulopolitiikka on suorastaan höveliä. Veropohja hapertuu miljardeilla, kun hallitus antaa kokonaisveroasteen las-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

kea, ja tästä johtuen julkisen talouden velkaantuminen jatkuu järkyttävällä tahdilla. Vähemmän uppiniskainen suhtautuminen verotukseen parantaisi hallituksen uskottavuutta julkisen talouden vahvistamisessa. Tässä haastavassa taloudellisessa tilanteessa ja myös näiden lapsiperheköyhyyttä syventävien leikkausten keskellä hallituksen esitys veronkevennyksistä nimenomaan suurituloisille on kohtuuton.

Vihreät esittää, että solidaarisuusveroa ei kevennetä, vaan se säilytetään tätä vuotta vastaavalla tasolla. Lisäksi tekisimme solidaarisuusverosta pysyvän osan ansiotuloverotaulukkoa.

Arvoisa puhemies! Perintöveroa myös uudistaisimme mutta tarkkarajaisemmin kuin hallitus. Perintövero on, sanoisinko, epäsuosittu vero, mutta sillä on tärkeä rooli verojärjestelmässä. Siihen ei sisälly kannustinongelmia, ja se tehostaa talouden toimintaa. On kuitenkin totta, että mikäli perittävä omaisuus ei ole niin sanotusti riihikuivaa rahaa, voi perintöveron maksamiseen liittyä aitoja ongelmia. Hallituksen valitsema ratkaisu on kuitenkin puutteellinen. Kymmenen vuoden automaattinen maksuaika melko korkealla korolla voi johtaa käytännössä siihen, että pidennystä käyttävät lähinnä muutenkin maksukyvyttömät verovelvolliset. Uudistus kohdistuu lisäksi lavasti kaikenlaisiin perintöihin, vaikka ongelma liittyy varsin spesifeihin tilanteisiin. Perintöveron maksuajan pidennys tulisi suunnata koskemaan erityisesti ei-likvidiä omaisuutta sekä toteuttaa esimerkiksi siten, että verovelvollinen voisi suorittaa maksun pienemmissä tasasuuruissa erissä vuosittain kymmenen vuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Myös kotitalousvähennys kaipaa uudistamista. Hallitus esittää, että kotitalousvähennyksen määräaikaista korotusta pidennetään vuodella ja kotitalousvähennys laajennetaan koskemaan fysioterapiaa ja toimintaterapiaa. No, kotitalousvähennyshän kohdentuu erityisesti keski- ja suurituloisille kotitalouksille, joten tämä esitys vaikuttaisi tulonjakoon eriyttävästi. Samalla esitys heikentäisi valtion verotuottoja vuositasolla 43 miljoonaa euroa. Korotuksen osuus tästä on 39 miljoonaa euroa ja laajennuksen osuus 4 miljoonaa euroa. Asiantuntijakuulemisissa nousi esiin, että fysioterapia ja toimintaterapia eivät ole sellaisia tyypillisiä kotona tehtäviä töitä, joita kotitalousvähennyksen alkuperäisessä tavoitteessa tarkoitetaan. Huomionarvoista on myös se, että nämä kyseiset palvelut ovat pääsääntöisesti arvonlisäverovapaata palvelua, joihin kohdistuu tämän muutoksen jälkeen kaksinkertainen tukielementti. Laajennuksen tavoitteet ovat kuitenkin kannatettavia: tukea ikääntyvien ihmisten toimintakykyä ja itsenäistä kotona asumista. Tämä määräaikainen laajennus voi lisäksi tarjota mahdollisuuden seurata ja arvioida kotitalousvähennyksen vaikutuksia, ja näistä syistä tämä määräaikainen laajennus on hyväksyttävissä huolimatta siitä, että se on jo varsin etäällä kotitalousvähennyksen alkuperäisestä tarkoituksesta. Kotitalousvähennyksen kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä koskevan korotuksen jatkamista ei voi kuitenkaan pitää perusteltuna tässä taloudellisessa tilanteessa.

Yleisesti ottaen kotitalousvähennyksellä saavutetaan tutkimusten perusteella vain vähäistä palveluiden kulutusta ja palvelualojen työllisyyttä lisäävää vaikutusta, vaikka sillä on kokonaisuudessaan merkittävä, peräti 420—500 miljoonan euron verotuottoja pienentävä vaikutus. Kotitalousvähennyksen tarkoituksenmukaisuutta tulisikin arvioida kokonaisuutena ja samalla selvittää, olisivatko muun muassa harmaan talouden torjuntaan liittyvät hyödyt saavutettavissa nykyistä pienemmän veromenetyksen kautta.

Arvoisa puhemies! Työmatkakulujen vähennyksistä totean vain tiiviisti, että tavoitteena tulisi olla siirtymä vähemmän byrokraattiseen ja paremmin ilmastopolitiikkaa tukevaan, kilometripohjaiseen järjestelmään, jossa vähennyksen perusteena olisi etäisyys työpaikas-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

ta. Vähennyksen suuruudessa tulisi ottaa huomioon myös alueelliset erot ja julkisen liikenteen tilanne.

Arvoisa puhemies! Teen vihreiden vastalauseen numero 3 mukaiset pykälämuutosesitykset. Ne koskevat nimenomaan solidaarisuusveron alarajan säilyttämistä vuoden 2023 tasolla sekä kotitalousvähennyksen korotuksen jatkamisen perumista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Honkonen.

19.29 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta ei hyväksy pääministeri Orpon hallituksen päätöstä korottaa asunnon ja työpaikan välisiä matkakustannuksia heikentämällä verovähennysoikeutta. Hallitus mielestämme kiristää työmatkojen verotusta tilanteessa, jossa bensan ja dieselin hintataso on yhä liian korkealla sekä elämisen kustannukset ovat kauttaaltaan kallistuneet. Tämä päätös on räikeässä ristiriidassa sen viestin kanssa, jota ainakin osa nykyisistä hallituspuolueista ennen eduskuntavaaleja kansalaisille antoi, ja nyt hallitus iskee välttämättömimpään auton käyttöön eli työmatkoihin. Veronkorotus vaikuttaa myös moniin joukkoliikennettä työmatkoihinsa käyttäviin.

Samanaikaisesti, kun hallitus kiristää työntekijöiden työmatkojen verotusta, on se keventämässä suurituloisimpien ansiotulojen verotusta merkittävästi. Yhteiskuntamme hyväosaisimmille täsmäkohdennettu veroale toteutetaan nostamalla niin sanotun solidaarisuusveron eli kahden prosenttiyksikön lisäveron alaraja 150 000 euroa ylittäviin tuloihin samalla, kun veroa jatketaan alkaneen vaalikauden loppuun saakka. Solidaarisuusveron huojentamisen yhteiskunnallinen hyväksyttävyyys on vähäistä.

Keskusta esittää myös, että hallitus käynnistäisi valmistelun erityisestä yksin asuvien korotetusta kotitalousvähennyksestä ja varaisi siihen riittävät määrärahat. Esitämme myös, että hallitus valmistelisi viipymättä perintö- ja lahjaveron maksuajan korjaussarjan siten, että perintö- ja lahjaverolle saisi kohtuukorkoista maksuaikaa kymmenen vuotta ja samalla maksuja lyhennettäisiin vuosittain.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän pohjalta teen keskustan vastalauseen 2 mukaiset pykälämuutosehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

19.31 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! On irvokasta, että samaan aikaan, kun puhutaan polttoaineveron muutaman sentin laskusta, niin ne, jotka joutuvat kaikista pisintä työmatkaa ajamaan, monet kotipalvelun työntekijät tai maatalouslomittajat, aivan tavalliset aika pienipalkkaiset ihmiset, joutuvat kustantamaan työmatkojaan — sitä, että lähtevät töihin aamuisin — entistä enemmän itse.

On vielä irvokkaampaa se, että samaan aikaan, kun pienituloisilta leikataan, montaa eri kauttaakin samalta perheeltä, annetaan oikein tämmöinen ekstraverovähennys hyväosaisille. Ei tämä porukka osannut sitä edes pyytää. Ei tämäkään porukka haluaisi sitä tällaisessa taloudellisessa tilanteessa. Nyt otetaan velkaa, että saadaan hyväosaisille verohelpotuksia. Mielestäni tällaiseen ei kannattaisi sortua, jos yritetään vaikeina aikoina pitää porukka yhtenäisenä ja saada hyväksyttävyyttä ja yhteishenkeä politiikalle.

Kannatan tätä edustaja Honkosen esitystä. Siellä oli myöskin yksin asuville korotettu kotitalousvähennys ja oikeudenmukaisuutta tähän perintö- ja lahjaveroon näiden muiden hyvien asioiden lisäksi.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

19.33 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tuohon edustaja Kalmarin puheenvuoroon täytyy tarttua sen verran, että kun mainittiin lomittajat, niin onhan tämä nyt aika kauhistuttavaa, että lomittajat vielä monta kertaa päivässä saattavat joutua ajamaan näitä matkoja ja korvaukset ymmärtääkseni maksetaan vain yhdeltä reissulta. Mutta se, mikä tässä kilometrikorvauksessa on mielestäni valtava epäkohta, on kohtaanto-ongelma. Kaikki tässä salissa tunnustavat sen, että meillä on valtaisa kohtaanto-ongelma siinä, miten saadaan työvoima liikkumaan. Ja nyt näillä muutoksilla sitä suuremmalla syyllä ihmisten, jotka joutuvat ajamaan pitkää matkaa, ei kannata ottaa sitä työtä vastaan. Eli kun täällä on tänäänkin puhuttu niistä työn kannustimista, niin tämä ei nyt ainakaan ole sellainen työn kannustin, joka sinne pitkämatkalaisille toimisi.

Jos asunnon ja työpaikan välistä matkakustannusta koskevan vähennyksen omavastuusuutta nostetaan 750 eurosta 900 euroon, niin se on jotenkin ristiriidassa sen asian kanssa, että matkakuluvähennyksen omavastuun korottamisen arvioidaan tuottavan valtiolle Helsingin Sanomien mukaan noin 27 miljoonaa euroa, ja sitten taas liikennepolttoaineiden valmisteveron alentaminen pienentää verotuloja vajaalla 160 miljoonalla eurolla. Kun olisi tarkoitus saada ne ihmiset liikkumaan töihin, niin eihän tässä ole mitään järkeä.

Kaikista eniten tästä kärsivät juuri ne pitkää matkaa ajavat, mutta erityisesti he, jotka yrittävät nyt jollain tavoin tässä yhteiskunnassa saada nämä yhteiskunnan rattaat pyörimään. Ja kyllä minulle ensimmäiseksi tulevat mieleen rakennusmiehet, jotka sahaavat edestakaisin Suomessa työpaikan ja kodin välillä. Niihin tuloihin tämä on kyllä inhottava isku hallitukselta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

19.35 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Verotuksellahan on ainakin kaksi elementtiä: toisaalta sillä halutaan kerätä rahaa yhteiskunnalle, jotta voimme kustantaa tärkeitä palveluita tai esimerkiksi infraamme, ja toisaalta verotus tulisi entistä enemmän nähdä myös ohjauksena siihen, mihin haluamme vaikka kulutuksen osalta ohjata. Sen takia vihreiden ajatus tästä vihreän verouudistuksen eteenpäinviemisestä on mielestäni äärimmäisen tärkeä. Se, että verottaisimme työtä vähemmän, totta kai kannustaisi työnteokoon, ottamaan kaikenlaista työtä entistä paremmin vastaan, ja se taas, että verottaisimme ympäristöhaittoja enemmän, kannustaisi välttämään erilaisten ympäristöhaittojen tekemistä, ja toisaalta se myös pohjautuisi ajatukseen, että haitan aiheuttaja maksaa kustannuksista. Nythän tilanne on se, että erilaisten ympäristöhaittojen osalta me sitten julkisella rahalla joudumme tekemään korjauksia ja paikkauksia vaikka nyt esimerkiksi silloin, kun haluamme varmistaa luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Toisaalta verotuksella on myös se elementti, että sen tulee olla oikeudenmukaista. Nyt kun me mietimme tätä aikaa, jolloin me tiedämme, että meidän täytyy tehdä talouden suhteen paljon päätöksiä, jotta pidämme talouden tasapainossa ja pystymme varmistamaan talouden kestävyuden, niin tässä tilanteessa se, että me alennamme kaikkein hyvätuloisimpien verotusta, ei ole kyllä ihmisten oikeudentajun mukaista. Sen takia me emme kannata tätä solidaarisuusveron kevennystä, vaan se tulisi säilyttää tätä vuotta vastaavalla tasolla, ja mielestämme siitä pitäisi tehdä pysyvä osa ansiotuloverotaulukkoa.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Perintöveron osalta todella, niin kuin edustaja Hyrkkö tässä sanoi, me näemme myös uudistamistarpeita, mutta tämä hallituksen esitys ei mielestämme ole oikeastaan sellainen, joka vastaa niihin haasteisiin, mitä perintöveron suhteen ihmisillä käytännön elämässä on.

Niin kuin edustaja Hyrkkö totesi tästä kotitalousvähennyksestä, niin sen korotus ei myöskään ole tässä ajassa tarpeellinen, mutta toki tämä määräaikainen laajennus sinänsä jo tutkimuksellisestikin on ihan mielenkiintoinen, että voimmeko sillä saavuttaa helpotusta nyt, kun tiedämme, että on myös pulaa ihmisistä, jotka pystyisivät tukemaan ikääntyvien ihmisten toimintakykyä ja itsenäistä kotona asumista, ja voisimmeko tällä helpottaa tätä tilannetta.

Sitten tämän työmatkavähennyksen osalta todella meidän tulisi uudistaa sitä mallia niin, että siellä, missä oman auton käyttö on välttämätöntä, pystyisimme sitä paremmin tukemaan, mutta toisaalta siellä alueilla, missä taas julkinen liikenne toimii ja ihmiset voisivat sitä paremmin hyödyntää, heidän osaltaan silloin myös kannustaisimme valitsemaan julkista liikennettä.

Kannatan siis edustaja Hyrkkön tekemiä esityksiä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 47/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Werning.

Keskustelu

19.38 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä laissa säädetään valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkolle erilaisten yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseen kuten hautaustoimeen sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ylläpitoon. Kyse on kirkon toteuttamista lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä, jotka palvelevat kansalaisia yhteiskunnassamme laajasti — eivät vain kirkon jäseniä.

Nyt esitettävien indeksileikkausten myötä valtionrahoitus kattaisi lähivuosina yhä pienemmän osuuden lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien kustannuksista. Koska tehtävät ovat lakisääteisiä, yhä suurempi osuus kustannuksista tulee siten katettavaksi joko hautaustoimen maksutuotoilla tai jäseniltä perittävin kirkollisverovaroin. Tilannetta voidaan pitää kohtuuttomana kirkon kannalta, ja samalla ehdotetun muutoksen voidaan nähdä loukkaavan myös kirkon jäsenten yhdenvertaisuutta suhteessa kirkkoon kuulumattomiin.

Myös ortodoksinen kirkko ja sen seurakunnat palvelevat tehtävässään myös muita kuin seurakunnan jäseniä ja ylläpitävät rakennuskannassaan suomalaista kulttuuriperintöä. In-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

deksileikkauksen vaikutuksia ortodoksisen kirkon talouteen ja toimintaan voidaan pitää kohtuuttomina.

Näillä edellä olevilla perusteilla ehdotan, että lakiehdotukset hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

19.40 **Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan on kyse kirkon toteuttamista lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä, jotka eivät palvele pelkästään kirkon jäseniä vaan muitakin kansalaisia ja ulkomaalaisia myös. Esitetyn indeksileikkurin myötä yhä suurempi osuus lakisääteisten palveluiden kustannuksista tulee katettavaksi tosiaan joko hautaus-toimen maksutuotoilla tai jäseniltä perittävin kirkollisverovaroin.

Myös ortodoksinen kirkko ja sen seurakunnat palvelevat muitakin kuin vain jäseniään. Ne esimerkiksi tekevät diakoniatyötä ja auttavat pakolaisia ja maahanmuuttajia sekä ylläpitävät rakennuskannassaan suomalaista kulttuuriperintöä.

Näistä syistä kannatan tätä edustaja Werningin tekemää esitystä lakiehdotusten hylkäämisestä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2023 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 4/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Hyrkkö.

Keskustelu

19.41 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Väylämaksulakia sovelletaan Suomen vesialueella kauppamerenkulkua harjoittaviin aluksiin. Väylämaksua on maksettava, kun alus saapuu ulkomailta Suomen aluevesille tai kun alus saapuu suomalaisesta satamasta suomalaiseseen satamaan. Väylämaksua on kannettu puolitettuna vuosina 2015—2023, ja hallituksen esityksen mukaan puolituksen voimassaoloa jatkettaisiin vielä vuosille 2024—2027.

Valtiovarainministeriö on lausunnossaan liikenne- ja viestintävaliokunnalle todennut, ettei väylämaksun puolittamisella käytännössä vaikuteta logistiikkakustannuksiin tai kansalliseen kilpailukykyyn kuin aivan marginaalisesti. Liikenne- ja viestintäministeriön arvioiden mukaan hallituksen esityksestä aiheutuu valtiolle 36 miljoonan euron vuotuinen tulojen vaje verrattuna siihen, että väylämaksun puolitus päättyisi. Suomen haastavassa julkisen talouden tilanteessa kaikkia yritystukia tulisi arvioida erittäin kriittisesti niiden kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden osalta ja aivan erityisesti silloin, kun niillä on haitallisia ympäristövaikutuksia. Tämän esitetyn tiedon valossa väylämaksujen puolittamisesta olisi

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

syytä luopua. Toimintaympäristön ennakoitavuuden nimissä muutos olisi perusteltua toteuttaa asteittain seuraavien vuosien aikana, ja senpä vuoksi esitän vihreiden vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnalle esitykset, joilla väylämaksujen puolituksesta luovutaan vuoteen 2027 mennessä.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

19.43 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Kannatan tätä edustaja Hyrkön tekemää esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain sekä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2023 vp
Valiokunnan mietintö StVM 9/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 59/2023 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain ja sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 50/2023 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 7/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 50/2023 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 20/2023 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 5/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 5/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskustelu, edustaja Puisto.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Keskustelu

19.44 **Sakari Puisto ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on talousvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. Nostan laajasta mietinnöstä esiin keskeisiä näkökulmia.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kirjanpitolakia, tilintarkastuslakia, osakeyhtiölakia, osuuskuntalakia, tilintarkastajan vuosimaksusta ja laadunvalvonnan maksuista annettua lakia, luottolaitostoiminnasta annettua lakia, lakia talletuspankkien yhteenliittymästä, vakuutusyhtiölakia, eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annettua lakia, merimieseläkelakia, maatalousyrittäjän eläkelakia, arvopaperimarkkinalakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia ja kaupparekisterilakia. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön yritysten kestävyysraportointia koskeva EU-direktiivi.

Ehdotukseen sisältyy direktiivin mahdollistaman kansallisen liikkumavaran käyttö ulottamalla sääntely koskemaan myös suurikokoisia ja pörssilistattuja osuuskuntia sekä suuri-kokoisia eläkesäätiöitä ja -kassoja. Lisäksi direktiivissä edellytetty digitalisuusvaatimus toimintakertomukseen sisällytettävälle kestävyysraportille ehdotetaan ulotettavaksi kansallisesti myös tilinpäätökseen. Hallituksen esityksessä todetaan, että julkisten tiedonantovelvoitteiden sääntely on Suomessa perinteisesti toteutettu neutraliteettiperiaatteen mukaisesti eli riippumatta asianomaisen raportointivelvollisen liiketoiminnassaan käyttämästä juridisesta muodosta. Talousvaliokunta puoltaa näitä kansalliseen harkintavaltaan perustuvia laajennuksia. Ehdotetulla lainsäädännöllä pyritään varmistamaan, että yritykset julkistavat sijoittajien ja muiden sidosryhmien saataville luotettavia ja vertailukelpoisia tietoja toiminnastaan.

Raportoitavilla kestävyysseikoilla tarkoitetaan ympäristöön, yhteiskuntaan ja ihmisoikeuksiin sekä yritysten hallintotapaan liittyviä tekijöitä. Kestävyysraportin tulee sisältää tietoa sekä yrityksen toiminnan vaikutuksista ihmisiin ja ympäristöön että kestävyysseikojen vaikutuksista yritykseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan osuuskuntia koskevaa laajennusehdotusta arvioitaessa, että kattavaa soveltamista puoltaa toimiminen markkinoilla, joilla kilpaillaan osakeyhtiöiden kanssa. Toisaalta huoltovarmuuden ylläpitäminen sekä maatalouden ja elintarvikehuollon kustannusrakenteen raskaus verrattuna muihin EU-maihin ovat merkityksellisiä seikkoja kansallisesti. Tämän vuoksi alkutuotantoon liittyvien osuuskuntien osalta ehdotetaan poikkeusta, jonka mukaan osuuskunta, jonka liikevaihdosta kertyy enemmän kuin puolet elintarvikelain 5 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua alkutuotannosta tai alkutuotannon hankinnasta, voi päättää jättäytyä kestävyysraportoinnin ulkopuolelle. Ehdotuksen taustalla on se, että ulkomaiset osuuskuntamuotoiset alkutuottajat mitä ilmeisimmin jäävät kestävyysraportointivelvoitteen ulkopuolelle, jolloin uhkana on, että kilpailuasetelma vääristyisi ilman poikkeusmahdollisuutta. Poikkeuksen soveltaminen edellyttää, että vähintään puolet asianomaisen osuuskunnan liikevaihdosta kertyy alkutuotannollisista tai alkutuotannon hankinnan toimista.

Arvoisa puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimii 22 ammattikorkeakoulua. Ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulu on osakeyhtiömuotoinen oikeushenkilö, johon sovelletaan osakeyhtiölakia, jollei ammattikorkeakoululaissa toisin säädetä. Ammattikorkeakouluosakeyhtiön toiminnan tarkoituksena ei ole voiton tavoittelu, eikä se jaa osakkeenomistajalle osinkoa tai tuota muuta taloudellista etua osak-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

keenomistajalle tai muulle toimintaan osallistuvalla. Osakkeenomistajat ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kuntia ja kaupunkeja.

Ehdotettua kestävyysraportointia koskeva sääntely koskee muun muassa suuryrityksiä, jotka määritellään kolmen suuruusluokkaa koskevan kriteerin — taseen loppusumma 20 miljoonaa euroa, liikevaihto 40 miljoonaa euroa ja henkilöstön määrä 250 henkilöä — avulla. Jos vähintään kaksi kolmesta raja-arvosta täyttyy, raportointivelvollisuus koskee kyseistä osakeyhtiötä. Saadun selvityksen mukaan osa osakeyhtiömuotoisista ammattikorkeakouluista täyttää kestävyysraportointiin velvoittavat kriteerit eri yhdistelminä ja osalla ne jäävät täyttymättä.

Ammattikorkeakoulujen liikevaihto muodostuu pääosin valtiolta tulevasta rahoituksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjeistaa korkeakoulujen taloushallintoa ja talousraportointia yhteisellä korkeakoulujen taloushallinnon koodistolla. Tällä pyritään saamaan korkeakoulujen ohjaukselle ja raportoinnille yhtenäinen tietopohja. Korkeakoulut noudattavat koodiston mukaisesti kirjanpitolakia, mutta korkeakoululait antavat mahdollisuuden antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säädöksiä korkeakouluihin sovellettavista tuloslaskelma- ja tasekaavioista.

Talousvaliokunta katsoo, että ammattikorkeakoulut on tarkoituksenmukaista jättää säädettävän kestävyysraportointivelvoitteen ulkopuolelle. Korkeakoulujen vastuullisuusraportointia on kehitetty yhdessä korkeakoulujen kanssa ja niiden toiminnan näkökulmasta. Tätä työtä on myös saadun selvityksen mukaan tarkoitus jatkaa.

Arvoisa puhemies! Kestävyysraportointidirektiivi edellyttää, että yritysten on annettava kestävyysraportin sisältävä toimintakertomus sähköisessä raportointimuodossa. Hallituksen esityksessä velvoite tietojen toimittamisesta digitaalisessa muodossa ulotetaan koskemaan myös tilinpäätöstä. Valiokunta pitää linjausta perusteltuna, sillä toimintakertomus liitetään aina tilinpäätökseen ja nämä asiakirjat muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, jossa tilinpäätösinformaatio osaltaan edesauttaa jäsentämään kestävyysraportin tietojen merkitystä yrityksen toiminnassa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan pörssiyrityksiin ei tule kohdistumaan kaksinkertaista laatimisvelvollisuutta. Sama tietotekninen menettely, jota pörssiyritykset ovat EU-lainsäädäntöön perustuen noudattaneet tähänkin asti, koskee myös sitä tilinpäätöskokonaisuutta, joka tulee lainmuutoksen myötä toimitettavaksi Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Valiokunta toteaa lisäksi, että tarve hoitaa raportointi niin sanotulla yhden luukun periaatteella on tunnistettu myös kansallisen lainsäädännön valmisteluvaiheessa. Sääntely, joka mahdollistaisi yritykselle tilinpäätösaineiston ja kestävyysraportoinnin materiaalin toimittamisen vain yhdelle viranomaiselle, jonka kautta materiaali toimitetaan edelleen muille viranomaistahoille, olisi talousvaliokunnan näkemyksen mukaan kannatettava. Asiaa ei ole kuitenkaan mahdollista ratkaista nyt käsillä olevan kestävyysraportointidirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

Talousvaliokunta toteaa lopuksi, että vaikka kestävyysraportointidirektiivi koskettaa pääasiallisesti suuria yrityksiä, sillä on epäsuoria vaikutuksia myös pienempiin yrityksiin. Raportointivelvollisuus edellyttää tarvittavien tietojen saamista pieneltäkin yritykseltä, jos se on kestävyysvaikutuksiltaan olennainen kestävyysraportointiyrityksen arvoketjussa. Näin ollen valiokunta pitää tärkeänä, että uuden lainsäädännön tiedottamisessa huomioidaan myös pk-sektorille tarjottava koulutus ja yritystukipalvelut. Arvoketjun kautta välillisesti lakien soveltamisalan piiriin tulevat pk-yritykset tarvitsevat rajallisten resurssiensa vuoksi erityistä tukea sekä digitaalisten ratkaisujen että muiden kohdennettujen palvelui-

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

den muodossa. Myös kestävyysraportointiyrityksen omassa intressissä on järjestää arvo-
ketjuna käyttöön mahdollisimman selkeät toimintatavat informaation keräämiseen ja vä-
littämiseen. Valiokunta korostaa, että kesällä 2024 julkistettavissa pk-yritysten kestävyys-
raportointistandardeissa tulee ottaa huomioon pienempien yritysten kestävyysraportoin-
tiin ja informaation keräämiseen liittyvät rajalliset voimavarat.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy
muuttamattomana hallituksena esitykseen HE 20/2023 vp sisältyvät 7., 13. ja 14. lakiehdot-
uksen ja että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 20/2023 vp sisäl-
tyvät 1.—6. ja 8.—12. lakiehdotuksen. Mietintö on yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 20/2023 vp sisältyvien 1.-14. lakiehdotuk-
sen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Rahoitusvakaustaviraston hallintomaksusta an- netun lain muuttamiseksi ja eräksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 45/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 6/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päivä-
järjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 6/2023 vp.
Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelua, valiokunnan puheenjohtaja,
edustaja Puisto.

Keskustelu

19.54 **Sakari Puisto ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt ta-
lousvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Rahoitusvakaustaviras-
ton hallintomaksusta annetun lain muuttamiseksi ja eräksi muiksi laeiksi. Esittelen mie-
tinnön.

Esityksen tarkoituksena on turvata Rahoitusvakaustaviraston toiminnan rahoitus pitkällä
aikavälillä ottaen huomioon virastolle lainsäädännössä vuonna 2022 osoitetut uudet tehtä-
vät säättämällä riittävästä viraston hallintomaksujen enimmäismäärästä. Lisäksi muutoksia
esitetään hallintomaksujen määräytymiseen yhteenliittymien, yritysjärjestelytilanteiden
sekä maksuvelvollisuuden päättymiseen liittyvien tilanteiden osalta.

Lisäksi rahoitusvakaustaviranomaisesta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset mahdolli-
suudesta hakea oikaisua viraston automaattisen päätöksenteon avulla annettuun päätök-
seen ja tehtäisiin muut tarvittavat muutokset, joilla huomioitaisiin hallintolain automaattis-
ta asian ratkaisua koskevat uudet säädökset. Rahoitusvakaustaviraston ylijohtajan kelpoi-
suusvaatimuksia koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin, ja siitä poistettaisiin ylijohtajan kah-
den toimikauden rajoitus. Lisäksi lakeihin tehtäisiin muita teknisiä muutoksia sekä eräitä
kriisinhallintaa ja talletussuojaa koskevien direktiivien täytäntöönpanoon liittyviä täsmen-
nyksiä.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Esityksellä ehdotetaan lisäksi muutettavan lakia luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinvratkaisusta. Näillä muutoksilla pannaan tarvittavilta osin täytäntöön kriisinvratkaisua koskevan direktiivin muutokset.

Arvoisa puhemies! Rahoitusvakausvirasto toimii kansallisena kriisinvratkaisuviranomaisena rahoitusmarkkinoiden vakauden varmistamiseksi ja taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten toiminnan uudelleen järjestelemiseksi. Rahoitusvakausvirasto toimii myös kansallisena talletussuojasta vastaavana viranomaisena sekä vastaa luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten sekä arvopaperikeskuksen kriisinvratkaisuasioista. Lisäksi virasto ylläpitää huoltovarmuustilijärjestelmää, jonka tehtävänä on turvata yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin kuuluvien rahoituspalveluiden toimivuutta ja mahdollistaa päivittäismaksut normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Rahoitusvakausviraston toimintamenot katetaan kokonaisuudessaan toimialalta perittävillä hallintomaksuilla. Maksuvelvollisia ovat luottolaitokset, sivuliikkeet, sijoituspalveluyritykset, arvopaperikeskus, keskusvastapuolet ja keskusvastapuolten määritysosapuolet. Tässä esityksessä lain mahdollistamaa hallintomaksujen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä noin 6,5 miljoonasta eurosta 12 miljoonaan euroon. Näin pyritään pitkällä aikavälillä turvaamaan viraston suoriutumisen lakisääteisistä tehtävistään ja varmistamaan riittävä rahoituspuskuri mahdollisten ennakoimattomien kustannustarpeiden varalta. Viraston arvioidut toimintamenot vuosille 2024—2026 ovat noin 8 miljoonaa euroa vuosittain, joten voimassa olevan lain mahdollistama 6,5 miljoonan euron enimmäismäärä ei riitä kattamaan viraston toimintamenoja seuraavina vuosina. Todellinen maksuvelvollisilta perittävä hallintomaksu määräytyisi edelleen valtion talousarvioprosessissa määriteltyjen viraston todellisten toimintamenojen perusteella.

Lisäksi on pidetty tarpeellisena varata noin 4 miljoonan euron suuruinen rahoituspuskuri tulevien vuosien mahdollisten ennakoimattomien rahoitustarpeiden kasvun varalle. Näin virasto pystyy tarvittaessa perimään hallintomaksuja yllättävien lisäkustannusten osalta esimerkiksi kriisitilanteissa ilman, että lakia tarvitsee tapauskohtaisesti muuttaa. Näissäkin tilanteissa maksujen korottamisesta tulisi aina päättää ennalta valtion lisätalousarviossa, jossa yksilöidään tarkat määrärahatarpeet ja rahojen käyttökohteet.

Talousvaliokunta näkee Rahoitusvakausviraston toimintamenojen enimmäismäärän nostamisen perusteltuna ja pitää tärkeänä, että kustannusten nousua pyritään samalla hillitsemään. Rahoitusvakausviraston tulohajauksessa sekä muilla käytettävissä olevilla keinoilla tulee huolehtia siitä, että viraston toiminta on mahdollisimman kustannustehokasta ja kustannusrakenne mahdollisimman läpinäkyvä.

Valiokunta toteaa, että finanssialan merkittävästi lisääntynyt sääntely on johtanut huomattaviin sääntelyn toimeenpano- ja valvontakuluihin toimialalla. Toiminnan kustannustehokkuuden näkökulmasta on keskeistä, että sääntely on mahdollisimman johdonmukaista ja yksiselitteistä ja muodostaa selkeän kokonaisuuden. Tämä koskee EU:n ja kansallisen lainsäädännön ohella Finanssivalvonnan määräyksiä, ohjeita ja suosituksia.

Talousvaliokunta toteaa, että Rahoitusvakausviraston toimintaa valvotaan samalla tavoin kuin muitakin valtionhallinnon kustannuksia ja virastoja. Eduskunta hyväksyy viraston vuosittaiset menot talousarviossaan, ja Rahoitusvakausvirasto perii toimialalta hallintomaksuja eduskunnan vahvistamien toimintamenojen kattamiseksi Rahoitusvakausviraston hallintomaksuista annetun lain mukaisin maksuosuuksin, eikä sillä ole niiden suhteen harkintavaltaa.

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Valiokunta toteaa, että erityisesti viimeaikaisista EU:n finanssialaa koskevaan sääntelyyn liittyvistä velvoitteista on aiheutunut sekä finanssialan toimijoille että viranomaisille uusia tehtäviä ja kustannuksia. Lisäksi vallitsevan geopolittisen tilanteen aiheuttama epävarmuus on lisännyt tarvetta varautua erilaisiin kriiseihin ja uhkiin myös finanssimarkkinoiden näkökulmasta. Uudet tehtävät ja varautuminen toimintahäiriöihin muuttuneessa toimintaympäristössä aiheuttavat väistämättä lisäkustannuksia.

Valiokunta toteaa myös, että kriisivarautumisessa pitkäjänteisellä ja ennakoivalla työllä voidaan paljolti vaikuttaa siihen, että erilaisiin kriiseihin ja häiriötiloihin pystytään varautumaan ja niiden kustannuksia arvioimaan etukäteen. Huolellisesta ja pitkäjänteisestä varautumistyöstä huolimatta on kuitenkin hyvin vaikeaa yksityiskohtaisesti ennustaa, millaisia kriisejä ja häiriötilanteita voi syntyä ja kuinka vakavia ja pitkäkestoisia vaikutuksia niillä on. Lisäksi voi tulla tilanteita, joissa samaan aikaan useampi kuin yksi kriisi haittaa finanssimarkkinoiden toimivuutta. Tämän takia on käytännössä mahdotonta tyhjentävästi ennalta määrittellä, minkälaisiin kriiseihin ja häiriötilanteisiin lisäresurssit voidaan kohdentaa.

Näistä syistä talousvaliokunta katsoo, että Rahoitusvakausviraston hallintomaksujen enimmäismäärää määritettäessä on perusteltua varata hallituksen esityksen mukainen noin 4 miljoonan euron suuruinen puskuri, jota voidaan käyttää ennakoimattomiin kuluihin siten kuin eduskunta lisätalousarviomenettelyssä päättää.

Talousvaliokunta toteaa, että Suomen huoltovarmuutta ja resilienssiä on pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti kehitetty sekä kokonaisuutena että kunkin sektorin osalta erikseen osana kokonaisuutta. Voimassa olevan varautumista koskevan lainsäädännön lähtökohtana on, että yhteiskunnan eri toimijat varautuvat vakaviin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin osana normaalia toimintaansa.

Samoin kuin voimassa olevassa laissa, ehdotuksen mukaan korotetun hallintomaksun maksuperuste olisi luottolaitosten osalta niiden tase. Ehdotuksessa hallintomaksun korotustarvetta on perusteltu erityisesti kansallisen huoltovarmuustilijärjestelmän ylläpito- ja kehittämiskustannuksilla sekä Suomea mahdollisesti kohtaavien kriisitilanteiden hallinnasta aiheutuvilla kustannuksilla.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 45/2023 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Mietintö on yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 45/2023 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2023 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 2/2023 vp

Pöytäkirja PTK 61/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 69/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisäl-
lön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 24.11.2023 klo 13.00. Täysistunto lope-
tettiin klo 20.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi: